

Riksdagens protokoll

2004/05:114

Torsdagen den 28 april

Kl. 12.00 – 16.29

Protokoll
2004/05:114

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 22 april.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2004/05:519

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:519 av Yvonne Andersson om Svenska spetsars verksamhet

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 maj 2005.

Skälet till dröjsmålet är utrikes resa.

Stockholm den 25 april 2005

Utbildnings- och kulturdepartementet

Lena Hallengren

Interpellation 2004/05:526

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:526 av Gunnar Andrén (fp) om näringslivsstrukturen i Stockholms län för friställda kvinnor

Interpellationen kommer att besvaras den 20 maj 2005.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 27 april 2005

Näringsdepartementet

Thomas Östros

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Interpellation 2004/05:527

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:527 av Håkan Larsson om folkbildningen

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 13 maj 2005.

Skälet till dröjsmålet är utrikes resa.

Stockholm den 25 april 2005

Utbildnings- och kulturdepartementet

Lena Hallengren

Interpellation 2004/05:533

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:533 av Gunnar Axén (m) om byggandet av Ostlänken

Interpellationen kommer att besvaras den 17 maj 2005.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 27 april 2005

Näringsdepartementet

Ulrica Messing

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Interpellation 2004/05:537

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:537 av Karin Granbom om kvalificerad yrkesutbildning

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 13 maj 2005.

Skälet till dröjsmålet är utrikes resa.

Stockholm den 25 april 2005

Utbildnings- och kulturdepartementet

Lena Hallengren

Interpellation 2004/05:540

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:540 av Luciano Astudillo om statsbidrag till studieförbunden

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 13 maj 2005.

Skälet till dröjsmålet är utrikes resa.

Stockholm den 25 april 2005

Utbildnings- och kulturdepartementet

Lena Hallengren

3 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Prot. 2004/05:114
28 april

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:
2004/05:FPM59 Interinstitutionellt avtal om EU:s myndigheter
KOM(2005)59 till konstitutionsutskottet

4 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2004/05:152 till socialutskottet

5 § Arbetsrätt

Arbetsrätt

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2004/05:AU8
Arbetsrätt (skr. 2004/05:66).

Anf. 1 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s):

Herr talman! I arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 8 behandlas regeringens skrivelse om politisk information och opinionsbildning på arbetsplatsen. Bakgrunden till skrivelsen är ett uttalande av riksdagen våren 2001 om behovet av en utredning om rätt till politisk information och opinionsbildning på arbetsplatsen. I skrivelsen finns en redogörelse för rättsläget i denna fråga när det gäller arbetsplatser i både den privata och den offentliga sektorn. Utskottet instämmer med regeringen i att debatt och information är viktigt, men ser liksom regeringen svårigheter med att lagstifta i frågan. Saken bör inte heller utredas vidare. I denna del av betänkandet avstyrks en motion av Vänsterpartiet som går ut på att frågan bör utredas vidare.

I betänkandet behandlas även ett stort antal motioner om arbetsrättsliga frågor. Flertalet av motionerna är väckta under den allmänna motionstiden hösten 2004. Frågorna gäller bland annat krav på en översyn av arbetsrätten, frågor om tidsbegränsad anställning och rätt till heltidsanställning, turordning vid uppsägning på grund av arbetsbrist, återanställningsrätt, skydd för gravida och föräldralediga, företagsnedläggning och ledighetslagstiftning.

Utskottsmajoriteten tillstyrker ett antal motioner om upphävande av tvåpersonersundantaget i turordningsreglerna för småföretag i lagen om anställningsskydd. Utskottet föreslår ett tillkännagivande när det gäller möjligheterna att kringgå LAS regler. Utskottet anser att regeringen bör uppmärksamma denna fråga och vid behov återkomma till riksdagen.

De övriga motionerna avstyrks främst med hänvisning till pågående utredningar och kommande regeringsförslag.

I betänkandet finns också 21 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Herr talman! Med denna inledning lämnar jag över ärendet för debatt.

Anf. 2 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Inledningsvis vill jag denna vackra om än något kyliga vårdag yrka bifall till reservation 2, men jag står naturligtvis bakom också övriga moderata reservationer.

I förra veckan deltog statsrådet Hans Karlsson i en debatt här i kammaren. Den handlade om arbetsmarknaden. En lång stund av inledningen på sitt anförande använde han till att ta avstånd från LO:s uppgift om att 20–25 % är utanför arbetsmarknaden. Vi kan diskutera procenttal hit och dit, men för att få en meningsfull diskussion måste vi vara överens om grunderna för hur arbetsmarknaden ser ut. Jag tycker att det är konstigt att det ska vara så svårt med all den uppföljning som såväl SCB som Ams gör.

Men okej. Låt oss som utgångspunkt ta statsrådets eget uttalande i debatten, nämligen att närmare fyra miljoner människor går till jobbet en vanlig onsdag i april 2005. Då det enligt SCB:s uppgifter finns ca 5,7 miljoner människor i arbetsför ålder mellan 16 och 64 år kan vi konstatera att det är i storleksordningen en och en halv miljon människor som inte går till jobbet denna vackra onsdag i april. Det vill säga: Utan att överdriva kan vi säga att det är ungefär 25 % som inte går till jobbet.

När vi har slagit fast detta kan vi konstatera att trots att regeringen under många år under högtidliga utfästelser har upprepat att arbetslösheten ska betingas, så har man totalt misslyckats med det. Efter tio år med Socialdemokraterna vid makten och hundratals miljoner till arbetsmarknadspolitiken har Sverige en alltför stor del av befolkningen utanför arbetsmarknaden. Detta är naturligtvis ett gigantiskt misslyckande.

Det finns inte heller några tecken på att regeringen kommer ur sin förfelade politik. Man fortsätter att ösa in pengar i systemet och flytta runt människor i olika statistikkolumner. När ska regeringen inse att det är fel medicin den ordinerar? Det är som att förorda Viagra när patienten behöver Losec. Och när regeringen inte får någon effekt av medicineringen, ja, vad gör man då? Då ökar man dosen i stället för att byta medicin! Resultatet uteblir givetvis när såväl analys som recept är fel.

Det hjälper inte att ösa in mer skattepengar i Amssystemet. Det krävs ett strategibyte för att öka arbetskraftsutbudet.

Herr talman! Mycket av problemen med svensk arbetsmarknad bottnar i strukturella fel. Den konjunkturella delen är av mindre betydelse. Det går inte att tro att en högkonjunktur löser arbetsmarknadens problem. Vi har varit i den fasen en längre tid och kunnat konstatera att arbetstillfällena inte har ökat i önskvärd utsträckning.

Ska Sverige kunna trappa upp antalet människor i arbete måste det till förändringar i systemen som gör att det blir mer flexibla villkor både för dem som ska generera dessa arbetstillfällen och för dem som ska finna dem. Framför allt behövs ett modernt och flexibelt system när det gäller de mindre företagen. Det är där vi kommer att finna majoriteten av morgondagens nya arbetsplatser.

Tryggheten för arbetare och företagare ligger i möjlighet till förändring. Trygghet ligger i förändring. Stillestånd är tillbakagång. Därför måste Sverige ha system som medför förändringar och flexibilitet. Det klassiska exemplet är Facits oförmåga att anpassa sig till ny teknik. Från att ha varit världsledande på mekaniska räknesnurror till att bli totalt bortsopad från marknaden gick mycket snabbt.

Ska Sverige kunna återkomma som ett företagland måste skatter, avgifter, regelverk, arbetsrätt och anställningsformer anpassas till en snabbt föränderlig och konkurrensutsatt värld. Balans mellan arbetsmarknadens parter måste finnas. Därför måste rimliga proportioner finnas mellan det som man vill uppnå och skadan av en konfliktåtgärd. Proportionaliteten i konflikterna är säkert någonting vi kommer att återkomma till flera gånger i arbetsrättsdebatterna.

Under den nuvarande statsministerns regeringsperiod kan jag konstatera att det i ringa grad har levererats något som förbättrat situationen för dem som står utanför arbetsmarknaden.

Med näbbar och klor klamrar regeringen sig fast i ett ålderdomligt industriellt tänkande. Socialdemokraterna med stödpartier har inte gett något prov på förmåga att skapa den flexibilitet som ger trygghet för anställda och företagare. Det är endast med lönsamma företag som expansion och tryggad välfärd kan byggas. Utbud av jobb måste öka. Det är inte med friår eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder som detta kommer till stånd.

Vi inom den borgerliga alliansen har gemensamt i ett otal motioner försökt få gehör för en modern och flexibel arbetsmarknad. Brutalt avfärdas alla förslag. Regeringen förmår inte ens göra en mer övergripande översyn av arbetsrätten, som vi har föreslagit under många år.

Regeringen låser sig i stället fast vid en mångfald av utredningar som inte verkar leda till några skarpa förslag i Sveriges riksdag. Utredningarna blir i stället verktyg för att eliminera allianspartiernas goda ansatser till en bättre fungerande arbetsmarknad.

Herr talman! Att företrädare för Socialdemokraterna och facket kommer att lägga stor energi i den kommande debatten i dag på att tala för återställande av undantaget i turordningsreglerna är säkert inte någon alltför djärv gissning. Vi har haft denna debatt vid behandlingen av alla arbetsrättsbetänkanden under de senaste åren.

Den moderata inställningen är att hålla fast vid uppgörelsen med Miljöpartiet och övriga borgerliga partier. Någon anledning att i dag förändra reglerna finns inte då systemet fungerar. Det ger de små företagen betydligt bättre möjlighet att behålla kompetens vid neddragning än det tidigare totalförbudet mot undantag.

Herr talman! Sammanfattningsvis kan jag konstatera att Sverige har en snabbt ökande andel personer i yrkesverksam ålder som inte arbetar. Tas hänsyn till långa semestrar, föräldraförsäkring och rekordstor sjukfrånvaro blir resultatet att frånvaron på svenska arbetsplatser är högst i Europa. Det sker i ett land som är bland de länder som har den friskaste befolkningen och högst medellivslängd.

Avslutningsvis skulle jag vilja fråga Socialdemokraternas representant i debatten, Lars Lilja, om han tror att fler får ett riktigt arbete genom att man inför friår eller genom att man höjer skattetrycket, där sjukskrivnas, förtidspensionerades eller låg- och medelinkomsttagares incitament till försörjning genom arbete ytterligare minskar.

Anf. 3 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag ska börja med att tala om undantaget i turordningsreglerna för två personer i lagen om anställningsskydd. Därefter talar jag om det faktum att det i dag nästan är ett år sedan det infördes fri rörlighet

mellan Sverige och de nya EU-länderna, Vaxholmsfallets solidariska dilemma och till sist svensk arbetsrätt i ett vidare perspektiv.

Den 8 mars i år krävde Lars Leijonborg och TCO:s ordförande Sture Nordh gemensamt lagändringar för att starka föräldraledigas ställning på arbetsmarknaden. Det var ett krav som Aftonbladets politiska reporter Lena Mellin utnämnde till "bästa initiativet" i Sverige på internationella kvinnodagen.

Det är därför glädjande att det nu i riksdagen vuxit fram en majoritet för ståndpunkten att motverka att föräldraförsäkringen används som en buffert vid uppsägningar. Det är inte rimligt att uppsägningstid ska kunna löpa under en period då en förälder tar hand om sina små barn. Under en uppsägningstid ska det finnas möjlighet att förbereda sig för ett nytt arbete genom att plöja annonser, anlita arbetsförmedlingen och träffa nya arbetsgivare. Det är svårt att göra det under sin föräldraledighet.

En annan fråga som Leijonborg och Nordh lyft fram är frågan om en föräldraledig person på ett otillbörligt sätt missgynnas av det så kallade tvåpersonersundantaget i lagen om anställningsskydd.

Fem partier, det vill säga en majoritet, står bakom det undantaget. Det är mycket bra. Vi i Folkpartiet anser att denna regel är av vitalt intresse för jobben och lönsamheten i små och medelstora företag. Det underlättar för företagen att ta risk och ansvar, som krävs för att anställa fler medarbetare.

Det ger mindre företag ett större mod att våga anställa, eftersom de då vet att de kan behålla nyckelmedarbetare även när tiderna blir sämre. På detta sätt bidrar vi som står bakom tvåpersonersundantaget till det som är allra viktigast just nu, nämligen att få fler människor i reguljärt arbete.

Just därför att det behövs fler företag och företagare som anställer är det angeläget att det nuvarande undantaget inte missbrukas. Undantaget får inte användas i syfte att till exempel diskriminera föräldralediga eller någon utsatt grupp. Vad jag har förstått, när jag har träffat företagare och deras anställda, upplevs inte heller det som något stort problem. Men det gäller att vara vaksam.

I slutet av mars i år kom ett viktigt avgörande i Arbetsdomstolen där domstolen slår fast principen att det kan prövas om tvåpersonersundantaget utnyttjas på ett diskriminerande sätt. Det är bra att Arbetsdomstolen har varit tydlig på den punkten. Det går alltså att pröva diskriminering i förhållande till hela LAS regelverk.

Man kan dessutom notera att EG-rättens regler mot diskriminering i arbetslivet finns sedan länge. Det regelverket är överordnat nationell svensk lag och LAS. Om erfarenheten skulle visa att större problem uppstår kan det bli nödvändigt att överväga ytterligare precisering av regelverket. Den vitala poängen med tvåpersonersundantaget får dock inte förvanskas utan ska förvaltas.

För ett år sedan fick EU åtta nya medlemmar i Öst- och Centraleuropa. Alla EU-länder utom Storbritannien, Irland och Sverige införde övergångsregler. Med facit i hand – efterklokheten är som bekant den enklaste formen av klokhet att erövra – kan vi konstatera att vi politiker fokuserade fel när vi diskuterade frågan som ett inflöde av bidragstagare i stället för att fokusera på frågan om arbetstagare från öst, som i den uppmärksammade Vaxholmskonflikten.

Den striden gäller 15 letters arbetsmöjligheter i Sverige. De är fattiga. De 15 har hemma i Lettland en inkomst en bit under hälften av motsvarande svensk. De vill gärna arbeta här för att förbättra sina familjers livschanser. Är det då solidariskt av oss, rikare svenskar, att kräva att dessa letter måste betalas en sådan lön som gör att de 15 aldrig får några jobb här, utan i praktiken blir hänvisade till att stanna hemma i Lettland med lägre lön och jobb, och eventuellt arbetslöshet?

Det är frågan. Man skulle kunna säga att den gamla internationella solidariteten har fått ett nytt moraliskt dilemma. Det är lättare att vara solidarisk på avstånd än på nära håll tvärsöver Östersjön.

Jag tror att även socialdemokrater – som vi har debatterat här flera gånger i kammaren – skulle må bra av att erkänna och våga öppet diskutera att här finns ett moraliskt dilemma. På första maj kommer det att framstå som ett iögonenfallande hyckleri, tror jag, att högtidligt och förpliktande tala om internationell solidaritet samtidigt som man inte alls låtsas om att 15 fattiga letter fick resa hem till lägre inkomster och sämre jobb eller arbetslöshet.

När järnridån lyftes bort, lyftes det in ett nytt politiskt och moraliskt dilemma i Sverige och svensk politik. Det vore befriande om Socialdemokraterna och LO i alla fall kunde börja att något lite erkänna att innehållet i begreppet internationell solidaritet i dag har blivit mer komplicerat, efter murens fall, efter EU:s östutvidgning och efter Vaxholm.

Om man fokuserar på den torra juridiken i sammanhanget är knäckfrågan i vilken omfattning ett EU-land får skydda sina arbetstagare mot konkurrens från andra EU-länder – ofta kallat social dumpning.

EU-kommissionens förslag till ett så kallat tjänstehandelsdirektiv har som grundtanke att ursprungslandsprincipen, det vill säga hemlandets regler, bör gälla även i landet där tjänsten utförs. Det finns dock några synnerligen viktiga undantag från principen. Framst gäller det arbetstagarerna och om de ska anses vara permanent etablerade i värdlandet. Då gäller värdlandets, till exempel Sveriges, regler fullt ut.

Om arbetet däremot är tillfälligt eller begränsat ska enligt det så kallade utstationeringsdirektivet en hård kärna av spärregler tillämpas. Det ska vara spärregler mot social dumpning som skydd för dem som arbetar utstationerade i värdlandet, det vill säga till exempel Sverige, från hemlandet, till exempel Lettland. I det här fallet gäller, något förenklat, en hård kärna av svenska regler. Det innebär till exempel minst ersättning enligt minimilön i ett svenskt kollektivavtal. Det är juridiken.

Men vad är det då som ska anses som tillfälligt eller begränsat arbete? Det är det som blir nästa mycket svåra fråga. Det är rimligen mer än sex timmar och mindre än obegränsad tid. Men är det mindre än sex månader? Det vet vi inte. Svaret är komplicerat.

Jag ska återge något som en jurist nyligen skrev om detta i en bok som kom ut för någon månad sedan: Enligt EG-domstolens praxis ska verksamhetens tillfälliga art bedömas inte bara på grundval av tjänstens varaktighet utan också med hänsyn till dess frekvens, periodiska karaktär eller kontinuitet. Juristen heter Otken Eriksson. Detta är ganska vagt, och det är inte så lätt att tränga igenom vad det egentligen betyder konkret på en arbetsplats.

Begreppen ”etablering” och ”värdlandets regler” tillämpade fullt ut ska å andra sidan gälla när ”en person stadigvarande och kontinuerligt

bedriver yrkesverksamhet i en annan medlemsstat, där personen från en stadigvarande plats för affärsverksamhet vänder sig till bland andra medborgarna i denna medlemsstat". Glasklart? Nej, inte alls. Tvärtom är det väldigt vagt, och tolkningsmöjligheterna är mycket stora.

Därför blir en sannolik utveckling av arbetsrätten på detta för liberaler centrala område om internationell rörlighet för arbetskraft när det gäller de två direktivens tolkning denna: Det kommer att successivt klargöras i EG-domstolen vad tjänstehandelsdirektivet och utstationeringsdirektivet egentligen innebär om vi inte gör någonting själva.

Jag och Folkpartiet menar att för Sveriges del borde vi förkorta processen och inte förlita oss helt och hållet på prejudikatsbildning i EG-domstolen. I stället bör vi ta tag i de oklarheter som finns i den svenska överföringen till nationell lag av EU:s utstationeringsdirektiv. Sannolikt måste vi dessutom avskaffa lex Britannia, men jag ska inte gå in på det.

Slutsatsen är att det bästa för parterna och för Sverige vore om man på den svenska arbetsmarknaden genom ett nytt huvudavtal själv griper initiativet. Man bör själv närmare definiera en EU-legitim nationell standard för den hårda kärna av rättigheter som andra EU-medborgare ska ha rätt till när de kommer till Sverige. Då uppfyller man också kravet på tydlighet i kollektivavtal om den verkliga minimilönen för dem som kommer hit och den sanna kostnaden för att uppfylla den hårda kärnans krav för till Sverige utsända arbetstagare.

Alternativet kan annars bli att vi även i detta land genom en EG-dom i praktiken tvingas införa någon form av allmängiltig förklaring och upphöjning till lag av svenska kollektivavtal. Det är en metod som finns i andra EU-länder men som vi liberaler inte önskar införa i Sverige.

Det finns som sagt ett moraliskt dilemma och ett politiskt dilemma med den nya solidariteten. Vi kan gå in i det juridiska, men låt oss ändå erkänna att det i botten finns en ny frågeställning för Sverige.

Jag slutar där med att yrka bifall till reservationerna 2 om översyn av arbetsrätten, 7 om upphävande av turordningsundantaget och 11 om skydd för föräldralediga.

Anf. 4 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Carl B Hamilton berättade om ett initiativ som Lars Leijonborg och TCO-ordföranden hade tagit om starkare skydd för föräldralediga på arbetsmarknaden. Det skulle ha tagits på kvinnodagen i år. Det var ju bra. Problemet är bara att initiativet togs för fem år sedan av ett enigt arbetsmarknadsutskott och en enig riksdag. Arbetsmarknadsutskottet har nyligen behandlat en skrivelse från regeringen om detta och skrivit i mycket starka ordalag. Man vill kraftfullt betona vikten av att regeringen återkommer till riksdagen med förslag så att skrivelsen kan bli slutbehandlad, och ytterligare dröjsmål kan inte godtas. Så skriver alltså ett enigt utskott.

Problemet är att det har tagit fem år att få fram en sådan lag. Nu har det kommit en departementsskrivelse som ska ut på remiss. Den utredning som har gjorts dög tydligen inte. Sedan får vi se vad som händer. Med den takt som regeringen hittills har haft för att leverera förslag till riksdagen blir man orolig för om vi över huvud taget får se detta förslag innan mandatperiodens slut.

Dagens arbetsrätt är till stor del anpassad efter 1970-talets arbetsmarknad. Det var då de nuvarande arbetsmarknadslagarna i allt väsentligt infördes och skapades. Det var det medelstora varuskapande industriföretaget som var förebild. Man såg människan som ganska utbytbar. En arbetare kunde ersättas av en annan, och man ville skapa skyddsregler för att förhindra godtycke på arbetsmarknaden.

Arbetsrättens syfte – att skapa trygghet för de anställda och förhindra att arbetsgivare behandlar sina anställda godtyckligt eller illa – är viktiga och rimliga principer. Det är dessa som ligger bakom arbetsrättslagstiftningen. Det behövs tydliga spelregler på arbetsmarknaden; det är inget snack om den saken. Den synen delar vi kristdemokrater.

Men vad är det som har hänt sedan 1970-talets modellföretag, som var dominerande då? Vi har fått mindre av traditionell industriproduktion och mer av tjänsteföretag. Alla som vet någonting om arbetsmarknaden vet att det innebär ganska olika villkor när det gäller både att anställa, att anpassa sig till efterfråga och att hantera konjunkturen.

Vi har fått globaliseringen. Vi har fått mer av kunskapsintensiv verksamhet. Det innebär att det numera blir allt vanligare att balansräkningen vandrar ut genom grindarna när företaget stänger för kvällen. Kunskapen och kapitalet sitter i människorna – de anställda. Därmed har också maktförhållandena förändrats, många gånger i positiv riktning i löntagarnas perspektiv. Vi har fått fler bemanningsföretag på den svenska arbetsmarknaden.

Vi har fått fler människor med utländsk bakgrund. Den problematiken är skapad. Vi vet också att vi har en rad demografiska förändringar att se fram emot, kanske med risk för arbetskraftsbrist. Det gäller särskilt inom vissa sektorer.

Vi kristdemokrater har tillsammans med de andra partierna i alliansen sagt att vi nu behöver en bred översyn av arbetsrätten. Vi behöver titta på de nya faktorerna och fundera över hur vi hittar balansen mellan lagstadgat skydd och rättigheter, behov av flexibilitet och behov av att lösa de problem som arbetsmarknaden brottas med. Hur ser arbetsmarknaden ut i det moderna 2000-talets Sverige?

De problem vi bör titta på är särskilt hur de mindre företagen behandlas. Vi vet att det i första hand är i de mindre företagen som de nya idéerna och de nya produkterna kommer fram och de nya jobben kan skapas. Men arbetsrätten är till stor del uppbyggd efter de större företagens möjlighet att omdisponera och omplacera arbetskraft.

Vi vet att det är svårare för äldre att byta jobb. Vad innebär det på framtidens arbetsmarknad när alltfler är äldre och när förändringstakten ökar? Hur hanterar vi det? Hur skapar vi ett rimligt skydd för de äldre utan att de låses fast, som det finns tendenser till i dag? Hur ökar vi rörligheten och hur får vi en bra fungerande lönebildning?

Allt detta är rimliga motiv till en ganska förutsättningslös och bred översyn av arbetsrätten. Vad har vi då fått? Vi fick en utredning som Arbetslivsinstitutet gjorde – *Hållfast arbetsrätt*. Det är en smal utredning med ganska begränsade uppdrag som tydligen inte ens dög enligt regeringen, eftersom den nu skriver en departementsskrivelse för att igen utreda det som utredningen utredde.

Detta visar att regeringen inte vågar ta i framtidsfrågorna och fördomsfritt titta på de här sakerna utifrån principen om att värna rimliga

anställningsvillkor och titta på hur vi skapar maximal trygghet. Vad kan regelverk göra när det handlar om att skapa starka företag som i sin tur skapar tryggheten?

Jag kan ge några exempel på företag som brottas med dagens arbetsrättsregler och inte upplever dem smidiga när det gäller nyanställningar.

Ett dataföretag ville anställa en kille till för att sälja. De hade för mycket att göra. De anställde en person i sex månader, och det var inga problem. De upptäckte att den här killen var bra, men de vågade inte anställa honom permanent. Varför det? Jo, därför att de inte vet om den här personen långsiktigt kan dra in de pengar som krävs till företaget. De vet att hela permitteringsruljangsen tar sin tid och har sina kostnader. Då drar de sig för att satsa på den här extraanställda.

Vi har plastföretaget som får mycket att göra och löser problemet med mer övertid i stället för att låta den kille som kan detta få stanna kvar lite längre. Gränserna för hans rätt att få fast anställning har passerats, och då väljer de att köra med övertid i stället för att extraanställa under en längre tidsperiod.

Dessutom har vi tjänsteföretagen som jobbar under helt andra villkor.

Frågan är då om dagens många gånger fyrkantiga regler innebär att vi faktiskt får färre jobb och mindre chans för ungdomar och människor med invandrarbakgrund. Vi kristdemokrater är rädda för att det är så. Vi måste fundera på hur det ser ut. Vi ska kanske fundera på speciella regler för små företag och andra regler för större företag. Vi har varit emot en sådan uppdelning tidigare, men vi grubblar på om man måste fundera i sådana banor.

Låt mig också kommentera resonemangen om turordningsregler. Vi kristdemokrater tycker att det är en rimlig avvägning som har gjorts med ett undantag för två nyckelpersoner när man fastställer turordningsreglerna när man har arbetsbrist. Det skapas enormt mycket konvulsioner kring detta ganska lindriga undantag.

Vi har haft det här undantaget i fyra år nu. Socialdemokraterna har haft regeringsmakten hela tiden. Under de här fyra åren borde man ha kunnat ta fram utvärderingar av det här förslagets konsekvenser, statistik på allt elände det har skapat, utredningar som analyserar förslaget fram- och baklänges, siffror, undersökningar etcetera. Jag förväntar mig att Lars Lilja nu presenterar allt detta elände för oss här i kammaren så att vi som har varit så styvackade och trott att undantaget haft en funktion att fylla får en anledning att tänka om.

Nej, sanningen är den att den här typen av underlag inte finns. Vittnesbördan från småföretagarna är tvärtom att detta fungerar ganska bra. Det finns säkert något enstaka exempel på att det här har missbrukats, men i allt väsentligt fungerar det bra. Det gör att företag som måste dra ned kan behålla kompetens och kan klara av en svacka för att sedan expandera.

Det finns ett par argument som jag vill ta upp som visar hur orimlig argumentationen kan vara. Ett argument har varit att de anställda skulle bli mer tysta och rädda med det här undantaget. Men det måste ju innebära, om man går på Socialdemokraternas och Vänsterpartiets linje, att alla nyanställda skulle vara tysta och rädda. De åker ju alltid först vid en neddragning om man tillämpar turordningsreglerna. Är alla nyanställda per definition tysta och rädda på våra arbetsplatser?

Det har också hävdats att det finns en avgrunds djup skillnad mellan att bli arbetslös därför att man var sist anställd och att bli arbetslös därför att arbetsgivaren hellre ville ha någon annan kvar. Det kan ju låta bestickande, men samtidigt brukar facket, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet hävda att det inte längre behövs några ändringar i LAS eftersom facket alltid förhandlar fram lösningar. Det skulle alltså vara bättre att få uppleva att arbetskamraterna säger att man inte duger och inte får vara kvar än att arbetsgivaren säger att han behöver prioritera Kalle i stället för Lisa. Det finns alltså inga skäl att ändra detta.

Jag yrkar bifall till reservationerna 2 och 7. Jag kommer gärna tillbaka i debatten med Lars Lilja om siffror och undersökningar av hur turordningsreglerna har fungerat i praktiken.

Anf. 5 ANDERS WIKLUND (v):

Herr talman! Jag ska börja med att ställa mig bakom betänkandet, men jag vill särskilt lyfta fram två reservationer som Vänsterpartiet har, nämligen nr 9 och nr 10.

Herr talman! I det gamla Sverige där löntagarna var maktlösa på jobbet var man också i underordnad ställning utanför arbetsplatsen. Då genomsyrade klassamhället varje vrå i en människas liv. Därför har utvecklingen av arbetsrätten varit en viktig del av kampen för demokrati. Inte sällan har många demokratiska fri- och rättigheter genomförts under hårt motstånd från arbetsgivare och överhet och med dessa förbundna partier.

Jag konstaterar att arbetsrätten fortfarande är ifrågasatt. För den centrala arbetsgivarorganisationen är det fortfarande viktigt att ideologiskt driva principen om arbetsgivarnas oinskränkta rätt att leda och fördela arbetet, anställa och avskeda. Gårdagens rapport från Svenskt Näringsliv bekräftar just detta och ingenting annat.

I det verkliga livet, det som finns ute på arbetsplatsen, är arbetsrätten inget problem. Alla seriösa arbetsgivare vet ju att man löser de flesta problemen via förhandlingar med sin fackliga motpart lokalt, och när inte det går centralt. Så fungerar det. Det är arbetsrätten som är grundval för den förhandlings- och samverkanskultur som vi har i arbetslivet och som jag påstår har varit, och fortfarande är, en oerhört viktig framgångsfaktor för företagen och hela näringslivet. Det är ingen tillfällighet att Sverige i ett internationellt perspektiv träder fram som arbetsfredens förlovade land. Det är just en följd av den här kulturen. Här gör vi upp vid förhandlingsbordet, inte med blanka vapen.

Herr talman! Detta har partierna till höger alltid glömt bort när arbetsrätten har kommit på tal. Då har pennorna vässats, motioner skrivits och förslag formulerats, och alltid i samma syfte, nämligen att försvaga arbetsrätten och förändra maktbalansen till arbetsgivarnas fördel. Där ideologin har gått in har förnuftet dessvärre gått ut.

Men jag konstaterar också att nu verkar något vara på gång. I sina motioner talar alliansen visserligen ofta och många gånger om behovet av en modernisering av arbetsrätten. Men de långtgående traditionella avregleringsförslagen saknas i stor utsträckning. Vid närmare betraktande är det väl bara Kristdemokraterna som kör på i lite gamla hjulspår och kräver begränsningar av konflikträtten. De vill ha proportionalitetskrav införda, och de vill begränsa rätten till sympatiätgärder. Men jag

konstaterar att de övriga i alliansen ligger lågt, mycket lågt, och vad Moderaterna beträffar så lågt att de nätt och jämt syns.

Att döma av debatten så här långt och de anföranden vi hittills har hört bekräftas detta. I sitt anförande undvek moderaten mycket nogsamt att prata om arbetsrätten. Han pratade om mycket annat, skattepolitik, jobb, arbetslöshet och arbetsmarknadspolitik men ingenting om arbetsrätten, som vi ska debattera i dag. Jag undrar vad det kan bero på.

Folkpartiet håller fast vid tvåpersonsundantaget. Det ska vara kvar, säger man. Men i övrigt uppehöll man sig hela tiden i anförandet vid tjänstedirektivet, kollektivavtalen och kollektivavtalssystemet. Man problematiserade detta område på ett förtjänstfullt sätt. Det är ett problematiskt område. Det är ingen tvekan om den saken. Men i övrigt sades det inte ett ord om arbetsrätten.

Min slutsats är att något verkar ha hänt. Jag vill egentligen inte raljera över den här ompositioneringen, som vi ser så tydligt, framför allt hos Moderaterna. Jag vill inte heller kalla den politiskt taktiserande. Jag vill helst av allt tro att den är ett utslag av seriös omprövning av politiken.

Herr talman! Det förtjänar att påminnas om att Moderaterna så sent som 2002 ville revolutionera arbetsrätten. Anställningsskyddet skulle försämrats dramatiskt, konflikträtten skulle försvagas och en individuell avtalsrätt vid sidan av kollektivavtalet skulle införas. Om man nu har lämnat den här politiken bakom sig är jag den förste att med stor tillfredsställelse hälsa det.

Låt mig citera moderatledaren i en intervju i LO-tidningen förra hösten. Han säger: ”Min bestämda känsla är att arbetsrätten har fungerat både vid neddragningar och konflikter, och att den är en väsentlig grund för trygghet.”

Jag kunde inte ha sagt det bättre själv, för så är det. Moderatledaren har helt rätt. Betyder detta att det är dags att gräva ned stridsyxorna och att vi nu ser en begynnande blocköverskridande konsensus växa fram om arbetsrättens centrala betydelse och grund för löntagarnas trygghet, för att citera moderatledaren? Jag hoppas det, men jag ställer frågan. Jag riktar den inte bara till Moderaterna utan även till övriga företrädare för alliansen.

I dagarna har vi också sett Folkpartiet göra en överraskande, men återigen mycket glädjande, kursändring i frågan om tvåpersonsundantaget – trodde jag tills jag hörde anförandet tidigare här. I ett gemensamt utspel med TCO har folkpartiledaren förordat att tillämpningen av undantaget ska kunna prövas juridiskt. Då själva poängen med tvåpersonsundantaget är arbetsgivarens rätt att undanta två personer från turordningslistan utan att detta ska kunna prövas juridiskt kan jag bara tolka detta som att Folkpartiet har insett att det är dags att slopa tvåpersonsundantaget. Det hälsar jag också med stor glädje. Chansen att leva som man lär är inte långt borta – bara någon timme.

Herr talman! Jag delar alliansens uppfattning att arbetsrätten är i behov av modernisering. Stora delar av dagens arbetsrätt tillkom under 70-talet. Sedan dess har oerhört mycket förändrats i arbetslivet och i näringslivet. Min fråga till den borgerliga alliansen är då: Varför inte börja med tvåpersonsundantaget, som så uppenbart är politik från en svunnen tid? Det var en tid då arbetsgivarens rätt att anställa och avskeda var tämligen oinskränkt av lagar och avtal. I dag utgör det här en system-

främmande del av arbetsrätten. Varför inte börja moderniseringen där? Vad säger moderater och folkpartister?

Att modernisera arbetsrätten innebär också att man måste stoppa, att man måste lappa och laga ibland, för att upprätthålla syftet med regelverken. På Duni Skåpafors har vi det senaste exemplet på hur LAS i praktiken kan rundas. Genom att ombilda företaget i två separata juridiska enheter har företaget skapat två olika turordningskretsar. Syftet med den här manövern har varit att få till stånd två olika turordningslistor, en för den del av företaget som får leva vidare, och en för den som man vill lägga ned. Därmed sätts anställningsskyddet i LAS ur spel. Jag förutsätter, herr talman, att det föreslagna tillkännagivande som vi kommer att anta senare i riksdagen kommer tillbaka till riksdagen i form av förslag till omregleringar av LAS i syfte att omöjliggöra liknande manövrer i framtiden.

Modernisering av arbetsrätten kräver också att man ibland utvecklar och förstärker rättigheter. Därför kommer riksdagen i höst att få ta ställning till förslag som ger föräldralediga och visstidsanställda ett starkare anställningsskydd. Innan mandatperioden är slut bör riksdagen också ha fått chansen att ta ställning till förslag som stärker deltidsanställdas rättigheter. Min förhoppning är också att förslag ska läggas på riksdagens bord före den här mandatperiodens slut som ger arbetstagarna ökat inflytande över arbetstidens längd och förläggning i enlighet med det förslag som Arbetstidskommittén tidigare har lämnat.

Herr talman! Till sist – min tid är ute: Att lappa och laga för att täppa till hål och utveckla och förstärka för att hålla jämna steg med arbetslivets utveckling är innebörden av en modernisering av arbetsrätten. Jag ska villigt erkänna att det är en balansgång mellan å ena sidan arbetsgivarnas och verksamheternas legitima behov av flexibla lösningar och å andra sidan arbetstagarnas lika legitima behov av trygghet och inflytande. Detta till trots är trygghet och flexibilitet varandras förutsättningar, inte kommunicerande kärl.

I detta anförande instämde Lennart Beijer (v).

Anf. 6 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Jo, jag delar din uppfattning, Anders Wiklund. Din tid är ute. Det gäller framför allt ditt partis politik. Jag försökte beskriva den skillnad som har inträffat om man jämför 1970-talets och 2000-talets arbetsmarknad, de förändringar som har skett och att de kanske borde leda till en översyn av arbetsrätten. Du verkar hålla med om att en översyn måste till, men hela inriktningen på din linje är att göra det mer fyrkantigt, mer krångligt, och därmed mindre flexibelt, att kunna anställa människor. Jag tror att din politik leder till färre jobb.

Vi kristdemokrater har, som du noterat, hållit fast vid en linje som vi har haft i de här frågorna ganska långsiktigt. Vi tror nämligen inte på snabba kast i politiken. Det kanske vi snart är ensamma om. Men en person som vi har inspirerats av, faktiskt, är den förre socialdemokratiske statssekreteraren Svante Öberg och hans utredning. I den lade han bland annat fram förslag om Medlingsinstitutet, som vi har antagit i riksdagen. Han skev också om vikten av en del förändringar när det gäller spelreglerna på arbetsmarknaden. Han tog bland annat upp det här med proport-

ionalitetsprincipen, alltså att det ska finnas en proportionalitet mellan de metoder man tar till från olika håll. Det kan ibland vara arbetsgivarna, ibland de fackliga organisationerna som måste anpassa sig till en sådan restriktion. Det här finns i de flesta andra länder, inte minst exempelvis Tyskland. Vi tycker att det är rimligt att ha en sådan princip i vår lagstiftning.

Vi tycker att den socialdemokratiska statssekreteraren, numera SEB-chefen, Svante Öberg inte är helt dum. Han har en del förnuftiga tankar. Så enkelt är det, och då tar vi till oss de goda idéerna. Vad har du emot de socialdemokrater du själv samarbetar med?

Anf. 7 ANDERS WIKLUND (v) replik:

Herr talman! Fler jobb – ja, vem vill inte ha fler jobb? Men beror problemen på arbetsmarknaden på att arbetsrätten är för krånglig och besvärlig och att arbetsgivaren inte vågar anställa? Nej, inte alls. Vi har en oerhört flexibel arbetsmarknad. Det borde väl Kristdemokraterna också känna till. Med 600 000 anställda på osäkra, tillfälliga anställningar kan man inte hävda att vi har en oflexibel arbetsmarknad. Det går inte.

Det är snarare tvärtom så att vi har för lite av trygghet i dag och att det därför finns ett behov av att se över lagstiftningen och hur vi kan se till att öka tryggheten för löntagarna utan att det innebär att flexibiliteten skadas för arbetsgivarna, för verksamheten. Det är uppgiften, att hitta den här balansgången. Just nu tippas vågskålen över till löntagarnas nackdel dessvärre. Det är min uppfattning. Vi behöver se över den och modernisera den.

Proportionalitetsregeln? Ja, det är klart att det finns ett slags proportionalitetsregel i dag också. Även om det inte finns i lagstiftningen så finns det vid förhandlingsbordet. Det här är något som parterna tar ansvar för i dag. Jag har noterat att Medlingsinstitutet inte har några synpunkter på detta. Man tycker att det här fungerar väldigt bra, att arbetsmarknaden och de spelregler vi har i dag fungerar oerhört väl. Jag ser därför ingen som helst anledning att i lagstiftningen föra in någon typ av proportionalitetsregler. Det ansvaret tar parterna i dag.

Anf. 8 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Som sagt: Den statliga utredningen och remissinstansernas svar på den tyder på att det finns en hel del förståelse för att den här typen av principer bör finnas i svensk lagstiftning.

Jag tror inte heller att arbetsrätten är det stora problemet generellt i svensk arbetsmarknad. Men jag tror att den innebär ett problem för en viss typ av företag, särskilt små företag, särskilt tjänsteföretag, särskilt företag som kanske har en konjunktursituation som är ganska svår att förutsäga. Det är det jag tror att vi måste ta hänsyn till. Arbetsmarknaden ser inte likadan ut för alla. Det är på något sätt den socialistiska världsbilden. Man hittar ett slags majoritetsnorm. Sedan försöker man hitta en lösning utifrån den, och så tror man att alla ska in i samma mall. Det är så vi ser det i skolpolitiken. Det är så vi ser det i arbetsmarknadspolitiken, hur Ams fungerar. Det är så vi ser på alla områden där Anders Wiklunds partikamrater är inblandade.

Vi tror att det på arbetsmarknaden liksom på alla andra områden faktiskt finns olika förutsättningar, och vi måste ta hänsyn till detta. Det är

bland annat därför vi tror att kollektivavtal är bättre än lagstiftning på arbetsmarknaden, för att det ökar graden av flexibilitet. Men du vet ju lika väl som jag att hela anställningsskyddet är via lagstiftning. Det blir lätt lite fyrkantigt. Frågan är ju om man ska titta på de sakerna.

Vi är ganska förutsättningslösa i vår önskan att se över arbetsrätten, och vi tycker säkert att vi också kan hitta områden där vi behöver stärka skyddet på olika sätt. Ett exempel har varit skyddet för föräldralediga. Vi vill att människor ska kunna ta ledigt från sina arbeten för att hinna med sina barn. Vi tycker också att det ska finnas generösa regler både för tjänstledighet och för skydd mot att utsättas för eventuell diskriminering. Det ska lagstiftningen vara tydlig med. Vi har medverkat till tydliga lagar i riksdagen om stärkt diskrimineringskydd för alla möjliga grupper som på olika sätt kan bli diskriminerade på arbetsmarknaden. Där behövs det förbättringar. Men det behövs också flexibilitet på många områden. Varför inser inte Anders Wiklund det?

Anf. 9 ANDERS WIKLUND (v) replik:

Herr talman! Jag inser det. Det är ju det jag säger: Vi behöver flexibilitet. Men vi behöver också trygghet. Det är att hitta balansen mellan löntagarnas krav och verksamhetens krav som är uppgiften, och den måste vi ta oss an med respekt och ödmjukhet. Det är nämligen inte helt lätt att göra detta.

Sedan är det en myt att det är svårt, jobbigt och ekonomiskt betungande att anställa. Det är inte alls svårt att anställa i Sverige i dag. Det är ganska lätt. Vi har 600 000 visstidsanställningar, en sjättedel av alla anställningar. Det är jättelätt att anställa på viss tid – alldeles för lätt, enligt min mening.

Vad händer om man väljer att tillsvidareanställa och hamnar i svårigheter och måste säga upp personal? Ja, den företagare som du nämnde har inte heller stora bekymmer om han tillsvidareanställer den här personen. Har man inte varit anställd i mer än två år är uppsägningstiden en månad. Det är ganska enkelt, och det är inte heller särskilt betungande ekonomiskt eller administrativt.

Problemet är alltså inte att vi har en överreglerad arbetsmarknad som gör det svårt för arbetsgivarna att anställa arbetskraft. Problemet är att vi har för dålig efterfrågan på arbetskraft totalt sett i dag. Det är vårt stora bekymmer. Och det löser vi inte med att göra det enklare att anställa; det krävs andra saker.

Anf. 10 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag pekade på att det hade fällts en dom i Arbetsdomstolen, att EG-rätten förhindrar diskriminering och att den är överordnad svensk lag och LAS. Detta tar Anders Wiklund till intäkt för att vi ska slopa tvåpersonsundantaget. Det är en logisk kullerbytta. Självklart, som jag sade avslutningsvis, är det vitalt att behålla detta, av de skäl som Stefan Attefall har fört fram och som jag inte tycker att jag behöver repetera.

Det som egentligen är intressantare med Anders Wiklunds anförande är dess 1800-talsmässiga karaktär. ”Min tid är ute.” Ja, det tänkte jag också när jag hörde detta – inte din personliga tid men ditt partis tid. Det är Karl Marx: Kapital står mot arbete. Ett kollektiv av arbetsgivare står

mot ett kollektiv av fackföreningar. Här finns knappast några enskilda människor, som liberaler kan fokusera på, bara bilden av två motstående kollektiv beväpnade med var sin uppsättning av hot, stridsåtgärder, varsel och så vidare.

Naturligtvis kommer de flesta arbetstagare förr eller senare under sitt arbetsliv att behöva hjälp och stöd av facket och bör vara med i facket. Det skulle vara min rekommendation. Men – och här kommer min fråga till Anders Wiklund – förutom denna klassiska motsättning mellan arbetsgivare och arbetstagare, som är det enda du talar om, finns det i dag en intressekonflikt mellan två grupper inom arbetstagar-kollektivet: dels de som redan är anställda och har fasta jobb, de som brukar kallas arbetsmarknadens insider, dels de som söker men inte har fast anställning, arbetsmarknadens outsider. Jag menar att denna konflikt och denna motsättning i dag är väl så viktig som den första.

Anf. 11 ANDERS WIKLUND (v) replik:

Herr talman! 1800-talsmässig – var det så? Jag tycker att jag pratade ganska lite om Marx. Jag tror att du har nämnt Marx fler gånger än vad jag har gjort i dag.

Så var det detta med LAS. I dag gäller ju god sed på arbetsmarknaden. Det är något slags spärr i lagstiftningen: Man får inte träffa överenskommelser, vidta åtgärder eller agera på ett sätt som strider mot god sed på arbetsmarknaden. Det gäller i dag också. Det nya, som jag uppfattade det, med Lars Leijonborgs inspel var väl att han ville gå ett steg vidare och reglera detta i lagstiftningen med en juridisk prövningsrätt. Om han menar allvar med det han säger blir konsekvensen, återigen enligt min tolkning, att det inte är mycket som skiljer partierna eller dig och mig åt. Jag vill slopa tvåpersonsundantaget, och Lars Leijonborg hamnar också där även om han inte säger det rent ut.

Det är detta som är mitt bekymmer. Jag skulle gärna vilja veta om det här är Lars Leijonborgs egen, personliga uppfattning eller om Folkpartiet står för detta. Det är egentligen det som är intressant, om det är Folkpartiets uppfattning eller Lars Leijonborgs – eller Mauricio Rojas eller någon annan ledamots. Det skulle jag gärna vilja ha ett svar på.

När du i alla fall är i gång tycker jag att du också kunde svara på min andra fråga: Uppfattar jag situationen rätt när jag bedömer att det håller på att växa fram mer av konsensus kring de grundläggande delarna i arbetsrätten?

Anf. 12 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag talar gärna om Marx. Det är intressant att en företrädare för Vänsterpartiet tycker att det känns lite främmande och kanske till och med obehagligt att tala om Karl Marx. Det är ju en stor forskare från 1800-talet. Men han är från 1800-talet, och det var då han var stor. Han är inte stor i dag.

Det är det som är min poäng: Det är möjligt att man för 100 eller 150 år sedan hade större anledning att tala om dessa två kollektiv som stående mot varandra, men precis som Stefan Attefall sade har vi i dag enskilda människor och företag som är väldigt olika. Då kan man inte ha denna fyrkantiga konstruktion med en arbetsrätt som ska tillämpas likadant överallt och med regler som har denna inverkan.

Därför upprepar jag min fråga: Accepterar du den beskrivning jag gav av att det inom arbetstagar kollektivet finns intresse motsättningar? Alla har inte samma intressen. Alla har inte ett gemensamt intresse gentemot sin arbetsgivare. Det är en mycket mer komplicerad situation.

Det är det som gör att den arbetsrätt vi har i dag känns och är så 1800-talsmässig. Världen har förändrats sedan dess, och den har förändrats väldigt mycket sedan arbetsrätten utvecklades och infördes på framför allt 1970-talet.

Anders Wiklund talar om vad Lars Leijonborg tycker och om detta är hans personliga åsikt, och sedan drar han in Mauricio Rojas i alltihop. Det är ju jag som står här, och jag kan bara säga att Lars Leijonborg och jag har samma uppfattning som den jag gav uttryck för när jag läste upp mitt huvudanförande här. Jag ska väl inte läsa upp det en gång till.

Anf. 13 ANDERS WIKLUND (v) replik:

Herr talman! Arbetsrätten känns 1800-talsmässig, säger Carl B Hamilton. I vilket avseende då? kan man undra. Jag förstår inte riktigt det 1800-talsmässiga i den. På den tiden fanns ju ingen arbetsrätt. Efter hundra års facklig och politisk kamp har vi nu en arbetsrätt som fungerar mycket väl, sett både till företagarnas intressen och till löntagarnas behov av anställningstrygghet och inflytande. Den kan göras bättre, men jag förstår inte resonemanget om 1800-talsmässighet.

Är det i riktning tillbaka mot den tiden vi ska gå när det gäller att modernisera och se över arbetsrätten? Det kan väl inte vara det du menar. Det hoppas jag verkligen inte. Jag har inte uppfattat dig och det du sagt i ditt anförande på det sättet.

Anf. 14 PATRIK NORINDER (m) replik:

Herr talman! Anders Wiklund fick i alla fall fart på debatten. Det är alltid tacksamt när man får repliker serverade på silverbricka. "Min tid är ute." Det verkar som om inte bara Vänsterns och Anders Wiklunds tid är ute, utan även regeringens tid är ute, åtminstone som opinionsläget ser ut nu.

Anders Wiklund har en förmåga att ha selektiv hörsel. Han hörde inte riktigt vad jag sade i mitt anförande. Anders Wiklund försökte säga att jag inte sade någonting om arbetsrätten. Det gjorde jag visst. Jag pratade om att vi skulle bibehålla tvåpersonsundantaget i LAS. Det tycker vi fungerar bra; det är inte mycket mer att säga om det. Jag sade att vi behöver en genomgripande översyn av arbetsrätten, vilket vi har tyckt i många år tillsammans med övriga borgerliga partier. Jag nämnde även att man måste titta på balansen mellan arbetstagarorganisationer och arbetsgivarorganisationer när det gäller stridsåtgärder. Jag tror att det är en viktig del att vi har en bra proportionalitet och att inte någon av organisationerna har oskäligen grunder för förhandlingarna.

Det var några saker jag tog upp. Anders Wiklund kanske kan anteckna dem så att han kommer ihåg dem senare.

Däremot skulle jag vilja fråga Anders Wiklund en del saker. Anders Wiklund har tillsammans med regeringen suttit i många år. Jag tänkte fråga: Är man nöjd med utvecklingen på arbetsmarknaden? Är man nöjd med att ungefär en och en halv miljon människor står utanför arbets-

marknaden? Anders Wiklund har ju deltagit i de här förhandlingarna och haft möjligheter att påverka.

Vad tror Anders Wiklund det beror på att småföretagarverksamheten inte ökar i den omfattning som den skulle kunna göra?

Anf. 15 ANDERS WIKLUND (v) replik:

Herr talman! Jag hävdade i mitt anförande att Moderaterna nogsnamt undvek att prata om arbetsrättsfrågorna. Jag tittade i mina anteckningar, men jag har ingen anledning att revidera den bedömningen. Ni pratade oerhört lite om arbetsrätten, däremot om väldigt mycket annat som i och för sig är intressant att prata om och som vi skulle kunna prata om men som vi inte ska debattera i dag. Så är det.

Tittar man i betänkandet och på de motioner som vi ska behandla ser man att det finns väldigt lite moderata förslag. Det finns ju ingenting. Min fråga är alltså: Hur ska vi tolka detta?

När jag citerade din partiledare och hans syn på arbetsrätten drog jag slutsatsen att om man menar allvar från Moderaternas sida är det väl ingen tillfällighet att det är så tomt på skarpa förslag i betänkandet. Då är min fråga till dig: Menar ni allvar?

Anf. 16 PATRIK NORINDER (m) replik:

Herr talman! Det är snarare upp till Anders Wiklund, som hade huvudanförandet alldeles nyss, att svara på frågan om han är nöjd med utvecklingen på arbetsmarknaden. Det här är den stora sak det gäller nu. Hur ska vi få fram fler arbetstillfällen? Det är ju det som gäller. Anders Wiklund kan inte vara så döv att han inte har hört diskussionen bland småföretagarna. Man har fört fram många förslag, både från den borgerliga sidan och från småföretagarnas sida. Det måste bli en del förändringar på arbetsmarknaden för att det ska bli fler arbetstillfällen.

Men Anders Wiklund struntar tydligen i det och talar om de gamla tider som har varit. Den arbetsrättslagstiftning vi har kanske inte är från 1800-talet, men den härstammar åtminstone från 1960–1970-talen. Den är föråldrad, och det är det den här debatten gäller. Debatten gäller utbud av nya arbetstillfällen och varför de arbetstillfällena inte kommer till stånd.

En stor orsak är naturligtvis att det finns hinder för företagare att anställa. Det vill vi förändra. Vi vill att man ska se över vad man kan göra för att ta bort de hindren. Därför har vi sagt att vi vill ha en genomgripande översyn bland annat av arbetsrätten.

Det här är de stora frågorna, Anders Wiklund. Svara på frågorna: Är Anders Wiklund nöjd med utvecklingen? Varför har man inte gjort mer under den tid man har suttit vid makten?

Anf. 17 ANDERS WIKLUND (v) replik:

Herr talman! Jag är naturligtvis inte nöjd med utvecklingen på arbetsmarknaden. Problemet är att det inte är det vi debatterar i dag. Vi ska debattera arbetsrätten. Jag debatterar gärna utvecklingen på arbetsmarknaden, sysselsättningspolitik och mycket annat med dig närsomhelst. Men just nu är det arbetsrätt som står på dagordningen.

Jag konstaterar att du inte gärna vill prata om det. Varför är det så? Varför vill ni inte prata om arbetsrätten?

Jag tolkar detta som att det har skett en ompositionering inom Moderaterna. Ni är med full fart på väg att lämna er gamla politik bakom er. Jag tror att ni menar allvar. Det är inget att skämmas för. Varför inte stå för det?

Anf. 18 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Arbetsrätten är en del av grunden för hur arbetsmarknaden fungerar. Det kan vi nog inse. Inte minst den debatt som nu har varat en stund visar att den är en ganska viktig del av detta.

Arbetsrätten som den ser ut i dag handlar om lagstiftning som kom till i början av 1970-talet. Det har hänt väldigt mycket sedan dess. Det har kommit ett tryck inifrån den svenska arbetsmarknaden. Det behövs en större flexibilitet. Det finns andra företagsformer, och vi har fått betydligt fler människor som har annat samröre med arbetsmarknaden. Det finns betydligt fler människor som har startat egna företag och som skulle vilja vara någonting mitt emellan anställd och företagare. Det här tar inte den nuvarande arbetsrätten hänsyn till. Och det är många av de här frågorna som arbetsrätten i dag inte klarar av att lösa.

Men vi har också ett stort tryck utifrån. Det handlar om att världen kommer in i Sverige på många olika sätt. Vi ser det genom att vi har en ökande import av varor. Nu börjar vi också få en import av tjänster. Vi vill också exportera tjänster, inte bara varor, som i dag. Det här innebär att det svenska systemet, som har fungerat väldigt bra hittills i Sverige, också måste anpassas till hur det fungerar runtom i världen.

Herr talman! Från Centerpartiets sida anser vi att det här delvis är parternas ansvar. Jag vill att man ska behålla kollektivavtalen som en av de saker som verkligen ligger till grund för hur den svenska arbetsmarknaden ska fungera, att parterna tar sitt ansvar, att man hittar nya möjligheter till avtal så att man i stället för att lagstifta om minimilöner till exempel kan komma fram till någonting som fungerar på det området.

Om inte parterna tar det ansvaret kanske vi som lagstiftare måste göra det. Och det tror jag skulle vara en väldigt olycklig utveckling i det svenska samhället, för vi har inte ett system som är uppbyggt för det. Det skulle kunna innebära väldigt tvära kast.

Proportionaliteten mellan beslut som tas av arbetsmarknadens parter är också en viktig fråga. Det är någonting som är grundläggande. Man kan inte ha samma åtgärder mot en liten arbetsgivare som mot en stor. Det är också viktigt att enskilda arbetstagare har möjlighet att skydda sig själva och att de också har möjlighet att få stöd och hjälp av fackföreningarna.

Samtidigt kan man understundom fundera över vad fackföreningarna har för funktion när man känner att man i alla fall inte får det här stödet, för det är lite för tyst även från den fackliga sidan. Jag har hört om mer än en person som har bett om hjälp från facket men där facket har stått sig ganska slätt.

Jag är övertygad om att vi behöver en översyn av lagstiftningen för att stötta det system som vi har. Det är väldigt viktigt att vi får det moderniserat och att vi ser till att det fungerar.

Beslutet om tvåpersonsundantaget som vi har haft under några år har fungerat bra. Det tycker jag att vi ska behålla. Det finns ingen anledning att gå ifrån det. Det har inte varit så mycket klagomål som man skulle

kunnat tro om man lyssnat på vänsterpartister och socialdemokrater när det här beslutet togs.

Det stärkta skyddet för föräldralediga som vi också tycker ska införas handlar inte bara om att föräldralediga skulle kunna hamna i svårigheter på de små företagen med tvåpersonersundantaget. Det är inte bättre om det är en stor arbetsgivare som utnyttjar möjligheten att spara pengar genom att låta föräldraledigheten betala en del av uppsägningskostnaderna. Därför är det bra att det här förslaget äntligen börjar diskuteras. Vi tog från början upp det här förslaget 2001, så man har haft några år på sig att diskutera de här frågorna.

Det finns alltså all anledning att vi ser över reglerna för lagstiftningen och att vi behåller de delar som fungerar bra. Samtidigt bör vi också se till att rensa ut det som inte gäller och det som inte fungerar bra i dagens samhälle.

Herr talman! Jag vill också yrka bifall till reservation nr 11.

Anf. 19 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Då har vi kommit fram till den årliga debatten om arbetsrätten. Man börjar känna igen argumenten och frågorna.

Sedan utskottet justerade betänkandet har det hänt en del positiva saker på området. Regeringen, Vänstern och Miljöpartiet har presenterat ett utkast till lagförslag gällande stärkt arbetsrätt inom vissa områden. Det ska nu skickas ut på remiss. Jag har grubblat över huruvida vi ska fullfölja linjen i utskottet när betänkandet justerades eller om vi ska föreslå en ändring av lagen med anledning av det som har hänt däremellan. Av en del lärda personer – tydligen i brist på praxis – har jag fått rekommendationen att jag ska fullfölja linjen från utskottet. Det är den linjen jag går på i dag.

Jag ska ta upp frågan om tidsbegränsade anställningar och alla de anställningsformer som finns i dag. Det är i dag uppenbart att företag och myndigheter systematiskt har börjat utnyttja systemet med vikariat, provanställningar, projektanställningar och så vidare på ett sätt som inte var tänkt från början. I stället har man börjat utnyttja det på ett enligt mitt och Miljöpartiets sätt att se oseriöst sätt. I vissa situationer är det givetvis bra med tidsbegränsade anställningar, till exempel att ungdomar ska kunna jobba under loven. Vidare finns det givetvis personer som gillar att jobba i projektförm och vara väldigt fokuserade på det under en begränsad tid för att sedan göra något annat.

Men i dag är fakta att nästan 600 000 personer har otrygga anställningsformer. Inte minst inom LO-kollektivet finns det i dag tyvärr många som har vikariat och andra tillfälliga jobb. Det är unga människor som i stor utsträckning anställs i olika tidsbegränsade anställningar. Fasta arbeten erbjuds sällan dem som är under 25 år. Detta har ökat de senaste åren. Därför är det bra att regeringen, Vänstern och Miljöpartiet har kommit överens om ett förslag som nu ska skickas ut på remiss till arbetsmarknadens parter. Det snåriga regelverket ska ersättas med färre anställningsformer och införande av fri vistidsanställning under högst tolv månader, vilket gynnar såväl arbetstagare som anställda. Det är ett klart framsteg.

En bra arbetsrätt är en förutsättning för en väl fungerande arbetsmarknad. Livskraftiga små och medelstora företag är av avgörande betydelse.

delse för landets utveckling. Den gamla arbetsrätten, innan undantaget för två nyckelpersoner infördes i LAS, var inte bra eftersom den enbart tog sikte på förutsättningar för de stora företagen, medan de små företagen av naturliga skäl har svårare att anpassa sig i den situationen.

Ett litet företag har inte samma möjligheter som ett stort företag att genom omplacering behålla nyckelpersoner med viktig yrkesmässig kompetens. Det undantag som vi från Miljöpartiet tillsammans med de fyra borgerliga partierna beslutade om för några år sedan var därmed ett av flera sätt att stimulera såväl småföretagande som små företags möjligheter att klara sig i konjunkturen.

Det finns också en viktig psykologisk faktor bakom tvåpersonsundantagen. Genom undantaget har vi visat småföretagen att vi tar deras problem på allvar och är beredda att fatta svåra beslut för att de ska få möjlighet att växa. Det är ett exempel på en tydlig förbättring för de minsta företagen.

Lagen om anställningsskydd är ett starkt skydd för dem som har en fast anställning. När den fungerar som den ska får äldre som har svårare att hitta nytt jobb stanna kvar medan den yngre, som ofta är mer attraktiv på arbetsmarknaden, får gå. Men turordningsreglerna i LAS kan också utgöra en mur för alla dem som ännu inte kommit in på arbetsmarknaden. Den som är sist anställd förutsätts vara ung och ha lättast att få jobb om han eller hon blir arbetslös. Men om så inte är fallet kan turordningsreglerna i sig utgöra ett hinder för den som befinner sig utanför att komma in på arbetsmarknaden. Det kan exempelvis gälla en äldre person som nyligen har bytt arbete och därmed står först i turordningen. Det kan också gälla en person som har en svagare ställning på arbetsmarknaden, exempelvis småbarnsmammor och invandrare. Där är grundproblemet, och det får man inte blunda för, herr talman.

Nu kommer den vanliga retoriken att små företag oftast utmålas som ytterst oseriösa företagare som behandlar sina anställda utifrån en sorts slit-och-släng-mentalitet. Är det verkligen, ärligt talat, Socialdemokraternas och Vänsterpartiets syn på småföretagen? Jag vill helst inte tro det.

Anders Wiklund tog här upp att det viktiga är att vi måste kunna rättsligt pröva undantagen i turordningsreglerna. Men hur ska man i en domstolsprocess, Anders Wiklund, kunna bevisa och lägga fram hela sitt företags ekonomiska situation för att förklara för en domstol att det här har gjorts för att företaget ska överleva på sikt och därmed behöver göra ett undantag i turordningslistorna? Det är en helt orimlig situation, Anders Wiklund. Då kan vi lika mycket skipa dem helt.

För Vänsterpartiet tycks storföretagen vara det viktiga. Ni måste lära er se skillnad på stora och små företags villkor för att överleva. Det är snart fyra år sedan de nya reglerna för småföretagen infördes. Utifrån den debatt som då fördes kan vi helt klart säga att det inte på långa vägar har blivit som i den skräckpropaganda vissa debattörer förde fram. Framför allt påstod givetvis Socialdemokraterna och Vänstern att hela arbetsrätten skulle raseras. Har det blivit så? Nej, herr talman, det har absolut inte blivit så. Nu vill man förvisso från borgerligt håll i reservation 2 förändra arbetsrätten, men det är ingenting som vi i Miljöpartiet ställer oss bakom i dagens läge. Vi vill inte riva upp hela arbetsrätten. De förslag till förändringar som vi nu lägger fram är ett bra steg i rätt riktning. Det räcker så tills vidare. Det finns andra saker vi skulle kunna göra.

Det påstods också att undantagen i turordningsreglerna skulle drabba föräldralediga. Men det är inte ett problem på grund av turordningsreglerna. Problemet är att föräldralediga har en utsatt situation på hela den svenska arbetsmarknaden. Det är också därför som vi äntligen kan komma fram med ett förslag där föräldraledigas skydd stärks på arbetsmarknaden. De ska inte missgynnas under föräldraledigheten när det gäller löneförhandling, kompetensutbildning och så vidare. Det blir också en förändring så att det är arbetsgivaren som måste stå till svars för att man inte har diskriminerat föräldralediga. Det är oerhört viktiga förändringar, som jag är glad över att det tycks som att de fyra borgerliga partierna ställer upp på. Det är underbart om vi kan få full enighet i riksdagen om förändringarna för att stärka skyddet för föräldralediga. Det är ett viktigt steg framåt om det går att få enighet i detta.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation nr 7 under punkt 6 och reservation nr 11 under punkt 15. Jag står givetvis bakom Miljöpartiets alla motioner och reservationer, men för tids vinning vill jag koncentrera dagens votering till de två reservationerna som innebär tillkännagivanden.

Anf. 20 ANDERS WIKLUND (v) replik:

Herr talman! Det här är ingen replik utan bara en upplysning.

Mitt namn nämndes i samband med en uppgift om att Vänsterpartiet skulle ha synen att rättsligt pröva om det föreligger ekonomiska skäl till uppsägningar. Det är en fullständig missuppfattning. Det har vi aldrig hävdad.

Enligt lagstiftningen i dag får arbetsgivaren ensidigt bestämma huruvida det föreligger arbetsbrist eller inte och skäl för uppsägning. Jag har inte tänkt föreslå några ändringar på den punkten.

Däremot är frågan hur uppsägningar går till, vilka personer som sägs upp. Det är lagreglerat. Där pratar vi om att tvåpersonsundantaget också skulle kunna lagregleras på samma sätt som har skett i övrigt när det gäller uppsägningar, turordningsprinciper och annat.

Det här handlar inte alls om företagens ekonomi. Det här var bara en upplysning, ingen replik.

Anf. 21 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Det blir ändå så i praktiken. Om ett litet företag ska bevisa att det är den personen man vill undanta från turordningsreglerna i det lilla företaget, och man gör det för att småföretaget ska kunna överleva, blir det i praktiken så att man också måste gå in på de ekonomiska förutsättningarna för småföretaget. Man måste kunna lägga fram bevis för att det är just denna person, med nyckelkompetens, som behövs för företagets framtid. Det är därför arbetsgivaren har blivit tvungen att till syvende och sist säga upp just den personen. Det är det som är själva grundförutsättningen.

Det vill du att vi ska gå in i domstolsförhandling om, och det är det som jag inte kan förstå att vi ska göra.

Det kanske är så som du själv sade tidigare i debatten, att det handlar mest om facket's inflytande, att det egentligen är det som är kärnan för Vänsterpartiet. Så länge facket är med och säger upp personer är det helt

Anf. 22 ANDERS WIKLUND (v) replik:

Herr talman! När man i dag gör uppsägningar och inte använder sig av tvåpersonsundantaget kan man antingen upprätta en lagturlista, enligt principen sist in först ut, eller också upprätta en avtalsturlista, då arbetsgivaren och facket har förhandlat fram en annan lösning än principen sist in först ut rakt över. Det gör man.

Varför gör man det? Jo, därför att arbetsgivaren hävdar att det finns ett antal nyckelpersoner som man inte kan eller vill göra sig av med på grund av att det får återverkningar på företagets ekonomi och verksamhet. Sådana avtal träffas ju ständigt överallt. Det pågår ständigt ute i landet. Och facket ställer naturligtvis upp. Om det är så som arbetsgivaren säger brukar facket inte ha någon annan uppfattning. Man delar ju samma verklighet. Man träffar avtal, och företaget behåller nyckelpersonerna. Vad är det för skillnad? Det fungerar väl.

Min poäng är alltså att vi inte behöver något tvåpersonsundantag, eftersom vi har den här avtalsmöjligheten enligt lagen i dag. Det är därför tvåpersonsundantaget helt enkelt är överflödigt.

Jag tror inte att Ulf Holm menar att facken är ute efter att slå undan benen för företagen. Varför skulle de göra det? Då slår de ju undan benen för sig själva. Varför kan man inte överlämna till facken och arbetsgivarna att sköta detta, som man har gjort under lång tid och som har fungerat alldeles utmärkt? Det enda man skapar med tvåpersonsundantaget är en grundläggande rättsotrygghet för ett antal personer. Det är problemet.

Anf. 23 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Med detta inlägg bevisar Anders Wiklund just nu sin totala okunskap om små företags villkor.

Det är inte så att det på varje småföretag finns representanter från facket som själva jobbar där. Om det till exempel finns sex personer anställda kan det vara flera olika fackförbund involverade. Och vem har sagt att de olika fackförbunden tar hänsyn till det gemensamma bästa? Det är där grundproblematiken ligger.

Vi måste utgå från att den småföretagare som själv jobbar i företaget och driver det är den som bäst kan bedöma situationen för småföretaget.

Men vad gör man i det fall där man inte kommer överens med facket eller inte vet vilken fackorganisation man ska prata med? Då blir det en konflikt. Det är där grundproblematiken ligger.

Rättsotrygghet – för vem? Det finns en stark lagstiftning, som både du och jag och socialdemokrater har drivit igenom i riksdagen för att stärka skyddet för olika grupper i samhället. Den lagstiftningen ligger alltid ovanför undantagen i turordningsreglerna. Diskrimineringslagstiftningen ligger ovanför och kan inte åsidosättas, vilket Arbetsdomstolen senast nu i våras fastslog i en dom när det gällde tvåpersonsundantaget. Man kan inte med argumentet att tvåpersonsundantaget finns sätta diskrimineringslagstiftningen åt sidan, därför att den ligger överst. Det är det viktiga.

Anf. 24 LARS LILJA (s):

Herr talman! Den första delen av detta betänkande behandlar regeringens skrivelse om politisk information och opinionsbildning på arbetsplatsen. Bakgrunden till skrivelsen var en motion från de socialdemokratiska riksdagsledamöterna Bengt Silfverstrand och Ronny Olander. Bland annat på grund av det låga valdeltagandet vid valet 1998 ansåg motionärerna att rätten att bedriva politisk opinionsbildning på arbetsplatserna borde lagfästas.

I likhet med Vänsterpartiet anser utskottet att den i många stycken hårdnande arbetsmarknaden lett till en tystnad på arbetsplatserna. Denna tystnad motverkar en aktiv och levande demokrati. Arbetsplatsen är och ska vara en självklar arena för det politiska samtalet. Utskottet har i princip ingenting emot en lagstiftning om politisk information på arbetsplatser. Problemet är att det knappast låter sig göras.

I skrivelsen redogör regeringen för rättsläget, där ett antal lagtekniska problem tornar upp sig.

- Hur ska begreppet politisk information definieras?
- Vilka politiska åskådningar ska ha rätt eller möjlighet att bedriva opinionsbildning på arbetsplatsen?
- Hur ska man förhålla sig till sådana politiska åskådningar som kan framstå som främlingsfientliga?
- Vem ska besluta om en viss politisk åskådning får bedriva opinionsbildning på arbetsplatsen?
- Ska ett sådant beslut kunna bli föremål för en rättslig överprövning?

Detta är några av de frågor som blir svåra, om inte omöjliga, att hantera lagstiftningsvägen. Att lagfästa en rätt till politisk information och opinionsbildning i förhållandet mellan arbetstagare och arbetsgivare är svårt. Än svårare blir det att lagfästa en sådan rätt för en tredje, utomstående part.

Den väg som återstår att gå är genom den för svensk arbetsmarknad så unika och effektiva kollektivavtalsmodellen. Denna modell med kollektivavtal har i debatter i denna kammare försvarats av samtliga partier i riksdagen. Utskottet utgår därför från att parterna bör kunna enas om villkor och former för hur den politiska diskussionen och informationen på arbetsplatserna ska utformas.

Med detta avstyrker utskottet motion A4 från Vänsterpartiet, och regeringens skrivelse läggs till handlingarna.

Herr talman! Resten av detta betänkande är måhända som en tussilago – ett säkert vårtecken. Vi behandlar även denna vår ett antal motioner som rör arbetsrätten. Flera av dessa motioner är återkommande. Det gör dem inte desto mindre viktiga.

Nu, Patrik, kommer det: En av dessa viktiga frågor är det så kallade tvåpersonsundantaget i LAS för småföretag. Detta förslag genomdrevs av Miljöpartiet och de borgerliga partierna från den 1 januari 2001. Från oss socialdemokrater, Vänsterpartiet och fackföreningsrörelsen varnades för att detta undantag skulle leda till godtycke och orättvisor, att personer med svag ställning på arbetsmarknaden skulle drabbas.

TCO-förbundet HTF har huvuddelen av sina medlemmar i det privata näringslivet. Cirka 60 % är kvinnor, och många av dem är anställda i mindre företag. Enligt HTF är det mycket tydligt att man alltför ofta möter att det är äldre, föräldralediga, gravida och sjukskrivna som drabbas när denna undantagsregel tillämpas.

Förutom att undantagsregeln är djupt orättvis går den inte att pröva rättsligt. I flerpartimotionen från de borgerliga partierna och Miljöpartiet som ledde till undantagsregeln står det så här:

För att undantagsregeln ska få praktisk betydelse jämfört med nuvarande regler ska en rättslig prövning inte kunna komma i fråga vare sig i fråga om arbetsgivarens urval enligt undantagsregeln eller när arbetsgivaren använt sig av rätten att behålla arbetstagare som bedöms vara av särskild betydelse.

Nu, drygt fyra år senare, har Folkpartiet vaknat och anser tydligen att undantagsregeln faktiskt ibland kan missgynna bland annat kvinnor. Den 8 mars, påpassligt nog på internationella kvinnodagen i år, krävde Lars Leijonborg och TCO:s ordförande Sture Nordh ett förstärkt skydd för föräldralediga. I det gemensamma pressmeddelandet skriver de båda bland annat: Tillämpningen av undantagsregeln måste kunna prövas rättsligt så att den inte missbrukas.

Men var, Folkpartiet, är den konkreta handlingen? Var finns ert förslag i det här betänkandet? Ni hade kunnat skriva en motion om rättslig prövning, och jag är säker på att den hade bifallits av en majoritet i den här kammaren. Den enklaste lösningen på det här problemet är naturligtvis att helt avskaffa undantaget. Men så långt vill ni inte gå, och det kan jag delvis förstå. Men jag kan lova att ni hade fått stöd för en rättslig prövning av den här regeln i den här kammaren, och det skulle vara ett steg i rätt riktning. Att förslaget inte finns kanske beror på den förvirring som uppenbarligen finns i Folkpartiet när det gäller arbetsrättsfrågorna. Ena dagen vill en folkpartist förstärka turordningsreglerna, och nästa dag vill en annan ta bort dem helt. Förhoppningsvis vet vi var Folkpartiet står när den här debatten är avklarad. Jag tror inte att vi kommer att vara överens, men jag är nöjd om jag i dag vet var Folkpartiet står i den här frågan.

Ett annat problem som belyses i det här betänkandet är att företag genom att bryta upp verksamheten i olika bolag, genom att bilda dotterbolag och genom att genomföra omorganisationer kringgår turordningsreglerna. Handlandet kan vara rättsligt och formellt korrekt men moraliskt ytterst tveksamt och av arbetstagare och fackförening upplevas som en ren provokation. Enligt utskottets mening är det helt oacceptabelt om företag på detta sätt handlar i strid med intentionerna i lagstiftningen. Utskottet förutsätter att regeringen uppmärksammar det här problemet och återkommer till riksdagen med ett förslag till åtgärder, om det skulle visa sig nödvändigt. Det som nu anförts med anledning av motion A248 (s) bör alltså ges regeringen till känna.

Herr talman! Ett allt större problem på den svenska arbetsmarknaden är det ökade antalet tidsbegränsade anställningar och därmed otryggare anställningar. Ca 15 % av de anställda har tillfälliga jobb. Det leder till ekonomisk otrygghet, svårigheter att låna pengar och att få ett hyreskontrakt. Nästan hälften av de kvinnor som är under 25 år har tillfälliga jobb, särskilt inom hotell- och restaurang, handel och vård.

Självfallet är inte alla tillfälliga anställningar dåliga. Visst ska ungdomar kunna jobba under loven, och det ska finnas vikarier, och man ska kunna ha extra anställda under arbetstoppar. Det finns också en del som hellre jobbar med projekt än har en fast anställning. Problemet är att det finns många fler som har tillfälliga jobb utan att de själva har valt det. Minst en halv miljon människor har någon form av tidsbegränsad anställning.

Ofta påstås det att visstidsanställningar är en inkörsport till fasta jobb. Undersökningar visar att det inte stämmer. Många fastnar i den här anställningsformen. Att vara tidsbegränsat anställd innebär ofta svagare stöd från chefer, sämre tillgång till semester, föräldraledighet och vidareutbildning inom jobbet. Det finns också en minskad vilja att till exempel påtala brister i arbetsmiljön. Man är rädd om sin anställning och vill inte klaga.

Vi socialdemokrater, tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, vill förbättra situationen för de tidsbegränsat anställda samtidigt som vi ser till arbetsgivarnas legitima behov av arbetskraft för en begränsad tid. En promemoria om detta är nu ute på remiss. Jag avstår därför från att här och nu redogöra för de förslag som finns där. Vi får skäl att återkomma till dessa i ett skarpare läge till hösten.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet och avslag på samtliga reservationer.

I detta anförande instämde Anneli Särnblad (s).

Anf. 25 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Det var en intressant diskussion som fördes här.

Vi har nu haft turordningsreglerna i fyra år. Låt oss tänka oss ett företag, säljbolag, med sju anställda där ägaren jobbar i företaget. Det går ned. Han måste säga upp exempelvis tre stycken av sju möjliga. Denne småföretagare inser att hela företagets framtid kanske står på spel. När han har upprättat turordningen säger han att den sist anställde och kanske den tredje från slutet anställde, de två, är så oerhört centrala för att det här bolaget ska överleva. Han plockar undan dem när det gäller turordningsreglerna, och sedan upprättas turordningslistor etcetera. Det är kanske lösningen för att företaget ska överleva. Det kanske är lösningen, så att företaget kan behålla speciellt skickliga säljare som drar in pengar till företaget. Det kanske skapar just trygghet för resten av de anställda. Det kanske gör att man kan nyanställa i framtiden. Detta anser alltså Lars Lilja vara fel.

Ja, då säger Lars Lilja – och tidigare sade Anders Wiklund det – att man kan göra upp turordningsregler med hjälp av facket. Problemet i de mindre företagen är att det inte finns en aktiv fackklubb, där man har ett samarbete, där man kan företaget, utan det kommer in en ombudsman utifrån som inte kan det lokala företagets situation. Då vet vi att effekterna blir att man strikt följer turordningslistor och liknande saker. Vi tycker att det är rimligt att ha det här undantaget för två stycken när man måste säga upp människor, att man får plocka undan två stycken från turordningslistan.

Nu har det gått fyra år med den här lagen. Då tänker man att Socialdemokraterna har sett det här som det stora hotet mot all trygghet på

arbetsmarknaden. Då borde det ha tillsatts utredningar och gjorts analyser. Statistik borde ha tagits fram på hur det här slår. Allt Lars Lilja kommer med är att HTF säger att det är mycket tydligt, men de kan inte själva redovisa några siffror. Det finns ingen statistik. Ingenting tyder på att den här typen av påståenden, om att det här är dramatiskt, stämmer.

Jag påstår också att invandrare hotas av detta. Får jag bara fråga Lars Lilja: Stämmer det att invandrare drabbas särskilt av turordningsreglerna, undantaget som utformas nu? Det är också en fråga.

Anf. 26 LARS LILJA (s) replik:

Herr talman! Det var tre frågor. Stefan har alltid ganska långa inlägg, så att man vet inte var man ska börja.

Jag tror fortfarande att det är rimligt. Jag tror faktiskt inte – även om det råkar komma in, som du säger lite föraktfullt, en facklig ombudsman och förhandla om turordningsreglerna på det här lilla företaget – att man skulle ställa företaget i en sådan situation att det får läggas ned. Det ligger inte i fackets intresse. Det ligger inte i arbetsgivarens intresse. Jag tror att det är en mycket överdriven farhåga.

Sedan är det intressant att Stefan Attefall undrar varför vi inte har gjort en massa utredningar och varför det inte finns en massa statistik. Samtidigt talar han i en del andra sammanhang hemskt gärna om att regeringen utreder alldeles för mycket, men här borde vi naturligtvis ha utrett.

Men det finns ett inneboende problem med att utreda detta. Eftersom man inte, när det gäller undantagsregeln, behöver ange något som helst skäl för varför två personer undantas ligger det naturligtvis inneboende i den här lagstiftningen att den här typen av utredningar blir oerhört svåra att göra, i praktiken omöjliga. Man får alltså förlita sig till de fackliga organisationerna och deras erfarenheter av det här. Och som jag ser det tyder de kontakter som vi har haft på att det här är ett problem. Oavsett om det är ett jättestort problem eller om det handlar om ett antal hundra eller femhundra eller tusen personer är det, tycker jag, ett rättsligt problem att ha den här typen av undantagsregler där man inte måste motivera varför man gör en uppsägning när man går ifrån turordningslistan.

Anf. 27 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt. Ni har faktiskt gjort en utredning, om hållfast arbetsrätt. Där kom man fram till att det här fungerar ganska bra. Den enda utredning som är tillsatt som har tittat på arbetsrätten har kommit fram till att det här fungerar ganska bra. Den handlar om hållfast arbetsrätt, den ingår i departementsserien. Arbetslivsinstitutet har gjort den. Om du inte har läst den kan jag visa var det står någonstans. Men ni har inte gjort några andra försök att fånga detta.

Om detta är den stora ideologiska frågan borde ni ha satt i gång hela Regeringskansliets utredningsmaskineri för att försöka hitta underlag för att visa oss som inte har trott på den skrämselfpropagandan att vi har fel. Jag har sagt det förut; jag säger det igen: Om du kan belägga att det här är ett sådant gigantiskt problem som du har utmålat tidigare är vi beredda att titta på detta. Men ni har inte gjort det, och ni kan inte det. Inte heller de fackliga organisationerna kan plocka fram speciellt mycket i den riktningen.

Jag ställde också en fråga på slutet. Det har påståtts att invandrare skulle drabbas särskilt hårt av detta. De studier som har gjorts av hur LAS fungerar visar snarare att det ofta är invandrare som blir av med jobbet med de befintliga turordningsreglerna, alltså utan undantaget. Det skulle antyda att det snarare är invandrare som kläms åt och faller sämre ut av befintliga LAS, utan undantag, medan det påstås att just undantaget slår speciellt hårt mot invandrare. Det här är en studie som gjorts vid Stockholms universitet.

Frågan är: Stämmer detta, eller tar du avstånd från de påståenden som har fällts om att invandrare skulle drabbas speciellt av undantagsreglerna? Och vad har du för kommentar till att det verkar som om det snarare är den nuvarande utformningen av LAS som i så fall slår mot invandrare, som alltså är nya på arbetsmarknaden?

Anf. 28 LARS LILJA (s) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Lars Leijonborg i så fall har blivit lurad av HTF och TCO, för han konstaterar ju uppenbarligen att det faktiskt är så att risken är stor att det är vissa utsatta grupper som drabbas av tvåpersonersundantaget. Jag hävdar bestämt att det är så utifrån de kontakter jag har haft med de fackliga organisationerna.

När det gäller utredningen från Stockholms universitet som du hänvisar till är det intressant att konstatera detta: Vi har hela tiden hävdat att i en lågkonjunktur så är det, av naturliga skäl, de som har den svagaste förankringen på arbetsmarknaden som får gå först. Det är inget nytt – det har vi vetat hela tiden. Vi vet också att det ofta gäller precis de grupper som du talar om. Men den intressanta frågan är ju: Skulle en förändrad arbetsrätt eller ett borttagande av undantagsreglerna förändra den situationen, eller skulle det förvärra situationen? Det är den frågan som jag tycker att vi är svaret skyldiga – *du* är svaret skyldig.

Anf. 29 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Låt mig då citera den enda utredning som finns gällande undantagen i turordningsreglerna. Det är ALI:s utredning *Hållfast arbetsrätt*, s. 479: ”något belägg för att regeln bland småföretagen har använts för att systematiskt missgynna föräldralediga arbetstagare har utredningen inte kunnat finna.” Det är vad man har kommit fram till. Och ändå står du här, år ut och år in, och påstår just detta! Och det kan man naturligtvis fortsätta med.

Sedan tittar man på vad ni skrivit i utskottets motivering: det upplevs, det bidrar till, det finns tecken på – och så vidare. Var är fakta här? Ni kan inte komma och säga att man ska ändra lagstiftningen bara på grund av att det *känns* som om någonting är fel. Jag håller helt med Stefan Attefall om att det faktiskt krävs lite mer än bara det.

Sedan står det i motiveringen att det finns tecken på att sjuka drabbas i större utsträckning. Enligt SCB:s senaste statistik kan man snabbt konstatera att det är i de små företagen med under tio anställda som sjukfrånvaron är lägst, medan sjukfrånvaron är störst hos större arbetsgivare. Dessutom, vilket också kanske är intressant, är det så att sjukfrånvaron i de små företagen minskat sedan tvåundantagen infördes.

Anf. 30 LARS LILJA (s) replik:

Herr talman! Ibland, i lagstiftningen liksom när vi skriver betänkanden, måste man faktiskt märka ord. Det du sade var att ALI i sin utredning har konstaterat att man inte kan se att föräldralediga, gravida och andra *systematiskt* missgynnas. Det tycker jag är en poäng – *systematiskt*. Det handlar ju faktiskt om att om det är någon eller några som missgynnas så är det ett problem, oavsett om det är få eller många. Men poängen är att man här säger systematiskt.

Jag tror att det säkert är riktigt att det är så. Men för mig räcker det med att det är ett stort antal och att de fackliga organisationerna upplever och kan konstatera att det de facto bland deras medlemmar är tydligt att det är de här grupperna som drabbas när den här undantagsregeln används, även om det inte sker systematiskt – för det vore ju förfärande om det vore på det sättet. Det kan jag hålla med Ulf Holm om.

Anf. 31 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Nej, det kanske inte är systematiskt. Nu backar vi lite här då. Det är ett väldigt värdeladdat ord, det där. Ja, då är det ett problem *allmänt* för föräldralediga småbarnsmammor och pappor. Och det håller jag med om. Det var ju därför vi gjorde ett tillkännagivande 2001 här i riksdagen att denna lagstiftning för alla arbetsgivare måste förändras så att skyddet stärks för föräldralediga. Det var 2001.

Varför har då inte regeringen kommit med ett ordentligt lagförslag än, om man nu tycker så? Ni delar ju synen på att det är ett problem på den svenska arbetsmarknaden – inte på grund av turordningsreglerna utan på hela arbetsmarknaden. Ja, då skulle man ju kunna tro att Socialdemokraterna, som vill värna den här gruppen, meddetsamma sätter i gång och lägger fram ett lagförslag inom ett eller två år. Jag vet att det tar en viss tid med utredning. Men att det ska ta fem år och det fortfarande inte finns ett lagförslag – vad beror detta på? Det är ju en senfärdighet utan dess like i en så väsentlig fråga som att gynna och stärka föräldraledigas situation på den svenska arbetsmarknaden, där vi faktiskt tycks vara överens i alla partier i riksdagen, men där vi i Miljöpartiet är fruktansvärt otåliga, framför allt otåliga och irriterade på att vi i debatten ska få höra det användas som ett argument för att riva upp en lagändring, när det beror på att ni inte har lyckats prestera ett lagförslag att lägga fram till riksdagen när vi är så ense i sak.

Anf. 32 LARS LILJA (s) replik:

Herr talman! Vi justerade gemensamt i utskottet ett betänkande just i den här frågan, och vi upplevde att det här hade tagit alldeles för lång tid. Där är vi helt eniga, du och jag. Jag tycker att regeringen har varit senfärdig när det gäller att få fram det här lagstiftningsskyddet för föräldralediga. Där råder ingen motsatt uppfattning, vilket vi bevisade vid justeringen av det här betänkandet under den här veckan. Vi har samma uppfattning.

Sedan måste jag fortfarande säga att jag känner mig orolig när det gäller den här undantagsregeln. Sverige har nämligen ratificerat en ILO-konvention, nr 158, och den handlar om uppsägning av anställningsavtal på arbetsgivarens initiativ. I den konventionen sägs att ett giltigt skäl ska anges för uppsägning. Jag vill påstå att den här lagen bryter mot den

konventionen, och jag kan också tycka att det är allvarligt att vi inte kan följa upp en sådan konvention som vi har ratificerat. Därför vidhåller jag fortfarande, trots att vi är djupt oense, att det här är en orättvis lagstiftning som vi borde ta bort.

Anf. 33 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Det kan ju vara intressant att skåda hur samarbetspartierna, s, v och mp, för debatten här. Hur går den till i mer slutna rum? I Allians för Sverige brukar vi ta det ganska lugnt och brukar försöka hitta gemensamma lösningar.

Jag har en fråga till Lars Lilja som handlar om lite andra saker, och det gäller framtiden i Sverige. Man avslår motioner om att man ska se över arbetsrätten. Jag frågar: Hur ser Lars Lilja på framtiden med de problem som vi ser nu? Vi diskuterar utstationeringsdirektiv, tjänstedirektiv och annat. Hur kommer Socialdemokraterna att se på de här frågorna? Är det inte snart dags att börja fundera över hur svensk arbetsmarknad ska kunna förhålla sig till det tryck som kommer utifrån och den framtid som vi går till mötes? Ibland upplever jag att det är så mycket lättare att titta på de diskussioner och problem som finns på svensk arbetsmarknad att man glömmer den stora delen som faktiskt är världen runtomkring.

Anf. 34 LARS LILJA (s) replik:

Herr talman! När det gäller alliansens gemensamma lösningar kan man säga att när man läser ett stort antal betänkanden i denna kammare kan man konstatera att det inte är så gemensamt i alla sammanhang. När det gäller samarbetet mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet så är det så att vi just i den här frågan inte samarbetar, vilket kanske framgick med viss tydlighet i denna debatt.

Det talades om gemensamma lösningar och arbetsrätt. Om man tittar på hur arbetsmarknaden har utvecklats ser man att en ganska stor skillnad är att betydligt fler människor jobbar under osäkra förhållanden med olika typer av visstidsanställningar och vikariat.

Visst förändras arbetsmarknaden. I min värld förefaller det som att om vi ska göra något med den arbetsrättsliga lagstiftningen handlar det snarare om att stärka arbetstagarnas villkor än att försämra dem på den arbetsmarknad som nu håller på att växa fram.

Jag skulle med glädje lyssna till några konkreta förslag från Margareta Andersson eller någon annan hur vi så fall ska underlätta och förstärka arbetsrätten på den svenska arbetsmarknaden med tanke på den utveckling vi kan se framför oss.

Anf. 35 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Det finns en del förslag. Bland annat har jag sagt att i vissa fall måste arbetsmarknadens parter ta en del av ansvaret att se till att någonting händer. Vi slipper då från vår sida som lagstiftare att gå in och stifta lag om hur det ska se ut på arbetsmarknaden. Vi behöver då inte ha minimilöner, några andra EG-direktiv eller svensk lagstiftning. Hur ser Socialdemokraterna på de frågorna? Socialdemokraterna är väldigt tysta i diskussionen över huvud taget.

Jag håller med om att vi kanske inte kan hitta lösningar så här på en gång. Det är inte enkelt att ändra på ett system som är så integrerat i hela det svenska samhället, men vi måste ändå se frågorna. Vi kan inte backa in i framtiden och stoppa huvudet i sanden. De här frågorna tränger sig på oss antingen vi vill eller inte.

Anf. 36 LARS LILJA (s) replik:

Herr talman! Det väsentliga för vår del när det gäller att hantera den framtida arbetsmarknaden är att hävda kollektivavtalet. Det är precis som du säger. Det gäller att hävda parternas ansvar för utvecklingen på den framtida arbetsmarknaden. Där är kollektivavtalet grunden för att kunna upprätthålla rimliga villkor när det gäller både löner och arbetsförhållanden på den svenska arbetsmarknaden.

För att det ska fungera krävs också att de fackliga organisationerna har möjlighet att hävda kollektivavtalets rätt gentemot arbetsgivare både från Sverige och från andra länder. Annars tror jag att vi kan hamna i en arbetsmarknad som ingen av oss vill se vare sig på lång eller kort sikt.

Jag delar din uppfattning. Parterna har ett ansvar, och kollektivavtalet är grunden.

(forts. 7 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

6 § Frågestund

Frågestund

Anf. 37 TREDJE VICE TALMANNEN:

Det har nu blivit dags för den här veckans frågestund med regeringen. Följande statsråd kommer att delta: Näringsminister Thomas Östros, justitieminister Thomas Bodström, statsrådet Lena Sommestad, jordbruksminister Ann-Christin Nykvist och statsrådet Carin Jämtin. Jag hälsar dem välkomna.

Näringsminister Thomas Östros besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Jag vill påminna ledamöter och statsråd om att frågor och svar ska vara korta och i princip inte överstiga en minut.

Frågestund

Anf. 38 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! I morse kunde vi i tv:s godmorgonprogram höra att polisen i Norrbotten i sommar har folk så att det räcker till en bil för att bevaka fem kommuner. Risken är att polisen inte kan ingripa vid olyckor, rattfylla, våldsbrott och annat elände. Tyvärr är Norrbotten inget unikt exempel, utan vi har för få poliser på många håll i Sverige. Därför är det väldigt bra att det utbildas nya poliser.

Nu har det emellertid visat sig, senast här i riksdagen när vi hade en genomgång av Rikspolisstyrelsen, att regeringens vårproposition i realiteten innebär att man måste förtidspensionera 1 200 friska poliser för att kunna anställa de nya. Därför vill jag fråga justitieministern: Anser justitieministern att svensk polis har 1 200 poliser som inte fungerar? Eller är de åtgärder som man nu planerar för att förtidspensionera äldre personal en konsekvens av att regeringen inte anslår tillräckliga resurser för att de nya poliserna ska kunna anställas?

Anf. 39 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag är van vid att Beatrice Ask och andra felciterar mig, fast jag tycker nästan att det är mer upprörande när rikspolischefen felciteras. Nu råkar det vara så att även om jag inte var närvarande vid mötet, har jag fått ordentlig information. Det som sades var framför allt två saker, dels att man ska pensionera poliser bara av verksamhetsskäl – det finns inga ekonomiska indikationer på något sätt – dels att detta är det absolut maximala antalet förtidspensioneringar på fyra år. Det var inte alls sagt att det skulle göras på det sätt som Beatrice Ask säger. För hederlighetens skull tror jag att det är bättre att Beatrice Ask citerar rätt i fortsättningen.

Jag vill också passa på att säga, och det vet ju Beatrice Ask, att vi nu har haft de här debatterna i fem år. I fem år har jag fått höra att pengarna inte räcker, att det inte kommer att utbildas några fler poliser. Vi har facit nu. Det har gått fem år. Vi har 1 200 fler poliser än vad vi hade för fem år sedan. Då brukar Moderaterna ibland säga att det är de civilanställda som har fått betala priset. Det är också fel. Det är 500 fler civilanställda än för fem år sedan, sammanlagt ungefär 1 700.

Under hela tiden vi har haft den här debatten har det inneburit att varje morgon som Beatrice Ask och andra moderater har vaknat har vi fått en polis till i Sverige. Det har vi aldrig någonsin sett tidigare.

Jag menar att vi behöver mycket, mycket mera än bara flera poliser för att kunna bekämpa brottsligheten. Men vi kommer nog inte att kunna se någon liknande period som den vi nu har sett och som vi kommer att se de närmaste åren.

Som sagt: Vi kommer att fortsätta den här satsningen. Sedan får Moderaterna gärna fortsätta att ha fel i fortsättningen också.

Anf. 40 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag behöver inte diskutera hur jag citerar. Jag citerade inget. Jag kan läsa direkt ur Rikspolisstyrelsens underlag. Det står att för att ge de lokala polismyndigheterna möjlighet att anställa nyutbildade poliser ska man enligt förslaget avveckla 1 200 poliser.

Jag har inte förnekat att det utbildas nya poliser och att det har tillförts enorma resurser men inte tillräckliga. Men om det är så att vi har fått 1 200 nya poliser, är det dessvärre så att 1 200 poliser nu planeras förtidspensioneras för att man ska få råd med de nya poliserna.

Min fråga, som justitieministern inte ens berörde, var: Anser justitieministern att det är rätt att förtidspensionera personal som inte är sjuk för att ha råd att anställa de nya som utbildas? Jag tycker för min del att det är en politik som verkar helt befängd. Jag tror att vi behöver både äldre och nyutbildad personal för att få en effektiv organisation.

Anf. 41 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Nu är klockan strax efter två. Det är drygt en timme sedan jag träffade rikspolischefen, då han noga underströk att de som ska pensioneras ska pensioneras av verksamhetsskäl och inte av ekonomiska skäl. Det var väldigt tydligt.

Under de senaste fem åren har det också pensionerats poliser. Det är inte så att det har utbildats 1 200 poliser, utan det har blivit 1 200 flera poliser trots pensioneringarna. Det är det som är skillnaden. Och det kommer naturligtvis att behöva pensioneras av verksamhetsskäl även framöver. Det är klart att i vissa fall kanske en polis som är 62–63 år inte orkar springa runt på nätterna och därigenom inte bidrar. Sedan finns det andra äldre poliser som gör jättestor nytta. Dem ska vi naturligtvis dra fördel av. Men vi kommer att fortsätta den här satsningen.

När det gäller ekonomin har vi också hört att det inte ska räcka med de pengar vi anslagit. Vad ser vi för facit? År 2001 överskott i polisen, 2002 överskott i polisen, 2003 överskott i polisen, 2004 överskott i polisen. Det är klart att det kommer att behövas ytterligare anslag framöver, därför att man kommer att fortsätta utbilda poliser. Men vi kommer att göra precis samma sak som tidigare: se till att man får de anslag som behövs för att kunna fullfölja de satsningar som vi gör.

Vattenfalls byggen av kolkraftverk i Tyskland

Anf. 42 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Min fråga är till näringsminister Thomas Östros.

Vattenfall vill bygga ett kolkraftverk i Hamburg och ett brunkolkraftverk i Boxberg i östra Tyskland. Boxberg kommer att släppa ut 4–4,5 miljoner ton koldioxid per år under sin förväntade livstid på 40–50 år, det vill säga runt 200 miljoner ton. Det är nästan fyra gånger Sveriges årliga koldioxidutsläpp.

Tyskland är EU:s i särklass största koldioxidutsläppare. Det beror främst på att man bryter och eldar så mycket brunkol och stenkol.

Vattenfall har lyckats lobba till sig full tilldelning av utsläppsrätter i Tyskland. Om Vattenfall bygger ett nytt kraftverksblock i Boxberg hotar det inte bara Tysklands klimatmål utan även EU:s och därmed hela klimatkonventionen.

Accepterar ministern att Vattenfall bygger nya kolkraftverk?

Anf. 43 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Frågan om koldioxidutsläpp är i högsta grad en global fråga men i praktiken också en europeisk fråga. Vi sätter nu tillsammans ett tak för utsläppen i Europa med strävan att minska utsläppen och den utsläppshandel som pågår mellan olika företag i Europa.

Tyskland är ett land som inte traditionellt har haft exempelvis vattenkraften och har blivit beroende av fossileldade kraftverk. Det är inte Vattenfall som har orsakat detta, utan det har att göra med de förutsättningar som Tyskland har. Den europeiska politiken, att minska koldioxidutsläppen, gör vi tillsammans.

Det är klokt av Vattenfall att finnas på fler marknader än den nordiska. Det gör att man kan vara ett modernt, ansvarstagande företag som effektiviserar och minskar utsläppen. Dessutom är vinster som tas hem till Sverige och som vi nu investerar i att bli ledande i insatser för förnybar energiproduktion ett sätt att visa vägen, samtidigt som vi jobbar europeiskt och nationellt med att stärka miljöpolitiken.

Anf. 44 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! I motiveringen till förändringen av Vattenfalls bolagsordning, som antogs i går på bolagsstämman och som Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänstern gemensamt har formulerat, står det: Att verka för en miljövänlig produktion och ökad användning av förnybar energi samt erbjuda sina kunder rådgivning och produkter kring energieffektivisering även i utlandsverksamheten bedöms ingå naturligt i en långsiktigt framgångsrik strategi. Vattenfall bör sträva efter att ligga i framkant inom dessa områden i de länder där bolaget verkar.

Anser ministern att byggandet av nya kolkraftverk stämmer med den strävan som bolaget ska ha? Dessutom: Är det etiskt försvarbart att ta hem vinster från Tyskland till Sverige för att investera här? Borde inte vinster i Tyskland investeras i förnybar energi i Tyskland, om vi inte ska uppträda kolonialt?

Anf. 45 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag tror inte att Europas jätteekonomi Tyskland uppfattar Sverige som en kolonialstat, knappast. Däremot har man uppskattat att Vattenfall har kommit in på deras energimarknad, eftersom de vill ha ökad konkurrens och den kompetens som Vattenfall har i att effektivisera och modernisera.

Vattenfall är ett verktyg för oss i Sverige att nu se till att gå vidare och investera i förnyelsebara energikällor – sol, vind och andra energikällor som vi kan ha på lång sikt utan att riskera effekter på klimatet.

Den stora och viktiga politiska frågan är nu om man ska sälja ut Vattenfall eller inte. Här finns rader av partier som vill sälja ut Vattenfall, och då kommer det säkerligen att vara en fransk eller tysk storägare, vars produktion är baserad på kolkraft, som köper upp Vattenfall i Sverige.

Jag, regeringen och socialdemokratin vill att vi behåller Vattenfall och använder Vattenfall för att modernisera vårt energisystem till fromma för svensk industri och för konsumenterna.

Anf. 46 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag har också en fråga till justitieminister Thomas Bodström. Varje dag förstörs människors liv, livschanser kränks, och människor dör till följd av brottslighet i Sverige. Under Thomas Bodströms tid som justitieminister har uppklaringsprocenten under de senaste åren i fråga om anmälda brott varit 16 %, 16 %, 16 % och 16 %. Den verkliga uppklaringsprocenten i fråga om de brott som begås är bara ett par procent om man ser på vilka brott som leder till en påföljd.

Tycker justitieministern att det finns någon anledning att fundera på om det finns några strukturella problem inom den svenska polisen vad gäller vilka resurser man har, hur regeringen styr dessa resurser, om man fokuserar på en lokalt närvarande polis eller en fjärrpolis, om polisen har rätt verktyg och om polisen gör rätt saker? Finns det någon anledning att tro att regeringen kan återkomma med ett paket för att ta tag i de strukturella problemen inom svensk polis som gör att endast 16 % av de anmälda brotten under fem års tid har klarats upp?

Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Precis som jag sade i svaret på den fråga som jag nyss fick av Beatrice Ask räcker det inte med bara flera poliser. Det behövs mycket mer än så. Vi kommer alltid att kunna tala om uppklaringsprocent och om den borde bli högre och så vidare. Jag håller med om det. Vi ska dock ha klart för oss att vi har 200 000 cykelstölder varje år och ett stort antal snatterier. Många av dessa brott kan av förklarliga skäl inte klaras upp därför att det inte vore motiverat med de polisresurser som skulle behöva sättas in.

Däremot håller jag helt med Johan Pehrson om att flera brott bör klaras upp när det gäller så kallad vardagsbrottslighet, det vill säga inbrott i villor, sommarhus och bilar. Jag tror att Johan Pehrson också har hört att det var precis de instruktioner som vi gav till rikspolischefen och till länspolismästarna inför mötet i höstas. Vi sade: Nu har ni fått de här resurserna. Nu har medborgarna investerat. Nu gäller det att klara upp flera brott.

Polisen är alldeles utmärkt när det gäller att klara upp allvarliga brott. Där har man en väldigt hög procentsiffra när det gäller till exempel mord och annan allvarlig brottslighet.

Däremot håller jag helt med om att det är ett av de absolut viktigaste uppdragen för polisen att se till att flera av de så kallade vardagsbrotten klaras upp.

Anf. 48 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Folkpartiet liberalerna har självklart åsikten att det krävs en arsenal av åtgärder för att minska kriminaliteten. En hel del handlar om sociala åtgärder, och andra handlar om ett tungt artilleri mot den organiserade brottsligheten. Tyvärr verkar regeringen inte vidta åtgärder som imponerar på något av dessa områden. Det vore okej om regeringen hade satsat hårt på psykiatrin, och om regeringen hade satsat hårt för att hjälpa ungdomar på glid, eller om regeringen hade satsat hårt på missbrukarvården under de senaste fem–tio åren. Men det har ju varit ned-

Frågestund

skärningar på dessa områden, vilket har gjort att det förebyggande arbetet har blivit lidande.

Justitieministern ska till Örebro i dag. Det är mycket bra. Där jobbar polisen stenhårt med att vara tidiga, tydliga och tuffa med unga lagöverträdare.

Tyvärr är det så att den utredning som Thomas Bodström har tillsatt och hänvisat till i fyra år här i riksdagen, när vi från Folkpartiet har krävt tidigare, tydligare och tuffare insatser för att förebygga brottslighet, kommer att innebära att man föreslår flera fall av åtalseftergift, det vill säga ingen reaktion. Då blir det ännu svårare för polisen att kunna ta tag i de unga och hålla fast dem på polisstationen, det vill säga ingen mer markering.

Vad tänker Thomas Bodström säga till dessa poliser i Örebro som känner sig förtvivlade över att de får svårare att jobba när det gäller unga kriminella för att förebygga allvarliga brott?

Anf. 49 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ska först säga att det är klart att inte bara polisen har ett stort ansvar utan att också regeringen har ett stort ansvar för att se till att det blir en högre uppklaringsprocent. Det är därför som vi också har gett större möjligheter till telefonavlyssning, där vi också i och för sig har höjt rättssäkerheten genom offentliga ombud. Det är också därför som vi nu arbetar i slutfasen med ökad användning av dna och ett betydligt bredare register och större möjligheter att ta dna som blev klart vid årsskiftet. Allt detta kommer naturligtvis att ha stor betydelse för att kunna klara upp flera av de brott som jag talade om tidigare. Och vi kommer naturligtvis att fortsätta att vidta de åtgärder som behövs för att kunna ge polisen dessa redskap.

Den utredning som Johan Pehrson talar om får han nog läsa en gång till. Den handlar just om att kunna ge bättre och tydligare signaler till ungdomar som begår brott på ett tidigt stadium.

Jag kan nämna exemplet med ungdomstjänst som i stället för att vara en del av vård enligt socialtjänstlagen ska vara en självständig påföljd.

Jag kan tala om det kapitel som handlar om så kallad ryggsäcksmoddell, att en vuxen person ska få ett tidigare ansvar för dessa ungdomar.

Jag skulle kunna tala om flera andra kapitel om tiden medgav det, men jag ber Johan Pehrson att läsa om utredningen, så tror jag att han kommer att komma fram till en annan slutsats än den som han gav uttryck för här i dag.

Äldres rättstrygghet

Anf. 50 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Min fråga riktar sig också till Thomas Bodström, som får det svettigt här i dag.

Kristdemokraterna har i hela landet en äldre kampanj som heter *Respekt 55+*.

Under hösten besökte vi väldigt många människor i vårt land, också många äldre. Det är fantastiskt att möta människor. Men vi fick också ta del av deras oro för inte bara äldrevården utan också rättssäkerheten.

Många blir i dag faktiskt utsatta för brott på grund av att de är i ett läge där de inte kan försvara sig själva.

Brottsoffermyndigheten gjorde en undersökning 2001 som kallades *Ofrid*. Det visade sig att 16 % av alla kvinnor och 13 % av alla män över 65 år har varit utsatta för brott.

Min fråga med anledning av detta är: Vilka förslag tänker justitieministern lägga fram alldeles speciellt för att värna våra äldre och för att öka deras trygghet?

Anf. 51 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag har naturligtvis också som många av er andra rest runt och träffat många äldre. Många gånger är de äldre mer oroliga än andra. De kanske lever mer isolerat. Det som det många gånger handlar om är att de på olika sätt ska få känna den trygghet som behövs. Det kan åstadkommas på flera olika sätt. Vi har under dessa år försökt arbeta med brottsförebyggande åtgärder just för att kunna öka denna trygghet.

Vi hade i mitten av 90-talet ett 30-tal brottsförebyggande råd runt om i Sverige. Det var alldeles för lite. Nu har vi det i nästan samtliga av landets kommuner. Vi har runt 270 brottsförebyggande råd. Det är ett exempel på hur man kan öka just kunskapen och tryggheten för de äldre.

Men det finns också mycket mer som man kan göra utöver de satsningar som vi gör från Justitiedepartementet. Det är bland annat inom kommunen. Det handlar bland annat om hur man bygger hus numera. Man ska inte behöva känna sig otrygg när man till exempel går från tunnelbanan eller går genom parker och så vidare. Det finns en hel del att göra från olika håll för att öka tryggheten för äldre.

Anf. 52 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Jag skulle också vilja nämna några siffror från söderort i Stockholm där man 2003 hade rapporter om 201 personer över 65 år. 2004 hade siffran ökat med 243. Alltså visar det sig att det sker en ökning i alldeles fel riktning.

När det gäller närpolisernas oerhört stora betydelse för tryggheten skulle jag vilja ställa en fråga. Vad avser justitieministern att vidta för åtgärd så att närpolisen, polisen i närmiljön, kommer tillbaka och inte centraliseras mer?

Anf. 53 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Med de satsningar som jag nämnde tidigare finns alla dessa möjligheter för polisen att jobba mycket mer lokalt. Det är också det som vi hela tiden talar med polisen om och som vi är mycket positiva till. Så ska polisen fortsätta att utvecklas, och man får väldigt bra möjligheter här.

Sedan handlar det faktiskt också om att man i kontakten med äldre berättar om det exakta läget. Äldre är många gånger väldigt oroliga. De har också fått en felaktig bild, men jag vet inte av vilka. Men det är kanske, inte av Chatrine Pålsson, men av andra oseriösa debattörer som ger sken av att brottsligheten bara rusar i höjden. Det kan vara bra för äldre att bli upplysta om att till exempel antalet villainbrott har minskat kraftigt i Sverige under de senaste 10–15 åren. Även antalet bilbrott och flera andra sådana brott har minskat kraftigt. Och våldsbrottsligheten

har under de senaste 30 åren inte ökat när det gäller dödligt våld och så vidare. Allt detta möter många äldre med förvåning eftersom de har en helt annan bild, vad den nu kan komma från. Och det är också en viktig del att ge en korrekt bild för att inte öka den otrygghet som många äldre kanske känner. Och där tror jag att vi alla har ett gemensamt ansvar.

EU:s stöd till landsbygdsutveckling

Anf. 54 JAN-OLOF LARSSON (s):

Fru talman! Jag har en fråga till jordbruks- och fiskeminister Ann-Christin Nykvist. Under senare tid har det kommit oroande signaler om att EU:s nya förordning om stöd till landsbygdsutveckling kan komma att leda till att många lantbrukare i södra och mellersta Sverige mister sina stöd. Enligt Jordbruksverkets analys kan det föreslagna regelverket drabba lantbrukare i så mycket som 140 församlingar. För mig som bohuslänning är detta särskilt oroande eftersom i princip all jordbruksmark där hemma i dag betraktas som LFA-områden.

Min fråga till jordbruks- och fiskeministern är därför: Hur avser ministern att agera för att Sverige ska få behålla sina nuvarande stödområden?

Anf. 55 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Programmet för miljö- och landsbygdsutveckling är mycket centralt för att vi ska kunna behålla en levande landsbygd i Sverige. Särskilt de stöd vi har till de mindre gynnade områdena är väldigt viktiga.

Frågan förhandlas just nu i Bryssel. Den svenska linjen är glasklar: Vi kan inte acceptera att vi får försämringar särskilt när det gäller möjligheterna att stötta mindre gynnade områden.

Vi hade kommissionär Mariann Fischer Boel på besök här nyligen och kunde på plats visa de svenska förhållandena för henne, bland annat i Småland. Det handlar om att beakta det vi kallar för permanenta naturgivna handikapp när man beslutar om de här kriterierna.

Jag hade tillfälle att i måndags diskutera det här med mina jordbruksministerkolleger. Det kommer att bli en hård diskussion, men från svensk sida driver vi väldigt tydligt att vi inte kan acceptera att reglerna försämras.

Strandskyddet

Anf. 56 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Lena Sommestad.

Vi har ju lite olika situationer runtom i landet både när det gäller förstås att ta sig till olika ställen och när det gäller hur naturen ser ut. Också sett till hur mycket sjöar vi har runtom i landet är det väldigt olika fördelat.

Tidigare har vi här i kammaren debatterat om lokalt fördelat strandskydd. Jag skulle vilja fortsätta med de frågorna. Vi kan titta på storstadsregionerna. Det är ett område där man ofta har gått ifrån den gene-

rella regeln hur långt det ska vara från stranden och så vidare. Däremot är det oftast väldigt hårt ute på landsbygden.

Vi har från Dalsland ett initiativ taget av våra lokala kolleger som ser att det här med ett lokalt beslutat strandskydd skulle kunna vara en möjlighet att ge dem ett verktyg för att vända en utvecklingstrend som under en period gått åt fel håll. Vad som föreslagits handlar om att man lokalt får besluta om strandskyddet, något som skulle kunna göra verklighet av de vackra orden om att turismen är framtidens näring.

Jag skulle vilja höra hur statsrådet Lena Sommestad ser på detta.

Anf. 57 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Vi ser att det på flera olika sätt är viktigt att se över strandskyddet, och vi ser att det här är ett av de viktigaste skydden vi har när det gäller allemansrätten och naturen i Sverige. Just att vi har ett generellt strandskydd i hela landet utgör en grund för vår naturvårdspolitik.

Vi ser också att det kan behövas regionala skillnader i tillämpningen av strandskyddet. Det är en fråga som vi just nu ser över i samband med en översyn av hela strandskyddspolitiken, och där vi har för avsikt att återkomma till riksdagen.

När det gäller att lokalt besluta om strandskyddet är det på följande sätt. Skulle vi lägga ned det på lokal nivå så att det beslutas lokalt har vi inte längre något generellt strandskydd i Sverige. Min utgångspunkt är att vi bör ha ett generellt strandskydd, men vi bör ha möjlighet att ta hänsyn till skillnader som finns mellan olika delar av landet. Det är på den linjen som vi kommer att arbeta med vårt förslag till riksdagen.

Anf. 58 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret. Jag är dock inte riktigt nöjd därför att jag kan känna att i detta ligger en skillnad i vilken tilltro vi har till våra lokala kolleger.

Statsrådets svar ger sken av att man lokalt inte skulle begripa att det finns områden som det är värt att skydda och att man också lokalt kan ta det beslutet. Någonstans handlar det här om att det, om man exploaterar alla områden, inte finns något värde, inget framtida bruk, att göra turistnäringen bärande av.

Det är lite intressant att höra att du fortfarande, även om det görs vissa justeringar, är inne på att inte tilltro våra lokala kolleger att kunna ta hänsyn till de olika delar som ingår i de här besluten.

Anf. 59 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Jag har väldigt stor tilltro till våra lokala politiker. Men jag har också en tilltro till att vi på många områden behöver både en nationell lagstiftning och en lokal tillämpning. Den erfarenhet vi har, inte minst när vi ser ut över Europa, är att en nationell strandskyddslagstiftning är ett mycket starkt stöd också för den lokala nivån när det gäller utformningen, översiktsplanering och annat.

I många delar av landet finns det många som i dag är mycket oroliga just därför att det är ett väldigt hårt tryck på våra stränder. Finns inte det skydd som ligger i en generell strandskyddslagstiftning kan vi mycket lätt hamna i den situation som vi har hamnat i, till exempel runt Stock-

holm, nämligen att en mycket stor del av våra stränder är bebyggda och inte är tillgängliga för våra många fritidsfiskare, för våra många människor som är ute och åker båt och för våra många medborgare som inte har en egen strandtomt.

Det är oerhört viktigt att värna om detta, så för min del gäller att jag har en stor tilltro till våra kommunala politiker men också till Sveriges riksdag och att vi här tillsammans kan fastställa ramarna för hur vi ska arbeta i olika delar av landet. Vi kommer att fortsätta att arbeta för en bra strandskyddslagstiftning och en större legitimitet än vi i dag har.

Lönsam rennäring

Anf. 60 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! I min hemort, i Malå i Västerbottens inland, finns Västerbottens enda skogsameby. Alldeles nyligen gick ett av renskötselföretagen i konkurs. Vid mina kontakter med renskötande samer har flera sagt att det här är bara början. Bland annat beror läget på sjunkande priser på renkött.

Min inledande fråga till jordbruksministern blir därför: Avser ministern att vidta några åtgärder för att förbättra möjligheterna till ett mer lönsamt renskötselföretagande och i så fall vilka?

Anf. 61 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Den här frågan har varit aktuell under en tid. Ett visst stöd utgår från staten genom det pristilläggsystem som vi har.

Jag har noterat att renköttet förefaller ha svårt att nå sin marknad till ett rimligt pris. Inom Jordbruksdepartementet har vi därför gjort en särskild studie för att se vad vi kan göra för att minska vissa flaskhalsar.

Jag har också tagit upp frågan med mina kolleger i Norge och Finland. Det visar sig att det finns en efterfrågan på det här fina köttet. Men det är svårt att nå marknaden till bra priser. Den här frågan arbetar vi alltså för närvarande med, och vi har kontakter med berörda samer.

Sedan finns det också ett utrymme för att inom ramen för miljö- och landsbygdsutvecklingen och de programmen satsa på den här typen av näringsverksamhet. I det nya program som vi nu arbetar med ska det också finnas en ökad flexibilitet när det gäller att använda pengarna på bästa sätt.

Anf. 62 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Jag har tagit del av utredningen och kan väl säga att frågan ändå brådskar. Man brukar säga att det i runda tal är 2 500 människor som har sin utkomst direkt från renskötelsen. I så måtto kan man väl säga att det är en ganska liten näring. Men geografiskt sett är det en stor näring som bedrivs på en tredjedel av Sveriges yta.

Regeringen skriver på sin hemsida: Rennäringen ska bedrivas så att den ger ett rimligt antal samer en tryggad försörjning på ett ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt långsiktigt bärkraftigt sätt.

Min följdfråga blir därför: Vad är ett rimligt antal samer som kan bedriva rennäring för att få en tryggad försörjning?

Anf. 63 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Rennäringen är väldigt central också för våra möjligheter att bevara den samiska kulturen och att se till att vi skapar goda förutsättningar som vårt ursprungsfolk har.

Det går inte att svara på frågan i antalet samer. Vi har i dag ett antal samer som är renskötande samer, renägande samer. Vi utgår från det antalet.

Däremot är det länsstyrelsens uppdrag att reglera antalet renar därför att våra fjäll, vår natur, tål inte hur många renar som helst. Där överväger vi för närvarande också hur det uppdraget ska kunna delegeras till Same-tinget så att samerna själva får ett större inflytande i den här frågan.

Polisbrist i glesbygd

Anf. 64 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Jag har en fråga till justitieminister Thomas Bodström.

Vi har tidigare här i svar från justitieministern fått höra att regeringen satsar på polisen, inte minst på rättsväsendet i stort. Jag skulle vilja börja med att säga att visst har det tillkommit en del pengar, men det har också tagits tillbaka pengar med den andra handen. Generella sparbetning, in- dragna anslagsbesparingar, stoppade anslagskrediter var ett beslut som fattades den 22 december förra året.

I SVT:s morgonprogram i morse kunde vi höra hur polisen i östra Norrbotten ska med en polispatrull klara en yta som i storlek är fem gånger Blekinge. En polis från Kalix beskrev att de var på väg till en utryckning, till ett pågående inbrott, och så fick de ett högre prioriterat fall. Då fick de ge sig i väg 20 mil på annat håll.

Jag vill därför fråga justitieminister Thomas Bodström om han tycker att det är rimligt att människor i vårt land kan ställa krav på att vi ska ha en grundläggande samhällstrygghet. I detta ingår polis som är tillgänglig inom ett rimligt avstånd och inom en rimlig tid.

Anf. 65 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! De satsningar som jag inte ska plåga Johan Linander med att upprepa ytterligare en gång har naturligtvis gjorts av det skälet att vi anser att det behövs fler poliser. Det är också därför som vi kan se den här utvecklingen.

Jag är den första att säga att det inte räcker med bara fler poliser. Vi ser bland annat ett mönster att det är svårt att få ut poliser till alla delar av vårt land. Det gäller inte bara Norrbotten utan i stort sett alla län i Sverige. Poliser söker sig till de större orterna. Så är det också i Norrbotten – de söker sig till Luleå.

Det här är ett problem som polisen måste kunna hantera. Alla människor runtom i vårt land ska inte bara ha rätt till den trygghet som Johan Linander talar om. De har också varit med och gjort de enorma investeringar som det har inneburit att satsa på polisen. Då har de också rätt att få ta del av det.

Det här är alltså en situation som polisen måste kunna hantera. Men om man inte gör det har vi naturligtvis ett ansvar att vidta de åtgärder som behövs för att se till att de satsningar som görs på polisen tillförs alla olika delar av vårt land.

Anf. 66 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att Norrbottens polismyndighet har haft svårt att anställa folk till de tjänster som faktiskt finns. Ett av de förslag som kom upp i tv-programmet i dag var att man till Polishögskolan skulle kunna göra mer inriktade intagningar så att personer som söker till Polishögskolan och kommer från de områden där det är svårt att få poliser skulle få en enklare väg in – antingen på detta sätt eller med distansutbildning. Då är frågan om justitieministern kan tänka sig denna lösning för att rädda polisnärvaren och polistillgängligheten i stora delar av vårt land där det i dag är svårt att få tag i en polis.

Anf. 67 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Johan Linander talar om fördelarna med distansutbildning, att man kan utbilda sig på ett annat ställe än där vi har polisutbildning, nämligen Umeå, Stockholm och Växjö. Fördelarna skulle då vara att man är redan förankrad i en ort, man kanske har en familj och att man inte har någon som helst tanke på att flytta.

Jag kan bara konstatera att det som Johan Linander ger uttryck för i sina önskemål har vi redan. Det finns redan distansutbildningar runtom i Sverige. När det gäller distansutbildning delar jag helt Johan Linanders uppfattning. Det är också därför som polisen har genomfört det, och vi har legat på polisen för att kunna fortsätta att driva det arbetet. Det ska vi naturligtvis fortsätta med, för det är en viktig del. Men jag tror inte att det räcker med bara distansutbildning. Jag tror också att man från arbetsgivaren, facket och polisen måste hitta andra lösningar.

För en gångs skull vill jag hålla med Johan Linander. Det är en utmärkt lösning. Vi kan vara överens om att det har varit bra så här långt. Men jag tror att det behövs också andra saker.

Sidatjänster till Gotland

Anf. 68 EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Carin Jämtin angående utlokaliseringen av Sidas tjänster till Gotland.

Från början var det 20 tjänster som man talade om. Det sade man redan på ett tidigt stadium för länge sedan. Samma ögonblick som meddelandet kom förstod man att även P 18 på Gotland skulle läggas ned. Så blev också fallet.

Sedan utökades det här med ytterligare 30 tjänster. Till sist var det ytterligare 30 tjänster på tapeten. Totalt var det 80 tjänster. Sida har hela tiden anpassat sig motvilligt till det här, dock inte när det gäller de 30 sista tjänsterna. Där kände man att det inte längre var ett effektivt arbete man bedriver.

Jag skulle vilja fråga om biståndsministern anser att det här verkligen främjar global utvecklingspolitik, det vill säga fattigdomsbekämpning. Det känns mer som regionalpolitik.

Anf. 69 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Ewa Björling ställde en väldigt viktig fråga om hur vi bedriver utvecklingssamarbete på bästa sätt.

Jag vill börja med att klargöra att det delvis är verksamheter som kommer att förstärka varandra, delvis verksamheter som finansieras ur olika anslag. De 20 ursprungliga tjänsterna handlar om ett östsamarbete, samarbete kring Östersjön, som inte finansieras över det procentanslag som vi brukar se som bistånd, utan det är de gamla östsamarbetspengarna som går ut över det biståndsanslaget.

30 av de övriga 60 tjänsterna är nya som i dag inte finns på Sida, och 30 är tjänster som ska utlokaliseras från Sida i Stockholm till Gotland. Sammantaget blir det 80 tjänster. Jag är helt övertygad om att eftersom det blir en så stor grupp personer som kommer att jobba med olika typer av utvecklingssamarbete men med samma typer av metoder, så kommer det att genomföras på ett bra och effektivt sätt och stärka vårt utvecklingssamarbete i den här delen av världen.

Anf. 70 EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret, men jag är inte benägen att riktigt hålla med. Jag talade egentligen inte om de första 20 tjänsterna. Där ville jag mer visa på kopplingen till nästa beslut, som handlade om P 18. Men jag talar mest om de sista 30 tjänsterna. Där är inte Sida heller benäget att hålla med om att det är bra för global utvecklingspolitik. Man har i stället kraftigt motsatt sig detta. Dessutom har det med de här sista 30 tjänsterna velats ganska mycket fram och tillbaka. Generaldirektören fick först rapport om att gå ut med 20 plus 30 tjänster. Det var beslutet, och så skedde också. Senare samma dag kom det telefonsamtal från departementet där man talade om att ytterligare 30 tjänster ska utlokaliseras. Generaldirektören tvingades att på nytt gå ut med ett meddelande om ytterligare 30 tjänster. Det tycker jag inte är ett bra agerande. Det är ministerstyre och inte en självständig myndighet som vi ser exempel på då.

Dessutom kopplat till detta kunde man se att kort efter det kom beslutet om att FM Log skulle läggas ned på Gotland. Kopplingen till regionalpolitik finns alltså där.

Anser biståndsministern verkligen att man kan blunda för det?

Anf. 71 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Jag vill upprepa att av de 80 tjänster som kommer att finansieras över det som i dag finansieras över Sida är det 30 tjänster som utlokaliseras. De övriga 50 är i dag icke-existerande arbetstillfällen som nyetableras. 30 av de tjänsterna handlar om lärande för hållbar utveckling, Internationella programkontoret och vänortssamarbete, som i dag håller på att formars på olika sätt. När det gäller de 30 tjänster som ska utlokaliseras kommer det under åren framöver att beslutas vilka tjänster det är och i vilken form de ska flyttas till Gotland. Jag är helt övertygad om att vi i samarbete och samtal med Sidans ledning kommer att hitta en bra lösning på det.

Följder av utlokaliseringen av statliga verk

Anf. 72 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Östros som gäller stimulerande till egenförsörjning.

I Stockholms län går i dag 24 000 kvinnor arbetslösa. Det är ungefär lika många som antalet invånare i en liten stad. Nu kommer ytterligare drygt 2 000 kvinnor att förlora sina jobb när utlokaliseringarna är gjorda. Avsikten kan inte vara att alltihop ska tas om hand av Ams.

Jag vill fråga: Kommer det något förslag från regeringen som stimulerar till mer egenförsörjning även i denna lilla del av vårt land, när kommer det i så fall och vad kommer det att innehålla?

Anf. 73 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Först och främst är det alldeles självklart att statlig verksamhet kan bedrivas även på andra orter än Stockholm. Det har vi goda exempel på genom decennierna.

Också verksamhet utanför Stockholm bidrar starkt till myndigheternas utveckling och till statens sammantagna arbete. Jag tror inte att Gunnar Andrén menar att allt ska ligga i Stockholm.

När konjunkturen vänder är det i Stockholm som vi ser den vändningen starkast, inte minst i tjänstesektorn, som nu börjar växa. Den näringspolitik vi bedriver uppmuntrar också nyföretagande, och vi ser en kraftig ökning i nyföretagandet, inte minst i Stockholmsområdet.

I borgerlighetens alternativ till näringspolitik finns bara ett enda svar: Människor som råkar illa ut på arbetsmarknaden ska få sämre förutsättningar. Det handlar om lägre a-kassa, sämre sjukförsäkring och sämre trygghet. Jag tror inte att det är någon bra modell för att bedriva utveckling för hela landet.

Anf. 74 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Jag fick visserligen inget svar på den fråga jag ställde, men det var andra svar på andra frågor. Jag frågade vad *ni* vill göra. Vad *vi* vill göra får statsrådet och jag ta en annan debatt om. Frågan jag ställde var: Vad vill statsrådet göra för de omkring 2 000 kvinnor i Stockholms län som kommer att bli friställda eller åtminstone förlora sina jobb?

Detta har inget att göra med det statsrådet talar om. Jag hoppas också att man kan bedriva verksamhet på alla platser i vårt land. Om statsrådet vill svara på en fråga om det så får han gärna göra det, men det jag frågar om gäller något annat. Vad tänker statsrådet göra för att stimulera dessa 2 000 kvinnor som blir arbetslösa till egenförsörjning? Alla kan ju inte jobba inom Ams.

Anf. 75 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Nej, speciellt inte om Folkpartiet får bestämma, för då ska ju Ams läggas ned. Då har arbetslösa inga insatser att se fram emot om de hamnar i svårigheter.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag måste påminna statsrådet om att detta är en frågestund med frågor och svar.)

Fru talman! Frågeställaren återopade Ams, och jag ber att få svara också på den delen av frågan.

Stockholm är starkt beroende av en nationell näringspolitik som leder till tillväxt. Det gör att vi i Stockholm i dag kan se en mycket stark utveckling när det gäller antalet nya företag. Antalet arbetstillfällen kommer att öka och den privata tjänstesektorn ökar. Det beror på en ekonomisk politik som ger låga räntor och mer investeringar. Det här kommer efter hand att också sprida sig ut till övriga landet. Men som vanligt börjar det i storstäderna.

Jag ser inga som helst insatser från Folkpartiets sida för att stärka Stockholms utveckling.

Förändringsarbetet i tingsrättsorganisationen

Anf. 76 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till justitieminister Thomas Bodström. Den handlar om förändringsarbetet i tingsrättsorganisationen, särskilt i Västra Götaland.

För något år sedan utredde Domstolsverket olika tingsrätter i Västra Götaland. En del skulle läggas ned. Bland annat sade man att Alingsås tingsrätt skulle läggas ned. Men det är ju regeringen som bestämmer. Justitieministern satte så småningom ned foten och bestämde att Alingsås tingsrätt skulle vara kvar. Det var väldigt bra.

Nu har det kommit ytterligare en utredning, som handlar om lokalisering av domstolar i Göteborgsregionen. Återigen skissas det på scenarier där Alingsås tingsrätts domsaga kanske kommer att överföras till en större, ny tingsrätt i Göteborg. Som jag ser det verkar väl inte tingsrätten i Alingsås vara direkt i farozonen för en nedläggning, men det är oroande att det skissas på scenarier där domsagan dras in och så vidare.

Jag vill fråga justitieministern: Kan ministern lova att tingsrätten i Alingsås kommer att vara kvar som en självständig domstol, på det sätt som justitieministern och regeringen bestämde för något år sedan?

Anf. 77 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Av konstitutionella skäl vore det olämpligt och direkt fel om jag personligen skulle stå och lova saker som regeringen ska besluta om.

Vi har gjort ett antal sammanläggningar av domstolar för att se till att man ska ha samma rättssäkerhet och rättstrygghet oavsett var man bor i landet. Vi har sett precis samma utveckling i andra nordiska länder. Det arbetet föranleds alltid av utredningar där man undersöker saker och kommer med olika förslag. Vid vissa tillfällen har vi följt förslagen, och vid vissa andra tillfällen har vi inte gjort det. Precis som det sades här har vi inte gjort det när det gäller Alingsås.

Utredningsarbetet inom Domstolsverket måste få fortgå. Man måste få prova olika möjligheter för att sedan kunna komma med förslag.

Jag kan dock försäkra att jag personligen inte på något sätt har ändrat uppfattning när det gäller Alingsås. Men jag vill också understryka att det inte är jag personligen som avgör saken. Men det är ingen skillnad mellan min ståndpunkt nu och mitt ställningstagande förra året.

Anf. 78 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag tackar för svaret, och jag räknar med att det kommer att bli så som justitieministern här har tillkännagett för oss, alltså att tingsrätten i Alingsås kommer att vara kvar.

Anf. 79 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Kanske någon annan här kan berätta för Ingemar Vänerlov vad jag sade. Han lyssnade uppenbarligen inte. Men jag vill inte ta tid från er andra som har frågor att ställa, så ni kan väl berätta för Ingemar Vänerlov vad jag sade i mitt förra inlägg.

Kallax som internationell tullflygplats

Anf. 80 KARIN ÅSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Thomas Östros. Sverige är ett fantastiskt land, särskilt ur turistsynpunkt. Sveriges rese- och turistråd har prioriterat fyra turistområden: Malmö, Göteborg, Stockholm och *Swedish Lapland*. I tre av dessa områden finns internationella tullflygplatser. I det fjärde, *Swedish Lapland*, finns inte någon sådan. Alla utländska turister som ska besöka denna nordliga del av Sverige är tvungna att ta ut sitt bagage, tulldeklarera det och checka in det igen på Arlanda innan de flyger vidare till Kallax i Luleå.

Detta är ett mycket stort bekymmer för hela turistnäringen i norra Sverige. *Swedish Lapland* är i dag ett eftertraktat resmål för utländska turister. De vill kunna åka direkt med reguljärflyget utan att behöva stanna till i Stockholm och förtulla sitt bagage. Det borde gå alldeles utmärkt att lösa detta så att man kan tulldeklarera när man landar på Kallax i Luleå.

Jag vill fråga statsrådet hur han ser på möjligheten att göra Kallax i Luleå till en internationell tullflygplats.

Anf. 81 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag har själv mina rötter i Tornedalen, och jag kan verkligen hålla med Karin Åström om vilken fantastisk potential som finns i turistindustrin i Lappland och Norrbotten. Det är oerhört vackert. Ta bara Pajala kommun, som har fem orörda älvar. Det borde folk från hela Europa besöka. Jag är ledsen, fru talman, för denna lilla utvikning. Jag hoppas jag inte blir avklubbad.

Detta gör naturligtvis att jag är frestad att på stående fot lova att Kallax ska göras till en internationell flygplats, men det är inte jag som hanterar dessa frågor i regeringen, så jag törs inte ge något sådant löfte. Jag ska ta med mig frågeställningen till infrastrukturminister Ulrica Messing och höra hur det ligger till med detta.

Polisens vapen användning

Anf. 82 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till justitieminister Thomas Bodström som handlar om polisens vapen användning. Enligt uppgift avlossar poli-

sen ett trettiotal skott i tjänsten varje år. Denna siffra har enligt uppgift inte förändrats under lång tid.

Polisen har bytt vapen. Från den lilla, lätta Walther, med 7,65 mm kaliber har man gått till Sigsauer 9 mm, och numera har man Sigsauer med expanderande ammunition.

Min fråga är: Finns det någon tillgänglig statistik som visar hur vapenanvändningen har förändrats genom åren och vilka effekterna av vapenanvändningen har blivit? Jag har sökt men inte funnit någon statistik över detta. Finns det någon sådan statistik?

Anf. 83 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Om den statistiken finns så har i alla fall inte jag den. Det är Rikspolisstyrelsen som bestämmer vilka vapen som polisen ska ha. Men det är inte bara av konstitutionella skäl som jag inte ska ge mig in i denna diskussion, utan det är också för att jag är tekniskt helt okunnig när det gäller vapen och liknande.

Jag anser dock att det ska finnas en ordentlig debatt när det gäller polisens vapen och användningen av dem. Därför tog jag initiativ till att inrätta det så kallade etiska rådet. Man ska ha en annan dimension än bara det som handlar om träffsäkerhet, precision och annat.

Nu har vi det etiska rådet som ska svara på just de frågor som Leif Björnlod talar om. Det är en viktig del i den här debatten och det är ett viktigt underlag för Rikspolisstyrelsen för att man ska kunna bredda debatten och se till att polisen får precis de vapen som man behöver.

Anf. 84 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Jag är tacksam för det etiska rådet. Jag tycker att det är bra att det har inrättats. Men min fråga gäller nu närmast vad man ska arbeta med och ta ställning till om det inte finns någon tillgänglig statistik.

Jag tror att även vi som riksdagsledamöter gärna vill veta hur detta har utvecklats under åren. Det skulle ge oss en bild av hur brottsbekämpningen och brotten har förändrats.

Jag skulle gärna vilja att justitieministern dessutom tar med sig att denna statistik borde komma fram och att den blir tillgänglig även för riksdagsledamöterna.

Anf. 85 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Som sagt, även om jag personligen har bristande kunskaper i dessa frågor vet jag ju att när man bytte till en annan ammunition – vilket har varit och fortfarande är föremål för en stor debatt – gjorde man ju inte det utan att Rikspolisstyrelsens grundligt utredde det hela.

Jag har kunnat konstatera att det finns ett stort underlag som vi har tagit del av. Det är naturligtvis möjligt också för Leif Björnlod att ta del av det. Jag rekommenderar honom att vända sig till Rikspolisstyrelsen, men om du inte får det svar som du önskar får du gärna vända dig till mig eller någon tjänsteman på Justitiedepartementet, så ska vi se till att du får det underlag som du behöver för att kunna fortsätta att intressera dig för det här ämnet och fortsätta denna viktiga debatt.

Frågestund

Anf. 86 PER BILL (m):

Fru talman! Jag har en fråga till näringsminister Thomas Östros.

I går införde EU 16-procentiga straffullar på norsk lax. Tyvärr är detta inte första gången som EU är ute och "tullar" på frihandeln.

Min fråga är kort: Vad tänker näringsministern göra för att straffullarna på norsk lax ska tas bort så fort som möjligt?

Anf. 87 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Som Per Bill väl känner till är Sverige en väldigt stark frihandelsförespråkare inom Europeiska unionen. Jag kan säga att vi inte alltid gör oss populära kring bordet, men det väldigt viktigt att vi driver en klar, entydig och stark linje när det gäller frihandelsfrågorna.

Jag är inne i en livlig debatt om textilhandeln och även om andra produkter.

Sedan är det också viktigt att vi har en gemensam handelspolitik inom EU. Om EU uppfattar att tredjeländer på ett otillbörligt sätt försöker att konkurrera måste vi ha rätt att agera. Då ställer vi upp bakom den gemensamma handelspolitiken.

Vi driver alltså en glasklar frihandelslinje, men vi är också bestämda mot länder som försöker att föra handel på icke likvärdiga villkor.

Därför vill jag inte ge mig in på det norska exemplet utan att sätta mig djupare in i exakt var problematiken ligger. Men vi i EU har tidigare haft konflikter med Norge när Norge har motsatt sig fri rörlighet av varor. Där är det bra att EU har tagit tydlig strid.

Anf. 88 PER BILL (m):

Fru talman! Enigheten i den svenska riksdagen och regeringens agerande när det gäller frihandel är utmärkt. Jag vill passa på att säga att jag tycker att näringsministern har gjort ett väldigt bra jobb beträffande textiltullarna och debaclet med Kina. Så fortsatt att stå på dig!

Men det som oroar mig är att man nu vidtar en åtgärd mot Norge samtidigt som man under ett halvår ska utreda huruvida det är fråga om dumpning av norsk lax. För mig ter det sig klokare att man börjar med att göra utredningen och sedan, som en sista utväg, möjligen vidtar någon åtgärd.

Men för oss måste det ändå handla om att försöka att upprätthålla frihandel så långt det går.

Anf. 89 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag måste börja med att tacka för berömmet. Det är inte varje dag som oppositionen berömmar regeringen.

När det gäller striden mellan EU och Norge är det väldigt viktigt att EU agerar bestämt när man befarar prisdumpning och otillbörliga metoder. Det återstår att se om det finns skäl till att ändra politik på den punkten. Men än så länge står Sverige fast vid EU:s politik på det här området.

Anf. 90 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till miljöminister Lena Sommestad. 40 % av hushållsavfallet går till sopförbränning, och denna utveckling ser ut att fortsätta. Allt större del förbränns. Denna utveckling torde hämma den utveckling som vi helst vill se, nämligen återvinning, återanvändning och inte minst minskat avfall.

Vilka ytterligare åtgärder kommer nu att vidtas eftersom de hittills vidtagna åtgärderna inte ger de effekter som vi vill att de ska ge? Vilka ytterligare åtgärder kommer att vidtas för att vi ska få en hållbar utveckling?

Anf. 91 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Vi har fört en oerhört framgångsrik politik på det här området. I dag materialåtervinns 30 % av avfallet. Sedan är det också en del som förbränns. Detta är delvis en följd av att vi har förbjudit deponering i Sverige. Jag vill understryka att det har varit ett väldigt viktigt beslut. Deponier – eller soptippar – är det allra sämsta sättet att ta hand om avfall på.

Alternativet är materialåtervinning, biologisk behandling eller sopförbränning. Vi följer väldigt noga hur kommunerna nu agerar. Det är riktigt som Harald Nordlund säger, att många har valt energiåtervinning genom sopförbränning.

Vi följer detta. Vi har gjort väldigt tydligt att vi ser det som betydelsefullt att man i högre grad arbetar med biologisk återvinning. Vi har uppsatt ett mål för detta i vår miljöpolitik. Det finns också en utredning som ser på beskattningen av avfallsförbränning. Denna utredning är nu ute på remissbehandling, och vi ska följa upp den noga.

Vi kommer att med lämpliga styrmedel att se till att det blir en väl avvägd återvinning av vårt sopavfall. Sopförbränningen har en plats, men den ska självfallet inte växa ut över det utrymme som den bör ha för att ta hand om avfall som är lämpligt att förbränna.

Anf. 92 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! En sak som vi inte längre behöver följa är deponeringen av resterna från sopförbränningen eftersom vi vet väldigt mycket om det. Vi vet också att det är ett oerhört stort problem som man inte har funnit någon lösning på. I den delen måste åtgärder till nu, innan de problem som följer av detta blir oöverstigliga.

Anf. 93 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att när vi förbränner sopor blir det lite rester, flygaska, som är mycket giftig. Fördelen är att vi kan ta hand om den, så att den inte får ut i luften och förgiftar den och till slut hamnar i både människokropp och natur. Men vi måste arbeta mer med hur vi ska ta till vara detta.

Det pågår ett intensivt utvecklingsarbete med hur man ska ta vara på resterna från sopförbränningen, och det ska vi fortsätta med. Naturvårdsverket utför också ett väldigt bra arbete på det här området.

Jag försäkrar Harald Nordlund att vi ska återkomma och att vi ska ta vara på flygaskan på ett bra sätt. Vi ska också fortsätta att driva en avfallspolitik som i största möjliga mån är inriktad på kretslopp, på återvinning, återanvändning och energiåtervinning.

Kvinnors del av biståndet

Anf. 94 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Vi har en högtidsdag framför oss, första maj. Vi ska ut och demonstrera mot orättvisorna i världen och i Sverige. Vi ska också fira att vi har gemenskap och solidaritet.

När det gäller solidaritet tänkte jag fråga biståndsministern om hur det ökade biståndet ska användas, och då tänker jag naturligtvis särskilt på kvinnor som behöver mycket stöd i fattigdomsbekämpningen, bristen på mat och demokratisering.

Anf. 95 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Tack för den väldigt viktiga frågan så här när frågestunden nästan är slut och inför vår högtidsdag på söndag.

Som Monica Green mycket riktigt antydde är kvinnor de fattigaste av de fattigaste runtomkring i hela världen, och vi har under lång tid på olika sätt satsat på kvinnor. Biståndet ökar i år och är nu uppe i 0,82 % av bni, och nästa år blir det 1 %.

Vi har inom biståndet på olika sätt jobbat med kvinnor genom att stödja FN-organ och också genom det bilaterala biståndet, bland annat genom stöd till det som kallas för sexuell och reproduktiv hälsa.

Ett bevis på hur satta på undantag kvinnor är och hur kvinnors hälsa är satta på undantag är att den vanligaste dödsorsaken bland kvinnor i fertil ålder i utvecklingsländer är helt enkelt att vara gravid.

Anf. 96 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Det visar på vikten av att vi fortsätter med arbetet med att höja biståndet ytterligare och att vi demonstrerar på första maj så att vi kanske kan få detta nästa år igen.

Finns det någonting som biståndsministern kan säga om fattigdomsbekämpningen i Afrika?

Anf. 97 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Tillsammans med en del andra givarländer prioriterar Sverige Afrika i arbetet. Det beror på att Afrika är den kontinent som halkar efter mest. Där finns det länder där fattigdomen till och med ökar i omfattning.

Vi jobbar mycket med området jämställdhet och att stärka kvinnor, men också med konfliktförebyggande frågor av olika slag. Även på det området jobbar vi mycket med jämställdhetsfrågor. Så sent som i går kom det en rapport om flickor som barnsoldater. Det finns förskräckliga siffror även på den afrikanska kontinenten. Därför har vi prioriterat även flickor i konflikthanteringen i Afrika. Mycket arbete återstår dock – självfallet också med aidsfrågor, som har en viktig jämställdhetsaspekt.

7 § (forts. från 5 §) **Arbetsrätt** (forts. AU8)

Arbetsrätt

Anf. 99 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Innan vi hade avbrottet för frågestunden så nämnde Lars Lilja att han kände igen argumenten och debatten om arbetsrätt. Vi har varit med om det här förr. Det är bara att hålla med.

Men det finns ett problem för Lars Lilja – det *borde* hända saker. Det borde ha skett någon förändring år från år. I tio år har ni suttit vid makten, och det händer inte mycket. I dag, en vanlig arbetsdag, går en och en halv miljon människor inte till arbetet. Ansvaret för att öka arbetstillfällena ligger på Lars Liljas parti.

Det är detta som debatten om arbetsrätten handlar om. Vi ska finna vägar för att förbättra förutsättningarna på arbetsmarknaden för att öka utbudet av arbetstillfällen och underlätta för människor att byta jobb och att skapa trygghet under förändring.

Tyvärr har Lars Lilja och regeringen inte visat någon större förändringsbenägenhet. Stillestånd är tillbakagång, sade jag i mitt huvudanförande. Dagens kollektivavtal och arbetsrätten är en bra grund för en trygg och utvecklingsbar arbetsmarknad. Men för den skull kan vi inte slå oss till ro med sakernas tillstånd. Självfallet finns det förändringar i den digra arbetsrätten som skulle underlätta för framför allt de mindre företagen att utvecklas och kunna erbjuda fler jobb. Fastläsningar i LAS, professionalitet vid konflikter och problem med låg rörlighet är några exempel där jag kan tänka mig förändringar.

Jag vill fråga Lars Lilja: Vilka förändringar skulle Lars Lilja vilja genomföra för att underlätta för de mindre företagen att anställa fler personer?

Anf. 100 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! När det gäller alkoholskatterna brukar vi ofta prata om *race to the bottom*. När det gäller att försöka beskriva hur många människor som inte arbetar i det här landet är vi nu uppe i något som man skulle kunna för *race to the top*. Från den ena dagen till den andra ökar detta till snart fantastiskt fantasifulle nivåer. Nog om detta.

När det gäller de förändringar som Patrik Norinder talar om så tror jag, som jag sade tidigare, att de förändringar som man måste göra i arbetsrätten snarare handlar om att stärka arbetstagarnas villkor på arbetsmarknaden. Det har ju visat sig med all önskvärd tydlighet att fler och fler människor har en otrygg anställning och en tidsbegränsad anställning med de problem som det medför. Jag ser det inte som en lösning att lösa problemen på arbetsmarknaden genom att försämra tryggheten för dem som har ett jobb.

När det gäller möjligheter att anställa så finns det en flora av visstidsanställningar som man uppenbarligen utnyttjar alltmer. Därför har jag svårt att se att det kan vara ett stort problem att anställa. Om man skulle

vara sjyst och fastanställa en person så är uppsägningstiden bara en månad om personen är anställd upp till två år. Det kan rimligtvis inte vara ett oöverstigligt problem.

Anf. 101 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Jag är inte helt övertygad om att småföretagarna är särskilt nöjda med Lars Liljas svar. Det är väl det här som är problemet. Lars Liljas parti har ingen politik för att få fler arbetstillfällen.

Jag sade tidigare att trygghet ligger i förändring. Om man inte är förändringsbenägen så har varken företagare eller anställda den tryggheten. Skärpningar för företagarna ger inga fler jobb.

Nutek har visat i en rapport att det kostar ungefär 60–70 miljarder för de svenska företagen att följa alla regler och lagar som i dag styr företaget. OECD har också gjort en undersökning som visar att kostnaderna för småföretagen är ungefär 30 000 kr per anställd och år för att hantera lagar och regler.

Någonstans här borde väl Socialdemokraterna inse att det behövs förändringar? Arbetsrätten är en oerhört diger lagstiftning. Det är inte bara LAS, utan det finns ledighetslagar som är oerhört omfattande. Det finns MBL och det finns mängder med lagstiftning; det är bortåt 700–800 sidor med bara lagtext i en lagbok.

Nog borde man kunna hitta några förändringar från socialdemokratin som skulle underlätta så att vi gemensamt skulle kunna finna nya jobb? Försök hitta någonting i arbetsrätten, Lars Lilja, som skulle kunna glädja en liten företagare så att han skulle anställa fler! Det kanske till och med skulle kunna komma till fler företagare. Ge honom något litet hopp om att ni socialdemokrater ska göra någonting för småföretagsamheten!

Anf. 102 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! Jag har fortfarande svårt att förstå argumenten om att det är arbetsrätten som är problemet och att det är svårt att anställa folk. Det finns ju de möjligheter som jag nämnde till visstidsanställningar, och uppsägningstiderna är oerhört korta, även om man har en fast anställning, upp till 24 månader. Jag får inte riktigt ihop argumentationen om att det här skulle handla om arbetsrätten.

Patrik Norinder pratar om en del internationella jämförelser. Där visar det sig många gånger att Sverige är ett ganska bra land att driva företag i – kanske till och med bland de bättre i Europa. Så visst kan man fundera på vad vi ska göra, men jag tycker ändå att vi står oss oerhört väl i jämförelserna.

Sedan har vi frågan om vad som ska leda till fler arbeten och att fler vågar anställa. För Moderaterna är uppenbarligen det som leder till fler anställningar att drastiskt sänka ersättningarna i a-kassan och i sjukförsäkringen. Det skulle tydligen på något mystiskt sätt leda till fler jobb. Egentligen är det ju tvärtom.

Patrik pratade om trygghet. Det är ju trygghet i förändringen som gör att svensk företagsamhet och svensk industri kan klara av strukturförändringar. Problemen får du den dag företagen är tvungna att göra förändringar och arbetstagaren ser sin situation och sin försörjning hotad. Det är då vi får konflikter på arbetsmarknaden. Det är då vi får striderna. Det är

Anf. 103 CHRISTER ERLANDSSON (s):

Fru talman! Vi har i dag en hög arbetslöshet som kräver en ännu aktivare arbetsmarknadspolitik, inte minst här i Stockholms län som jag kommer ifrån. Jag har därför skrivit motion 214 och föreslår där en förändring av främjandelagen och lagen om anställningsskydd så att vi kompletterar våra nuvarande arbetsmarknadspolitiska åtgärder med en ännu mer aktiv arbetsmarknadspolitik som förhindrar arbetslöshet och speciellt långtidsarbetslöshet.

Jag föreslår i motionen en modernisering så att främjandelagens varseltid liksom lagen om uppsägningstid ej ska få börja löpa förrän företaget som säger upp har lämnat uppgifter till arbetsförmedlingen om vem som ska sägas upp, ålder, kön, examina, arbetserfarenhet, kompetens. Detta är för att arbetsförmedlingen ännu bättre ska kunna arbeta aktivt och förbereda de uppsagda för andra arbetsuppgifter eller åtgärder. Detta var syftet när främjandelagen kom, och jag tycker därför att man ska modernisera den så att det här överensstämmer.

Vidare vill jag att om arbetsförmedlingen får möjlighet att aktivt hjälpa i ett tidigt skede ska vi också ändra lagen om anställningsskydd. Så fort de anställda får uppsägningen i sin hand står de till arbetsmarknadens förfogande på det sättet att de är kvar på företaget därest inte arbetsförmedlingen kontaktar vederbörande och säger: I morgon kan du börja på företaget tvärs över gatan, för där får du arbete. Då ska den anställda som är uppsagd vara skyldig att ta jobb på andra sidan gatan på det företaget – givetvis under de premisser som i dag lagen talar om.

Det rör uppsägningstiden som den enskilda skulle ha, på sex månader till exempel. De pengarna tillfaller Ams eller Länsarbetsnämnden. De kan användas för Stina Svensson som blir uppsagd, för Stina Svensson kan man inte omedelbart placera på något annat ställe. För Stina Svensson krävs det arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Då kan man ta av den uppsägningstid som Kalle Andersson hade, som man placerade på ett annat arbete, och ge för Stina Svenssons åtgärder. För under de här åtgärderna har Stina Svensson uppsägningslön från arbetsgivaren. Det här gör att arbetsgivarna mer kommer att tänka sig för innan de säger upp folk. Arbetskraften kan därmed direkt gå över till andra. Det här innebär i sin tur en modern arbetsmarknadspolitik där folk går från arbete till arbete eller från arbete till åtgärd som leder till arbete.

Det jag däremot har missat i den här motionen, fru talman, är att motionen borde kompletteras på ett sådant sätt att alla blir vinnare. Om arbetsgivaren som säger upp kan hänvisa de uppsagda till annat arbete borde arbetsgivaren slippa betala uppsägningslönen för resten av tiden. På det sättet vinner alla. Den som blir uppsagd får arbete eller åtgärd som leder till arbete. Arbetsgivaren slipper betala för uppsägningstiden om de kan se till att de uppsagda får arbete på annat ställe. Ams och länsarbetsnämnden får ekonomiska resurser för mer aktiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder som kan sättas in i ett mycket tidigt skede.

I och med att jag glömde den tredje parten kommer jag givetvis att återkomma med en motion till hösten. Jag förutser att man kommer att bifalla den motionen för en ännu aktivare arbetsmarknadspolitik som

Arbetsrätt

leder till arbete så att vi inte få fler arbetslösa, och inte fler långtidsarbetslösa. Jag återkommer till hösten med en motion i den delen.

Men, fru talman, jag har skrivit ytterligare motioner. Det är bland annat A295 som tar upp problemet med semesterlagen. Den irriterar mina metallkompisar i Sverige. Det är ju så enligt semesterlagens § 18, stycke 2 och 3, att när jag sparar semester får jag spara i högst fem år. När jag har sparat i fem år har jag max sparat fem veckors semester. Det sjätte året har jag tjänat in fem veckors semester, men då får jag inte spara mer, för det är bara max fem. Om jag då tar ut en sparad vecka får jag inte flytta över den femte veckan. Alltså måste jag ta ut sex veckors semester – och det måste jag göra under fem år eftersom de här veckorna blir fem år gamla. Sedan, när de fem åren har gått, får jag börja spara igen.

Detta är helt vansinnigt, och det måste vara en fadäs från lagstiftarnas sida. Jag menar: Ta bort stycke 2 och 3 och förändra den delen i § 18 så att de som har sparat upp kan ha det här sparat. Om man sedan har fem veckors semester och tar ut fyra kan vi ta bort den femte sparade och lägga till den här femte veckan. Då blir det inte som det tyvärr står i utlåtandet, att det blir mer än fem veckors semester. Nej, det blir fem veckors semester. Jag återkommer med motion om inte regeringen eller utskottet ser till att göra en förändring av det här före hösten.

Fru talman! Jag hade också äran och nöjet att få lyssna på debatten tidigare. Jag måste säga att jag blev både glad och förskräckt. Jag blev glad över att få många tydliga argument från Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern att föra ut på första maj nu på söndag men också att föra ut tydligt i valrörelsen, för det är just det valrörelsen handlar om. Det är bara tråkigt att pressen och massmedierna hittills inte har fört ut de politiska sakargument som de borgerliga partierna står för så att man kan peka på något som de är rörande överens om.

Margareta Andersson, Centern, sade här framme att de fackliga organisationerna i stället för minimilöner i sina avtal borde försöka anpassa sig. Det här, från de borgerliga partierna, är att skruva klockan tillbaka till 1800-talet. I början av 1900-talet fick vi metallare kollektivavtal. Det innebar att vi gav varandra ett löfte att inte erbjuda vårt arbete till lägre lön än de lägsta minimilönerna i vårt första kollektivavtal. Så har vi arbetat sedan dess. Det är därför som löneskillnaderna och löneklyftorna i Sverige har minskat. Det är därför vi har fått ett bättre och jämlikare samhälle. Det är detta som de borgerliga nu vill slå sönder. Man vill att arbetarna ska erbjuda sig att arbeta mot lägre löner än avtalets lägsta minimilöner. Tydligare än så som Margareta Andersson var här i talarstolen kan man aldrig bli. Det här, fru talman, blir saker som är tydliga och som jag hoppas att fler än vi här hör. Jag hoppas att man också från press och massmedier för fram det här.

Sedan hör man sedan hör borgarna oja sig över problemet med lagen om anställningsskydd. Man kan ju inte bli av med andra än de sist anställda, togs det upp här. Det är en ren lögn, och det tyder också på en väldig okunskap från borgarna. Jag vill hänvisa er till att läsa först, för kunskap är väldigt bra. I lagen om anställningsskydd, § 22, står det i sista stycket i bisatsen att man måste ha tillräckliga kvalifikationer för arbetets nödvändiga gång. Det betyder att den som är sist in, men har bäst kvalifikationer för att arbetet ska fortsätta, kommer att vara kvar. Läs hela

§ 22 innan ni drar en slutsats om vad det är som gäller och vad som inte gäller!

Med andra ord: Ni är välkomna till verkligheten. Jag har själv erfarenhet som metallarbetare, och jag kommer från verkligheten. Jag går gärna ut med Hamilton, Attefall, Andersson och Norinder till verkligheten så att debatten i kammaren blir mer saklig.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

Prot. 2004/05:114
28 april

Arbetsrätt

8 § Ändrade avgifter för insättningsgarantin

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2004/05:FiU25

Ändrade avgifter för insättningsgarantin (prop. 2004/05:92).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

9 § Offentligrättsliga avgifter

*Offentligrättsliga
avgifter*

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2004/05:FiU30

Offentligrättsliga avgifter (framst. 2004/05:RRS8).

Anf. 104 AGNETA RINGMAN (s):

Fru talman! Detta är ett betänkande om offentligrättsliga avgifter. Det handlar om avgifter som tas ut av myndigheter som getts monopol att bedriva sin verksamhet inom landet. Det betyder att man som enskild person inte kan vända sig till någon annan för att få tjänsten utförd.

Offentligrättsliga avgifter kallas även tvingande avgifter i motsats till avgifter från uppdragsverksamhet som kan betecknas som frivilliga.

Riksrevisionen har uttalat och understrukit att tvingande avgifter i likhet med skatter innebär ingrepp i enskildas ekonomiska förhållanden. Därför ska föreskrifter om sådana här avgifter beslutas av riksdagen enligt regeringsformen.

Riksrevisionens styrelse har gjort en framställning till riksdagen. Den är grundad på en granskning som man har gjort. Man menar att det har framkommit väsentliga brister och oklarheter i regeringens och myndigheternas hantering av de offentligrättsliga avgifterna.

I betänkandet finns det en motion från Folkpartiet och ett yttrande från konstitutionsutskottet. Finansutskottet har, precis som konstitutionsutskottet, avstyrkt både förslaget från Riksrevisionens styrelse och motionen.

Med detta, fru talman, överlämnar jag ärendet till debatt.

Anf. 105 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Fru talman! Riksrevisionens rapport med anledning av regeringens och myndigheternas hantering av offentligrättsliga avgifter är intressant.

I rapporten och i styrelsens framställning till riksdagen redovisas oklarheter när det gäller bemyndiganden, gränsdragning mellan skatter och avgifter och mellan offentligrättsliga avgifter och avgifter för uppdragsverksamhet. Hur man använder offentligrättsliga avgifter är intressant också med tanke på hur statens utgifter kan öka utan att man riskerar att utgiftstaket överskrids.

I rapporten finns också en lång lista med förslag på åtgärder på kort och lång sikt. Det tänker jag inte beröra närmare här.

Det finns en bred samstämmighet i finansutskottet om att det är angeläget att regeringen uppmärksammar och reder ut de oklarheter rörande offentligrättsliga avgifter som Riksrevisionen redovisar i sin rapport.

Vi är också överens om att de åtgärder som föreslås i Riksrevisionens granskningsrapport är väl motiverade och angelägna.

Riksrevisionens styrelse redovisar också i sin framställan behovet av en samlad redovisning av regeringens åtgärder och föreslår att den redovisningen ska tas fram till höstens budgetproposition avseende förslagen för 2006.

Tyvärre nöjer sig majoriteten med att i betänkandet redovisa att regeringen förbereder en översyn av statens avgifter och att regeringen redan åtgärdat en del oklara fall av avgiftsdispositioner och avslår Riksrevisionens styrelses förslag. Majoriteten anser dessutom att det inte är realistiskt att regeringen redan till hösten ska kunna lämna en sådan redogörelse.

Vi anser att det är bra att regeringen förbereder en översyn och att vissa åtgärder redan har vidtagits. Men vi anser att riksdagen ska bifalla förslaget om att regeringen ska återkomma med en samlad redovisning i enlighet med Riksrevisionens styrelses förslag.

Utskottsmajoriteten anser att det är orealistiskt att regeringen ska klara arbetet till budgetpropositionen i höst. Jag vill då uppmärksamma kammaren på att rapporten publicerades i juni 2004.

Enligt vår mening borde regering och myndigheter omedelbart påbörja arbetet med att åtgärda brister som återfinns i den här typen av rapporter. Så har ju också skett. Det är därför ingen orealistisk uppgift som föreslås.

Tid har funnits. Frågan är om viljan att ta tag i arbetet har funnits. Utskottsmajoriteten skyddar genom sitt avslagsförslag regeringens rygg.

Fru talman! Av särskilt intresse i det här ärendet är konstitutionsutskottets yttrande med anledning av Riksrevisionens styrelses framställan.

I sin lite småsura betraktelse säger konstitutionsutskottet att så här får inte Riksrevisionens styrelse göra. Styrelsen skickar för många framställningar. Framställningarna är inte tillräckligt betydelsefulla. Styrelsen överträder sina befogenheter och KU säger att styrelsens kommentarer kan uppfattas som att styrelsen överprövar regeringens åtgärder. Samtidigt passar KU på att påpeka att det heller inte är styrelsens uppgift att överpröva riksdagens beslut. Det är alldeles riktigt att det inte är styrelsens uppgift att överpröva vare sig riksdagens beslut eller regeringens åtgärder.

Konstitutionsutskottet tar till storsläggan. Man kan säga att de jagar myggor med luftvärnskanon. Som vanligt gäller, vid val av vapen, att om man tar i för mycket missar man målet. Det gör KU. KU övertolkar situationen och förarbetena när de ifrågasätter hur Riksrevisionens styrelse använder sin initiativrätt. Vi tycker att Riksrevisionens arbete är av stor betydelse för riksdagens kontrollmakt. Det finns därför all anledning att här slå vakt om den initiativrätt som finns. Man ska också slå vakt om rätten för Riksrevisionen och dess styrelse att självständigt söka sina arbetsformer.

Fru talman! Hellre en framställan för mycket än ingen alls. Med det yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 106 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Det här betänkandet gäller ju Riksrevisionens granskning av regeringens hantering av offentligrättsliga avgifter. Egentligen handlar det om betydligt större frågor där detta är ett exempel.

Det handlar om budgetlagens ställning, budgetlagens efterlevnad och riksdagens ställning – riksdagens finansmakt och kontrollmakt. Det är i det sammanhanget sakfrågan ska sättas in.

Regeringens budgettricksande och budgetfuskande har ju med åren tagit sig alltmer oförblommerade former. Regeringens rundande, eller brytande, av utgiftstaket överstiger nu 20 miljarder kronor. De offentligrättsliga avgifter som stannar ute på myndigheterna är beloppsmässigt inte stora jämfört med många andra punkter.

Att bryta mot budgetlagen gör riksdagen numera alltmer oförblommerat med hänvisning till att det är praxis. En gång är ingen gång; två gånger är en vana. Det tycker jag är mycket allvarligt.

Vi vet att utgiftstaket inte håller, framför allt på grund av att de pengar som ibland kommer in bränner i fickorna. Majoritetens inneborende form är att man kommer överens genom att göra av med nya pengar. Den andra orsaken är framför allt att man inte förmår hantera sjukfrånvaron och arbetslösheten med åtgärder som gör att folk kommer tillbaka till arbete, utan pengarna används till arbetsmarknadsåtgärder och förtidspensioner.

Att man bryter mot utgiftstaket innebär ju att riksdagens finansmakt snöps. Ett exempel på det är hanteringen av begränsningsbelopp och anslagssparande. Där har regeringen nu tillgripit metoder som inte alls är i enlighet med hur det var tänkt. Man lägger ut generella begränsningsbelopp i regleringsbrev. Bara ett par dagar efter det att riksdagen har fattat beslut om statsbudgeten lägger man ut begränsningsbelopp som säger att myndigheterna inte får använda de pengar som just har anslagits. Det är ett sätt att snöpa riksdagens finansmakt.

Det här är ju en demokratifråga. Regeringen har inte själv majoritet i Sveriges riksdag, men fattar ändå den här typen av beslut. Det är inte meningen att man ska kunna fatta den typen av beslut på så bred front. Att riksdagens finansmakt snöps innebär också att frågorna inte prövas i en offentlig debatt, utan det sker bakom stängda dörrar i Regeringskansliet.

I just det här fallet gäller Riksrevisionens granskning de offentligrättsliga avgifterna, och tidigare talare har redogjort för vad den frågan gäller. Man hänvisar här till att regeringen ska återkomma om vissa av-

gifter. Vi anser inte att det är tillräckligt. Vi anser att Riksrevisionens förslag bör bli riksdagens beslut så att regeringen får ett tydligt uppdrag att de *skall* återkomma. Vi vill också att de ska återkomma med bredare åtgärder på längre sikt. I vår motion har vi i Folkpartiet angett ett antal exempel på varför det är nödvändigt att man gör en bredare översyn och varför det är nödvändigt att riksdagen fattar beslut om detta. Riksdagen bör alltså ge regeringen ett tydligt uppdrag som man inte kan sätta sig över.

När det gäller riksdagens kontrollmakt var det inte utan att man studerade en del när man läste konstitutionsutskottets hållning. Vi vet att socialdemokraterna i Riksrevisionens styrelse nästan jämt försöker förhindra att rapporterna skickas över om de är kritiska mot regeringen, men den här skickades ändå hit. Då intar konstitutionsutskottet en mycket märklig hållning och försöker skicka signalen tillbaka till Riksrevisionen att den här typen av skrivelser inte ska skickas till riksdagen för behandling. Det är oerhört märkligt. Mina partikamrater lämnade en avvikande mening i konstitutionsutskottet. Jag är glad att finansutskottets majoritet inte anslöt sig till konstitutionsutskottet i den här meningen.

Fru talman! Jag ska inte förlänga denna debatt i detta nu. Jag yrkar bifall till reservationen. Den gäller alltså att vi bör ge regeringen ett tydligt uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag om hur man på ett bredare sätt ska hantera samtliga de offentligrättsliga avgifterna. Jag anser att detta är ett led i den politik som behövs för att städa upp i hanteringen av budgeten och därmed statens finanser.

Anf. 107 BO BERNHARDSSON (s):

Fru talman! I den här rapporten har alltså Riksrevisionen pekat på brister och oklarheter när det gäller hur offentligrättsliga avgifter används, och de har refererats tidigare här.

Nu har jag förstått att Karin Pilsäter egentligen vill diskutera något annat och ännu större än det som behandlas i betänkandet. Det kan man naturligtvis göra, men det tycker jag framför allt att man ska göra en annan gång. Jag kan däremot förstå att Karin Pilsäter kanske inte vill diskutera just det som behandlas i det här betänkandet och Folkpartiets ställningstagande i KU respektive finansutskottet.

Låt mig gå tillbaka till det egentliga ärendet, alltså offentligrättsliga avgifter och hur de hanteras. Finansutskottet tycker förstås att det är viktigt att reda ut de oklarheter som finns i den mån det inte redan har skett. Vi anser att regeringen har tagit den här uppgiften på stort allvar. Riksrevisionens rapport, de frågor som där har väckts och de åtgärder som man föreslår bereds nu som bäst i Regeringskansliet. Det pågår en översyn av hela det här området, bland annat för att kartlägga hur offentligrättsliga avgifter används, hur man definierar avgifternas ändamål och för att klarlägga vem som disponerar intäkterna med mera. Det här är ett viktigt arbete.

Riksrevisorerna har alltså i sin rapport dessutom pekat på en rad konkreta brister hos olika myndigheter, och det har nämnts tidigare. De flesta av de här bristerna har redan behandlats i budgetpropositionen för 2005 och lett till förtydligande beslut i riksdagen.

Utskottet menar alltså att Riksrevisionens förslag och synpunkter är motiverade. Vi menar samtidigt att regeringen har tagit en rad initiativ för att undanröja oklarheter och reda ut begreppen. Arbetet pågår. Därför finns det inte heller några skäl för riksdagen att kräva ytterligare åtgärder.

Fru talman! Ett enigt konstitutionsutskott har i sitt yttrande till oss riktat vad som måste uppfattas som ganska frän kritik – det går inte att se det på annat sätt – mot Riksrevisionens styrelses sätt att hantera detta. Det handlar för det första om hur Riksrevisionen använder sin rätt att ta initiativ till riksdagsbeslut. KU pekar också på riskerna för att Riksrevisionen tar på sig en roll där den överprövar såväl riksdag som regering. Det här är en intressant och viktig diskussion som konstitutionsutskottet tar upp.

Vi i finansutskottet har för vår del valt att säga att vi betonar att Riksrevisionen är en ny myndighet som fortfarande, naturligt nog, söker efter de definitiva formerna för sitt arbete och sin roll i förhållande till riksdag och regering. Det får man respektera. Men det är en viktig och intressant diskussion och viktiga synpunkter som konstitutionsutskottet, i enighet, tar upp.

Oppositionen har alltså avlämnat en reservation, och i den är man, som det ankommer på en opposition, starkt bekymrad. Man vill därför helst se att riksdagen rakt av bifaller Riksrevisionens styrelses framställning i alla dess delar och dessutom delvis bifaller en folkpartimotion. Det vill inte majoriteten, vilket jag förmodar har framgått av min argumentation.

Vi kan också konstatera, och det har jag redan varit inne på ett par gånger, att vi ser en spricka i den så kallade maktalliansen. I reservationen i finansutskottet säger man att man tycker att det är märkligt att konstitutionsutskottet har riktat in sig på formfrågor och att KU ifrågasätter Riksrevisionens styrelses sätt att använda sin initiativrätt. Det tycker jag i min tur är en märklig invändning från reservanterna i finansutskottet. Man bör återigen notera att konstitutionsutskottet på de här punkterna har varit enigt i sitt yttrande. Man anar alltså dessa sprickor i maktalliansen, och till råga på allt skär de rakt igenom partierna.

En annan sak gäller detta med att konstitutionsutskottet har synpunkter på formfrågorna. Jag frågar mig: Vad kan vara naturligare än att konstitutionsutskottet yttrar sig om just formfrågor, det vill säga om regeringsformen, om hur riksdagen, regeringen och myndigheterna utövar sin på folkstyret grundade makt? Det är väl hur naturligt som helst, såvitt jag kan förstå.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motion Fi1.

Anf. 108 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Bo Bernhardsson antydde att jag skulle vilja undvika frågan om offentligrättsliga avgifter och i stället diskutera andra frågor. Så är det verkligen inte. Varför skulle jag vilja undvika det? Jag tyckte bara att de tidigare talarna hade redogjort rätt noggrant för det samt att det finns rätt noggrant redogjort för i handlingarna.

I veckotidningar och andra tidningar finns det ibland en sida med lite korsord, rebusar och gåtor, och ibland finns det en bild som består av en väldig massa prickar. Om man vänder och vrider på den, ser man rätt som det är att de där prickarna som först bara ser ut som ett sammelsurium faktiskt blir en bild som föreställer någonting. Jag menar att när det gäller statsfinanserna agerar majoriteten, bestående av s, v och mp, just på ett sådant sätt. Det är väldig massa små prickar, och ibland är de större. När man tittar, vänder och vrider lite på dem blir det en ny bild, och helt plötsligt får varje prick en annan innebörd. Och det här är precis just en sådan prick som får en annan innebörd när man ser att de bildar ett mönster. Det handlar om att man alltmer oförblommerat bryter mot budgetlagen, och det får till konsekvens att underskottet i statsbudget stiger och stiger. Det är anledningen till att jag tycker att vi ska sätta in denna prick i sin bild.

Jag tycker också att det är viktigt när det gäller en frågeställning som handlar om granskning och om maktutövning att vi också sätter in den i det sammanhanget. Regeringens hantering av dessa avgifter åsidosätter nämligen riksdagens finansmakt och riksdagens möjligheter att fatta beslut.

Jag skulle vilja veta: Vore det så farligt om riksdagsmajoriteten skulle ta sig den makt tillbaka som man faktiskt givits av väljarna och ge regeringen uppdraget att återkomma med förslag till annan hantering av de offentlighetsrättsliga avgifterna?

Anf. 109 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag ser några prickar. Vad jag ser när jag läser vårt betänkande är att på de punkter som handlar om oklarheter, om behovet av att reda ut begreppen och om hur finansmakten utövas säger vi precis detta: Det är viktigt att klara ut begreppen. Det är viktigt att reda ut de oklarheter som finns. Men vi säger också att det inte behövs något ytterligare särskilt tillkännagivande till regeringen eftersom det redan pågår ett arbete med att göra detta.

Det är det vi säger. Vi säger inte, Karin Pilsäter, att detta inte är viktigt och att vi inte tar det på allvar, utan vi säger att detta ska göras och att det pågår.

Anf. 110 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Vi som har varit med här ett par år vet ju att för varje gång regeringen bryter mot budgetlagen betyder inte det att man nästa gång kommer tillbaka och gör rätt, utan det betyder att man nästa gång gör en ännu större avvikelse och hänvisar till att det växt fram en praxis därför att ni godkände det förra gången. Det är just därför vi anser att riksdagen bör fatta ett beslut.

Vi har också fått rapporter om att detta arbete pågår, men det kommer ofta rapporter om att det pågår arbeten som majoriteten litar på men där det visar sig vara löften som man kanske inte bör lita på.

För att riksdagen ska ta tillbaka sin makt över bland annat dessa frågor vore det väl inte så orimligt, vad jag kan se, att även ni tyckte att riksdagen ska fatta ett beslut om att ge regeringen detta uppdrag och inte vara utlämnad till deras goda vilja, en god vilja som vi i så många tidigare fall har sett leder i en annan riktning.

Varför är ni så rädda att stå på er och fatta ett eget beslut? Varför måste ni huka för regeringens goda vilja?

Prot. 2004/05:114
28 april

Anf. 111 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Fru talman! Som jag förstår det följer vi bara en praxis som Karin Pilsäter har deltagit i många gånger. När det pågår ett arbete, när en process är i gång som pekar i precis den riktning vi önskar, gör vi inga nya tillkännagivanden. Det är säkert ingen nyhet för Karin Pilsäter att det fungerar så.

*Offentligt rättsliga
avgifter*

Anf. 112 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Fru talman! Jag begärde ordet när Tobias Krantz fortfarande stod på talarlistan. Jag tänkte att det kunde vara intressant att höra om det blivit någon ny uttolkning av vad konstitutionsutskottet tyckt i den här frågan nu när hans partikamrater i finansutskottet avvikit från hans uppfattning i konstitutionsutskottet.

Det finns ändå anledning att något resonera kring Riksrevisionen och Riksrevisionens styrelse. Av debatten hittills att döma finns det också anledning att peka på att detta inte är samma sak. Riksrevisionen är den självständiga myndigheten; Riksrevisionens styrelse har egentligen ingenting med Riksrevisionens arbete eller dess slutsatser kring olika rapporter och annat att göra. Jag känner ett visst behov av att något undervisa på den punkten. Även reservationen är nämligen utformad så: Först framför man kritik mot konstitutionsutskottets resonemang kring styrelsens initiativrätt; sedan slår reservanterna vakt om Riksrevisionens självständighet, vilken är garanterad enligt grundlagen och inte kan ifrågasättas ens av ett konstitutionsutskottsyttrande.

När reservanterna sedan säger att konstitutionsutskottet inte riktigt förstår sig på förarbetena utan övertolkar dessa kan jag väl få tillåta mig, fru talman, att säga att jag tillhör den lilla grupp på två personer – Per Unckel och jag – som förberedde detta. Man kan säga att det var vi som stod för förarbetena, och därför anser jag mig också något kunna begripa vad vi faktiskt avsåg att Riksrevisionens styrelses skrivelser till riksdagen skulle ta upp. Man skulle nämligen göra en skrivelse till riksdagen när det var befogat att riksdagen fattade ett beslut som kunde korrigera en felaktighet, framför allt sett ur enskilds synpunkt. Det kunde gälla ett systemfel eller någonting annat där man skulle kunna göra en förändring, alltså där det var av väsentlig vikt att det skedde ett ingripande eller en förändring ganska snabbt. Det var själva motivkretsen kring detta.

Sedan, fru talman, gör Karin Pilsäter ett stort nummer av att riksdagen nu ska säga till regeringen att man ska svara på Riksrevisionens rapporter och kommentera dem till riksdagen. Det står faktiskt så i lagstiftningen. Regeringen har ålagts i lag att till riksdagen kommentera vad Riksrevisionens rapporter, som skickas direkt från Riksrevisionen till regeringen, säger på olika punkter. Därför är ett riksdagsbeslut om att regeringen ska kommentera Riksrevisionens rapporter i praktiken ett slag i luften. Det är möjligen en politisk viktig demonstration, men i sak har det egentligen ingen betydelse. Detta ska nämligen regeringen redan göra.

Jag tycker att det finns anledning att något fundera över detta. Om nu KU har upprepat vad KU sade om styrelsens initiativrätt är väl inte det själva huvudfrågan. Även om styrelsen skickar väldigt många rapporter till riksdagen där förslaget är att man ska tillkännage till regeringen vad regeringen redan ska göra enligt gällande lagstiftning ankommer det väl också på utskotten att något fundera över om denna typ av tillkännagivanden ska belasta riksdagsarbetet, alltså tillkännagivanden som bara säger det som lagstiftningen redan har ålagt regeringen att göra.

Sedan är det naturligtvis viktigt att riksdagsledamöter och utskott bevakar att regeringen faktiskt kommenterar, diskuterar och förklarar varför de har en syn på detta och revisionen en annan, eller att de ändrar lagstiftning, praxis och annat. Det ska ju ske i samband med budgetarbetet. Det är då man får fånga upp detta. Jag tycker att det är oerhört viktigt att denna process följs ordentligt och att revisionens rapporter tas på allvar och hanteras i regeringen. Vi från riksdagen behöver dock inte göra slag i luften bara för att vinna en och annan kortsiktig politisk poäng.

Anf. 113 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Som Göran Magnusson mycket riktigt har påpekat råder det kanske lite delade meningar om vilken initiativrätt och vilka möjligheter styrelsen ska ha i sina framställningar till riksdagen. Det är alldeles rätt, som Magnusson säger, att det är skillnad mellan Riksrevisionens rapport och styrelsens framställan, men jag tycker ändå att det finns skäl att värna rätten för styrelsen. Här är vi överens om att det som tas upp i rapporten är viktigt och av betydelse, och vad som då är intressant för vår del från finansutskottets sida är att regeringen också levererar. Här har vi en möjlighet att lägga fram ett förslag som innebär att regeringen ska leverera vid ett visst givet tillfälle och i en viss form, och då ska vi naturligtvis ta vara på den möjligheten i stället för att vänta på någonting som kanske dröjer mer än lovligt länge.

Sedan undrar jag om jag ska tolka KU:s skrivning, som ni är eniga om, som att KU därmed kanske mer närmar sig det moderata förslaget om att Riksrevisionen inte ska ha någon styrelse. Är det så jag ska tolka majoriteten i konstitutionsutskottet när man nu gör dessa ifrågasättanden av den initiativrätt som Riksrevisionens styrelse har utnyttjat? Riksdagen har ju också de facto många gånger gått på de förslag som efter dessa initiativ har lagts fram i kammaren.

Anf. 114 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Konstitutionsutskottet har inte på något nytt sätt ifrågasatt Riksrevisionens styrelses rätt att skicka en skrivelse till riksdagen. Vi har ju bara återgett det som en enig kammare har ställt sig bakom på den punkten. Det är ingen nyorientering, ingen ny uppfattning utan vi har återgett enligt vad riksdagen tidigare enligt beslutat.

Som jag sade i mitt anförande behöver inte resonemanget fokusera på vilka skrivelser som riksdagen får från styrelsen utan det är också en fråga om vad riksdagen gör med dessa skrivelser. Det sägs nu att man har fattat många beslut med anledning av dessa skrivelser. Javisst, det har fattats ett antal beslut om att skicka en skrivelse till regeringen om att regeringen bör följa den lagstiftning som redan gäller. Jag tycker att det är lite poänglöst av en riksdag att ägna sig åt detta.

När det sedan gäller självständigheten har styrelsen garanterats sin självständighet enligt lagstiftningen. Och Riksrevisionens självständighet är det ju som reservanterna slår vakt om på sista raden på s. 17 i betänkandet. Riksrevisionens självständighet har inte på något sätt ifrågasatts.

Sedan är det, Tomas Högström, en politisk överenskommelse, en kompromiss, om att denna styrelse ska finnas. Det var många remissinstanser som ansåg att det inte behövdes någon styrelse, att det bara var en belastning i verksamheten. Men där har vi en enig kompromiss, och Socialdemokraterna står fast vid den uppfattningen. Det hindrar inte att vi kan påpeka vad som sades när styrelsen inrättades om hur riksdagen ansåg att det hela borde fungera.

Anf. 115 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det intressanta är ju hur konstitutionsutskottet argumenterar i sitt yttrande, vilket inte kan tolkas på annat sätt än ett ifrågasättande av hur styrelsen utnyttjar sin initiativrätt. Här kommer så att säga en pekpinne från ett utskott med anledning av att finansutskottet har begärt ett yttrande från konstitutionsutskottet, varvid man tar vara på det tillfället och mer eller mindre småsurt utgjuter sig över vad man tycker att Riksrevisionens styrelse gör, nämligen att de skickar för många framställningar till riksdagen och att de är för dåligt underbyggda. På annat sätt kan man inte tolka konstitutionsutskottets skrivning. Och det tycker jag är beklagligt.

Anf. 116 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Styrelsen har inte initiativrätt i den mening som man möjligen kan förstå Tomas Högströms resonemang. Styrelsen har en rätt att vidarebefordra de revisionsrapporter som man anser ska vidarebefordras till riksdagen. Det är ingen som har ifrågasatt detta. Sedan har man före beslutet också klarat ut på vilka kriterier som riksdagen ansåg att de här rapporterna skulle skickas vidare till riksdagen.

Jag har inte heller uttryckt det så att det är för många. Det kan naturligtvis i teorin mycket väl vara så att det blir många rapporter därför att rapporterna innehåller sådant material som motiverar en skrivelse till riksdagen. Vad jag kan tycka och vad konstitutionsutskottet enligt har tyckt är ju att om resultatet bara blir att riksdagen ska vidarebefordra en uppfattning om att regeringen ska återkomma, som den är ålagd enligt lag, är det väl en ganska onödig hantering över huvud taget som vi ägnar oss åt.

Får jag sedan säga att det naturligtvis skulle vara till fromma för den politiska debatten om ställningstaganden till Riksrevisionens rapporter inte tas av riksdagen eller av riksdagsutskott innan man har hört vilken uppfattning den myndighet och den regering som har ansvar för myndigheten har om revisionsrapporten. Det är faktiskt inga av Gud insända rapporter som Riksrevisionen levererar. De kan ju faktiskt också diskuteras utifrån lite olika utgångspunkter. Jag talar då inte om årsrapporterna där man räknar ihop plus och minus utan det finns en omfattande rapportering på förvaltningsområdet. Där kan det förvisso också finnas utrymme för lite olika bedömningar.

Det vore sjyst, tycker jag, om vi följde det som var principerna, nämligen att riksdagen i budgetsammanhang skulle hantera också regeringens mening om vad Riksrevisionen har sagt i olika ämnen. Det är det som konstitutionsutskottet har slagit vakt om. Det är möjligt att vi är alltför bokstavstroende, men några ska väl kanske vara det i den här riksdagen också.

Anf. 117 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Om vi ska vara lite bokstavstroga är det bara att konstatera att Tobias Krantz och Liselott Hagberg, båda Folkpartiet, i konstitutionsutskottet har lämnat en avvikande mening när det gäller ställningstagandet till skrivelsen om Riksrevisionens rapport. Det framgår av den avvikande mening som de har skickat med att de stöder den motion som är inlämnad, att de instämmer i kritiken och så vidare. Att därför anse att konstitutionsutskottets yttrande till finansutskottet skulle vara enigt är inte bara i sakfrågan utan även i formfrågan ett felaktigt påstående.

Anledningen till att jag begärde replik var för att framföra detta. Det återfinns också allra sist i finansutskottets betänkande på s. 34, visserligen mycket kort, men ändå en avvikande mening som är inlämnad. På den punkten har Magnusson fel.

För övrigt finns det väl en hel del andra intressanta diskussionsfrågor när det gäller Riksrevisionens ställning. Men eftersom den här skrivelsen gäller de offentligrättsliga avgifterna och jag redan har blivit förmanad för att jag lyfte in den sakfrågan i ett större sammanhang lämnar jag härmed diskussionen om konstitutionsutskottets debatt kring Riksrevisionens allmänna ställning därhän för denna dag.

Anf. 118 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Folkpartiet står ju bakom reservationen i finansutskottet. Det är där man argumenterar om att konstitutionsutskottet inte har förstått sig på förarbetena och att man ska slå vakt om Riksrevisionens självständighet. Det är det som jag har velat diskutera utifrån min hemmaplan i de här frågorna.

Finansutskottets hemmaplan ska inte jag närmare diskutera. Där är det riktigt som Karin Pilsäter säger att Tobias Krantz och Liselott Hagberg har följt upp Karin Pilsäters motion på den här punkten. Det har jag i och för sig ingen invändning emot, för det är så att säga *en* fråga. Men i den avvikande mening som Krantz och Hagberg presterar finns det ju ingen diskussion om vad man med ett finare ord skulle kunna kalla för doktrinen eller själva resonemanget om processen, hur det här ska vara. Där är Tobias Krantz och Liselott Hagberg med på noterna.

Vi har noggrant diskuterat i konstitutionsutskottet att det faktiskt förhåller sig på det sättet, och det tycker jag är bra. Jag utgår från att de när de går in i kammaren och ska votera bestämmer sig för vilken uppfattning de då ska ha i de här frågorna. Men vi får väl se hur det kan gå på den punkten.

Det är alltså inte felaktigt när jag säger att ett enigt konstitutionsutskott har den uppfattning som vi har beskrivit här om hanteringen av Riksrevisionens rapporter. Det har ingenting med styrelsens arbete att göra utan vi har den uppfattningen.

Konstitutionsutskottet har faktiskt avslagit en framställning från Riksrevisionens styrelse vars enda innebörd var att vi skulle säga till regeringen att den skulle följa den lagstiftning som redan gäller. Vi tyckte väl – här har vi det som har med bokstavstroendet att göra igen – att har vi stiftat en lag i riksdagen ska vi inte utgå ifrån att de som ska efterleva den inte gör det. Det gör vi ju inte på några andra punkter egentligen.

Anf. 119 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Apropå den sista frågan är det väl inte tu tal om annat än att erfarenheten visar att det ibland kanske inte skulle skada om man påpekade för regeringen att den ska följa lagar som riksdagen har stiftat. Men det är en annan fråga.

Jag kan bara konstatera att mina kolleger Liselott Hagberg och Tobias Krantz har lämnat en avvikande mening i den fråga som föranleder själva betänkandet. Därutöver har konstitutionsutskottet gjort en allmän betraktelse över saker som inte är initierade i skrivelsen.

Vilka eventuella diskussioner ni har haft internt i konstitutionsutskottet kan jag inte förhålla mig till här eftersom jag inte har deltagit i dem.

Faktum kvarstår att i formell mening har mina kolleger i konstitutionsutskottet lämnat en avvikande mening med vilken ståndpunkt de har. Den hänför sig inte till några speciella avsnitt i betänkandet. De har lämnat sin synpunkt i den avvikande meningen, och den har vi följt upp i finansutskottet.

Anf. 120 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Det var ungefär precis det jag sade, nämligen att de stöder Karin Pilsäters motion i sin avvikande mening. Men de har ingen avvikande mening beträffande den beskrivning av processen, doktrinen, eller vad man vill kalla det, i det här avsnittet.

Därmed kommer Tobias Krantz, Liselott Hagberg och kanske fler att inför en eventuell omröstning i kammaren att ha två uppfattningar. Då får de väl bestämma sig för vilken uppfattning de ska ha. Jag är glad över att vi har varit eniga i konstitutionsutskottet om synen på Riksrevisionen och Riksrevisionens styrelses arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

10 § Ändring i lagen om allvarliga kemikalieolyckor

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2004/05:FöU9
Ändring i lagen om allvarliga kemikalieolyckor (prop. 2004/05:74).

Anf. 121 CHRISTER WINBÄCK (fp):

Herr talman! I regeringens proposition som vi nu debatterar föreslås att riksdagen antar en ändring i lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Omarbetningen är en följd av en ändring av EU:s direktiv om en utökad samrådsskyldighet för

*Ändring i lagen
om allvarliga
kemikalieolyckor*

verksamhetsutövare där de ska upprätta en intern plan för räddningsinsatser. Det innebär att den plan för räddningsinsatser som vissa verksamhetsutövare i dag är ålagda att upprätta inte bara ska utarbetas i samråd med kommunen utan även tillsammans med leverantörer till verksamheten. Konsekvensen kan då bli att kommunen blir inblandad i framtagandet av en plan för räddningsinsatser genom kravet på samråd, samtidigt som man i vissa fall fungerar som konsult för samma företag. Utöver detta tillkommer kommunens uppgift att vara tillsynsmyndighet med uppdraget att granska att aktuell lagstiftning efterlevs.

Det här innebär, herr talman, att brandförsvaret då kan komma att fungera som konsult som säljer sina tjänster till verksamheter i kommunen och som tillsynsmyndighet med bland annat ansvar för brandsäkerhet och efterlevnaden av den lagstiftning som reglerar åtgärder för att förebygga allvarliga kemikalieolyckor.

Resultatet blir sålunda att kommunen genom det förslag som läggs fram i propositionen blir alltmer involverad i ett säkerhetsarbete som man sedan på ett objektivt sätt ska försöka granska. Det menar vi är direkt olämpligt. Detta kan leda till en olycklig sammanblandning av roller. Det är en aspekt som regeringen uppenbarligen förbiset.

Tvärtom förstärker regeringen detta förhållande då man i den aktuella propositionen föreslår att också leverantörer som på något sätt kan påverka säkerheten i verksamheten ska komma att inblandas i säkerhetsarbetet. Konsekvensen kan då bli att kommunen som leverantör till det aktuella företaget kan komma att granska sin egen insats i arbetet för säkerhet.

Herr talman! Mot bakgrund av det sagda anser Folkpartiet att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som anger att det inte ska vara möjligt för kommunen att fungera som konsult inom en viss verksamhet för att sedan granska sin egen insats.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 122 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservationen under punkt 2.

Vi ska här ta ställning till en förändring i lagen när det gäller åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Förslaget i regeringens proposition avser att det ska bli ett utökat samråd för verksamhetsutövare när de ska upprätta en intern plan för räddningsinsatser vid dessa olyckor. Denna plan ska utarbetas inte bara i samråd med kommunen och anställd personal utan även med leverantörer till verksamheten. Vi kristdemokrater tycker att det är bra med en skärpt lagstiftning på detta område.

Som vi ser det blir kommunerna i dag pålagda och involverade inom alltfler områden. I detta fall finns det en klar risk att kommunerna blir sittande på två stolar, nämligen den som ska ta fram en plan för räddningsinsatser genom kravet på samråd och tillsyn och samtidigt vara konsult till leverantörerna.

Vad som i regeringens proposition framstår som oproblematiskt kan verkligen leda till en olycklig sammanblandning av roller och kan få direkt olämpliga konsekvenser. Till exempel kan kommunen som leverantör till det aktuella företaget komma att granska sin egen insats. Det är

klart olämpligt. Majoriteten säger sig ha inhämtat information om att den form av underleverantörsverksamhet som avses sannolikt inte utförs av kommunerna i dag. Man gör bedömningen på ett mycket löst antagande, menar jag. Vem kan sja om framtiden när vi redan i dag ser hur kommuner alltmer ägnar sig åt "affärsverksamhet".

Herr talman! Vad vi behöver i dag är en klar och distinkt lagstiftning som ger kommuner och verksamhetsutövare en tydlig signal att det inte ska vara möjligt för kommunen att fungera som konsult inom en viss verksamhet och sedan granska sin egen insats i detta så viktiga arbete. Det gäller att förebygga och begränsa följderna av svåra och allvarliga kemikalieolyckor.

Herr talman! Händer en stor olycka där kanske liv går till spillo kommer givetvis alla åtgärder att granskas av många instanser. Att då ha en grumlig lagstiftning på området är onödigt. Jag förstår inte att utskottets majoritet vill utsätta sig för den risken.

Anf. 123 MARIE NORDÉN (s):

Herr talman! Betänkandet och denna debatt är med anledning av regeringens proposition om ändringar i lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Den här ändringen är en följd av EU:s Seveso II-direktiv och ska vara genomförd av EU:s medlemsstater före den 1 juli i år. Ändringen innebär att även personal som inte är anställd hos en verksamhetsutövare som omfattas av Sevesolagen men som under längre tid arbetar vid verksamheten och som bedöms kunna påverka säkerheten där ska medverka när den interna planen för räddningsinsatser tas fram. I dag är det krav på samråd endast med de anställda samt kommunen. Detta innebär att man på ett bättre sätt tar till vara även denna personals kunskap och kompetens. På så sätt bör kvaliteten på de interna planerna för räddningsinsatser öka.

Jag delar inte de farhågor som reservationen har gett uttryck för. Att vi skulle begränsa kommunernas möjlighet att arbeta rådgivande gentemot företagen genom bland annat utbildning av personal och krisövningar, som till exempel ledningsspel, anser jag olyckligt. De slags underleverantörsverksamheter som avses i ändringsdirektivet utförs inte av kommunen. Kommunen kommer inte att uppträda som underleverantör med ett långtidskontrakt. Den konfliktsituation som tas upp i reservationen kommer alltså inte att uppstå.

Inte heller kan jag se hur det skulle vara negativt att den personal som deltar i arbetet på ett företag också får vara med och bidra till en ökad säkerhet på företaget, även om de inte är anställda. Men när det gäller kommunernas eventuella konsultverksamhet så är det en fråga som inte berörs av Sevesodirektivet, utan det är en separat fråga.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 124 BERIT JÓHANNESSEN (v):

Herr talman! I vårt samhälle finns det en mängd hot inbyggda. Ett av dem är farliga ämnen som finns lagrade eller används i industrier av olika slag. Det förebyggande arbetet är A och O. Att analysera risker och därmed få större möjlighet att undvika olyckor är en viktig del av det förebyggande arbetet. Olyckor med farliga ämnen kan få förödande effekter på människor och miljö, och det för långa tider.

Det finns exempel på olyckor runtom i Europa men också här i Sverige. Ett av de senaste exemplen är olyckan med svavelsyretanken på Kemira i Helsingborg då 11 000 ton syra rann ut över marken. Man har konstaterat att djurlivet har blivit skadat, och det har riktats hård kritik mot företaget.

Det vi nu ska diskutera och ta beslut om är en komplettering av lagen om att inrätta en intern plan för räddningsinsatser. Det står i lagförslaget att man i samråd med kommunen och de anställda samt annan personal som kan påverka säkerheten – det är det som är det nya – ska upprätta en intern plan för räddningsinsatser.

Det är både rimligt och viktigt att samråda med dem som utför arbetet inom verksamheten men som då inte är anställda direkt av företaget. Det är också rimligt att anta att de har både kunskaper och kompetens som, när de blir inkluderade, kan förbättra planerna. Det är också rimligt att anta att de har en vilja att bli delaktiga i ett säkerhetsarbete.

Här finns ganska vida tolkningsmöjligheter när det gäller vilka som ska omfattas av det här tillägget i lagen. I betänkandet exemplifieras det med relevant personal med långtidskontrakt, som underleverantörer som svetsare, elektriker eller vaktbolag. Det ska bli intressant att se vilka som inkluderas i de föreskrifter som Räddningsverket utger med anledning av det här beslutet.

De borgerliga partierna skriver i sin reservation att kommunen som leverantör till det aktuella företaget kan komma att granska sin egen insats i arbetet för säkerheten. Jag vill hålla med om det som Marie pratar om och också trycka på att enligt utskottets skrivningar kommer inte den underleverantörsverksamhet som avses i lagförslaget att utföras av kommunen.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i försvarsutskottets betänkande nr 9.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

AU8 Arbetsrätt

Punkt 2 (Översyn av arbetsrätten m.m.)

1. utskottet
2. res. 2 (c, m, fp, kd)

Votering:

141 för utskottet

111 för res. 2

97 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 23 v, 12 mp

För res. 2: 41 m, 30 fp, 24 kd, 16 c

Frånvarande: 38 s, 14 m, 18 fp, 9 kd, 6 v, 6 c, 5 mp, 1 -

Punkt 6 (Upphävande av turordningsundantaget)

1. utskottet
2. res. 7 (c, m, fp, kd, mp)

Votering:

121 för utskottet

123 för res. 7

105 frånvarande

Kammaren biföll res. 7.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 s, 23 v

För res. 7: 41 m, 30 fp, 24 kd, 16 c, 12 mp

Frånvarande: 46 s, 14 m, 18 fp, 9 kd, 6 v, 6 c, 5 mp, 1 -

Punkt 11 (Tiden för återanställningsrätt m.m.)

1. utskottet
2. res. 9 (v)

Votering:

227 för utskottet

24 för res. 9

98 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 s, 40 m, 30 fp, 24 kd, 16 c, 12 mp

För res. 9: 1 m, 23 v

Frånvarande: 39 s, 14 m, 18 fp, 9 kd, 6 v, 6 c, 5 mp, 1 -

Punkt 13 (Företrädesrätt och inhyrning av arbetskraft)

1. utskottet
2. res. 10 (v)

Votering:

228 för utskottet

23 för res. 10

1 avstod

97 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 41 m, 30 fp, 24 kd, 16 c, 11 mp

För res. 10: 23 v

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 38 s, 14 m, 18 fp, 9 kd, 6 v, 6 c, 5 mp, 1 -

Punkt 15 (Skydd för föräldralediga)

1. utskottet
2. res. 11 (c, m, fp, kd, mp)

Votering:

119 för utskottet

124 för res. 11

1 avstod

105 frånvarande

Kammaren biföll res. 11.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 s, 23 v

För res. 11: 1 s, 41 m, 30 fp, 24 kd, 16 c, 12 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 46 s, 14 m, 18 fp, 9 kd, 6 v, 6 c, 5 mp, 1 –

Susanne Eberstein (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Agneta Lundberg (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU25 Ändrade avgifter för insättningsgarantin

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU30 Offentligrättsliga avgifter

Punkt 1 (Regeringens och myndigheternas hantering av offentligrättsliga avgifter)

1. utskottet

2. res. (m, fp, c)

Votering:

162 för utskottet

90 för res.

97 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 21 kd, 23 v, 12 mp

För res.: 41 m, 30 fp, 3 kd, 16 c

Frånvarande: 38 s, 14 m, 18 fp, 9 kd, 6 v, 6 c, 5 mp, 1 -

FöU9 Ändring i lagen om allvarliga kemikalieolyckor

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Kommunernas tillsynsverksamhet)

1. utskottet

2. res. (c, m, fp, kd)

Votering:

141 för utskottet

111 för res.

97 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 23 v, 12 mp

För res.: 41 m, 30 fp, 24 kd, 16 c

Frånvarande: 38 s, 14 m, 18 fp, 9 kd, 6 v, 6 c, 5 mp, 1 -

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 28 april

2004/05:1515 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Insmuggling av smittobärande husdjur

2004/05:1516 av *Martin Andreasson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Svenskt konsulat i Diyarbakir

2004/05:1517 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Reform av Turkiets rättssystem

2004/05:1518 av *Viviann Gerdin* (c) till finansminister Pär Nuder
Kvarstående gränshinder

2004/05:1519 av *Anita Sidén* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Insmuggling av smittobärande husdjur

2004/05:1520 av *Harald Nordlund* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Fri energiproduktion

2004/05:1521 av *Johan Linander* (c) till näringsminister Thomas Östros
Telia och bredband

2004/05:1522 av *Karin Thorborg* (v) till näringsminister Thomas Östros
Framtiden för kvinnorna i Svensk Kassaservice

2004/05:1523 av *Jeppé Johnsson* (m) till finansminister Pär Nuder
Olika momsstatser

2004/05:1524 av *Per Landgren* (kd) till finansminister Pär Nuder
Momsbefrielse för ideella föreningar

2004/05:1525 av *Johnny Gylling* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Banverkets upprivning av spår

2004/05:1526 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Stöd till södra Norrlandskusten

2004/05:1527 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Stöd till arbete mot ätstörningar i Örebro

2004/05:1528 av *Lennart Gustavsson* (v) till statsrådet Ibrahim Baylan
Skolsponsring och Myndigheten för skolutveckling

2004/05:1529 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Hörselskadade i skolan

2004/05:1530 av *Marie Wahlgren* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Hörselskadade barns rätt till undervisning

2004/05:1531 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till statsrådet Carin Jämtin
Svält i Niger

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll

tisdagen den 10 maj.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 28 april

2004/05:1427 av *Jan-Evert Rådström* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Förseningar i järnvägsutbyggnad

2004/05:1428 av *Elizabeth Nyström* (m) till statsrådet Ulrica Messing
EU-bidrag till vägnätet

2004/05:1429 av *Martin Andreasson* (fp) till justitieminister Thomas
Bodström

Hot mot poliser

2004/05:1430 av *Tobias Krantz* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Attentat av så kallade djurrättsaktivister

2004/05:1445 av *Tina Acketoft* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Invandrarkvinnor i rättssystemet

2004/05:1446 av *Torkild Strandberg* (fp) till justitieminister Thomas
Bodström

Sjukpenning vid häktning

2004/05:1447 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Uven och Bergslagspendeln

2004/05:1448 av *Berit Jóhannesson* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Inhägnade hamnar

2004/05:1454 av *Torkild Strandberg* (fp) till justitieminister Thomas
Bodström

Cannabis

2004/05:1462 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Brottsutredningar vid brott mot invandrare

2004/05:1463 av *Carl B Hamilton* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Diskriminerande regler om ID-handlingar

2004/05:1464 av *Peter Althin* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Meddelarskydd under förundersökning

2004/05:1478 av *Stefan Wikén* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Översyn av lagen om ekonomiska föreningar

2004/05:1482 av *Lennart Fremling* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Dispens för utländska långtradare

2004/05:1483 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Rättvisa villkor för Örebro flygplats

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 10 maj.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med ajourneringen
kl. 13.54,
av tredje vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 121 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	3
4 § Hänvisning av ärende till utskott	3
5 § Arbetsrätt.....	3
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2004/05:AU8	3
Anf. 1 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s)	3
Anf. 2 PATRIK NORINDER (m)	4
Anf. 3 CARL B HAMILTON (fp)	5
Anf. 4 STEFAN ATTEFALL (kd).....	8
Anf. 5 ANDERS WIKLUND (v).....	11
Anf. 6 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	13
Anf. 7 ANDERS WIKLUND (v) replik.....	14
Anf. 8 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	14
Anf. 9 ANDERS WIKLUND (v) replik.....	15
Anf. 10 CARL B HAMILTON (fp) replik.....	15
Anf. 11 ANDERS WIKLUND (v) replik.....	16
Anf. 12 CARL B HAMILTON (fp) replik.....	16
Anf. 13 ANDERS WIKLUND (v) replik.....	17
Anf. 14 PATRIK NORINDER (m) replik.....	17
Anf. 15 ANDERS WIKLUND (v) replik.....	18
Anf. 16 PATRIK NORINDER (m) replik.....	18
Anf. 17 ANDERS WIKLUND (v) replik.....	18
Anf. 18 MARGARETA ANDERSSON (c).....	19
Anf. 19 ULF HOLM (mp).....	20
Anf. 20 ANDERS WIKLUND (v) replik.....	22
Anf. 21 ULF HOLM (mp) replik	22
Anf. 22 ANDERS WIKLUND (v) replik.....	23
Anf. 23 ULF HOLM (mp) replik	23
Anf. 24 LARS LILJA (s).....	24
Anf. 25 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	26
Anf. 26 LARS LILJA (s) replik	27
Anf. 27 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	27
Anf. 28 LARS LILJA (s) replik	28
Anf. 29 ULF HOLM (mp) replik	28
Anf. 30 LARS LILJA (s) replik	29
Anf. 31 ULF HOLM (mp) replik	29
Anf. 32 LARS LILJA (s) replik	29
Anf. 33 MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	30
Anf. 34 LARS LILJA (s) replik	30
Anf. 35 MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	30
Anf. 36 LARS LILJA (s) replik	31
(forts. 7 §).....	31
Ajournering.....	31

Återupptagna förhandlingar	31	Prot. 2004/05:114
6 § Frågestund.....	31	28 april
Anf. 37 TREDJE VICE TALMANNEN	31	
<i>Rekryteringsförfarandet vid polisen .....</i>	<i>32</i>	
Anf. 38 BEATRICE ASK (m).....	32	
Anf. 39 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	32	
Anf. 40 BEATRICE ASK (m).....	32	
Anf. 41 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	33	
<i>Vattenfalls byggen av kolkraftverk i Tyskland.....</i>	<i>33</i>	
Anf. 42 INGEGERD SAARINEN (mp).....	33	
Anf. 43 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	34	
Anf. 44 INGEGERD SAARINEN (mp).....	34	
Anf. 45 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	34	
<i>Brottsligheten.....</i>	<i>35</i>	
Anf. 46 JOHAN PEHRSON (fp).....	35	
Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	35	
Anf. 48 JOHAN PEHRSON (fp).....	35	
Anf. 49 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	36	
<i>Äldres rättstrygghet.....</i>	<i>36</i>	
Anf. 50 CHATRINE PÅLSSON (kd)	36	
Anf. 51 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	37	
Anf. 52 CHATRINE PÅLSSON (kd)	37	
Anf. 53 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	37	
<i>EU:s stöd till landsbygdsutveckling.....</i>	<i>38</i>	
Anf. 54 JAN-OLOF LARSSON (s)	38	
Anf. 55 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	38	
<i>Strandskyddet.....</i>	<i>38</i>	
Anf. 56 ANNIKA QARLSSON (c).....	38	
Anf. 57 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	39	
Anf. 58 ANNIKA QARLSSON (c).....	39	
Anf. 59 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	39	
<i>Lönsam rennäring.....</i>	<i>40</i>	
Anf. 60 LENNART GUSTAVSSON (v)	40	
Anf. 61 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	40	
Anf. 62 LENNART GUSTAVSSON (v)	40	
Anf. 63 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	41	
<i>Polisbrist i glesbygd.....</i>	<i>41</i>	
Anf. 64 JOHAN LINANDER (c).....	41	
Anf. 65 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	41	
Anf. 66 JOHAN LINANDER (c).....	42	
Anf. 67 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	42	
<i>Sidatjänster till Gotland.....</i>	<i>42</i>	
Anf. 68 EWA BJÖRLING (m).....	42	
Anf. 69 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	42	
Anf. 70 EWA BJÖRLING (m).....	43	

Anf. 71 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	43
<i>Följder av utlokaliseringen av statliga verk</i>	43
Anf. 72 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	43
Anf. 73 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	44
Anf. 74 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	44
Anf. 75 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	44
<i>Förändringsarbetet i tingsrättsorganisationen</i>	45
Anf. 76 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	45
Anf. 77 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s).....	45
Anf. 78 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	46
Anf. 79 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s).....	46
<i>Kallax som internationell tullflygplats</i>	46
Anf. 80 KARIN ÅSTRÖM (s).....	46
Anf. 81 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	46
<i>Polisens vapen användning</i>	46
Anf. 82 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	46
Anf. 83 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s).....	47
Anf. 84 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	47
Anf. 85 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s).....	47
<i>EU:s straffutlax på norsk lax</i>	48
Anf. 86 PER BILL (m).....	48
Anf. 87 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	48
Anf. 88 PER BILL (m).....	48
Anf. 89 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	48
<i>Hållbar avfallshantering</i>	49
Anf. 90 HARALD NORDLUND (fp).....	49
Anf. 91 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s).....	49
Anf. 92 HARALD NORDLUND (fp).....	49
Anf. 93 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s).....	49
<i>Kvinnors del av biståndet</i>	50
Anf. 94 MONICA GREEN (s).....	50
Anf. 95 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	50
Anf. 96 MONICA GREEN (s).....	50
Anf. 97 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	50
Anf. 98 TREDJE VICE TALMANNEN.....	51
7 § (forts. från 5 §) Arbetsrätt (forts. AU8).....	51
Anf. 99 PATRIK NORINDER (m) replik.....	51
Anf. 100 LARS LILJA (s) replik.....	51
Anf. 101 PATRIK NORINDER (m) replik.....	52
Anf. 102 LARS LILJA (s) replik.....	52
Anf. 103 CHRISTER ERLANDSSON (s).....	53
(Beslut fattades under 11 §.).....	55
8 § Ändrade avgifter för insättningsgaranti.....	55
Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU25.....	55
(Beslut fattades under 11 §.).....	55
9 § Offentligrättsliga avgifter.....	55
Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU30.....	55
Anf. 104 AGNETA RINGMAN (s).....	55

Anf. 105	TOMAS HÖGSTRÖM (m)	56
Anf. 106	KARIN PILSÄTER (fp)	57
Anf. 107	BO BERNHARDSSON (s)	58
Anf. 108	KARIN PILSÄTER (fp) replik	59
Anf. 109	BO BERNHARDSSON (s) replik	60
Anf. 110	KARIN PILSÄTER (fp) replik	60
Anf. 111	BO BERNHARDSSON (s) replik	61
Anf. 112	GÖRAN MAGNUSSON (s)	61
Anf. 113	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	62
Anf. 114	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	62
Anf. 115	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	63
Anf. 116	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	63
Anf. 117	KARIN PILSÄTER (fp) replik	64
Anf. 118	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	64
Anf. 119	KARIN PILSÄTER (fp) replik	65
Anf. 120	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	65
	(Beslut fattades under 11 §.)	65
10 §	Ändring i lagen om allvarliga kemikalieolyckor	65
	Försvarsutskottets betänkande 2004/05:FöU9	65
Anf. 121	CHRISTER WINBÄCK (fp)	65
Anf. 122	ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	66
Anf. 123	MARIE NORDÉN (s)	67
Anf. 124	BERIT JÓHANNESSEN (v)	67
	(Beslut fattades under 11 §.)	68
11 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	68
	AU8 Arbetsrätt	68
	FiU25 Ändrade avgifter för insättningsgarantin	70
	FiU30 Offentlighetsliga avgifter	70
	FöU9 Ändring i lagen om allvarliga kemikalieolyckor	70
12 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	71
13 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	72
14 §	Kammaren åtskildes kl. 16.29	73

Prot. 2004/05:114
28 april

Elanders Gotab, Stockholm 2005